

Tilinpäätös 2023

Kunnanhallitus 25.3.2024 §

Valtuusto 27.5.2024

Sisällys

YLEISPERUSTELUT.....	4
KUNNANJOHTAJAN KATSAUS.....	4
Kunnan hallinto ja siinä tapahtuneet muutokset.....	6
Yleinen ja oman alueen taloudellinen kehitys.....	7
Ruskon kunnan asukasluvun kehitys.....	9
Ruskon kunnan työttömyysasteen kehitys.....	10
Kunnan henkilöstö.....	10
Muut ei taloudelliset asiat.....	11
Olennaiset muutokset toiminnassa ja taloudessa.....	11
Toimialojen toiminnallinen toteutuminen (sitova taso eli ulkoiset ja sisäiset erät).....	15
Hyväksytyt talousarviomuutokset.....	16
Tilikauden tuloksen muodostuminen ja toiminnan rahoitus.....	17
Tuloslaskelma ja tunnusluvut.....	17
Toiminnan rahoitus.....	20
Rahoitusasema ja sen muutokset.....	23
Arvio todennäköisestä tulevasta kehityksestä.....	26
Arvio merkittävimmistä riskeistä ja epävarmuustekijöistä sekä muista toiminnan kehittymiseen vaikuttavista tekijöistä.....	28
Selonteko kunnan sisäisen valvonnan järjestämisestä.....	29
Kokonaistulot ja -menot.....	30
Kuntakonsernin toiminta ja talous.....	30
Olennaiset konsernia koskevat tapahtumat.....	31
Konsernin tuloslaskelma ja tunnusluvut.....	32
Konsernin rahoituslaskelma ja tunnusluvut.....	33
Konsernitase ja tunnusluvut.....	34
Kunnanhallituksen esitys tilikauden tuloksen käsittelystä.....	35
TALOUSARVION TOTEUTUMINEN KÄYTTÖTALOUSOSA.....	36
Hallinto- ja osallisuuspalvelut.....	36
Vaalit.....	36
Tarkastustoimi.....	37
Yleishallinto.....	38
Joukkoliikenne.....	40
Elinkeinotoimi.....	42
Elinvoimapaalvelut.....	43

Tekniset palvelut	45
Toimitila- ja vuokrauspalvelut.....	46
Vesihuoltolaitos	49
Rakennusvalvonta ja ympäristöasiat	51
Hyvinvointipalvelut	53
Varhaiskasvatuspalvelut	53
Perusopetuspalvelut	58
Kirjasto-, kulttuuri-, musiikkiopetus-, nuoriso-, ja liikuntapalvelut	65
Tuloslaskelmaosan toteutuminen	71
Investointiosan toteutuminen	72
Rahoitusosan toteutuminen	77
Yhteenveto talousarvion toteutumisesta	78
Henkilöstömenot.....	80
HENKILÖSTÖTILINPÄÄTÖS.....	81
TILINPÄÄTÖSLASKELMAT	89
Tuloslaskelma	89
Rahoituslaskelma	90
Tase.....	91
Konsernin tuloslaskelma	93
Konsernin rahoituslaskelma	94
Konsernin tase.....	95
TILINPÄÄTÖKSEN LIITETIEDOT.....	96
VESIHUOLTOLAITOS.....	107
TILINPÄÄTÖKSEN ALLEKIRJOITUS JA TILINPÄÄTÖSMERKINTÄ.....	114

YLEISPERUSTELUT

KUNNANJOHTAJAN KATSAUS

Bruttokansantuotteen volyymi laski 1,0 % vuonna 2023. Valtiovarainministeriön taloudellisessa katsauksessa vuoden 2023 lopulla todettiin Suomen talouden supistuvan vuonna 2023 0,5 prosenttia, kun hintojen ja korkojen nousu vähentää kotitalouksien kulutusta ja yksityisiä investointeja. Korkojen lasku, inflaation hidastuminen ja palkankorotusten ennakoidaan kuitenkin kääntävän talouden 0,7 prosentin kasvuun vuonna 2024. Viennin todettiin laskevan vielä vuoden 2023 aikana mutta kääntyvän kasvuun seuraavana vuonna. Tuonti laski reilusti vuonna 2023 ja nettoviennin vaikutus tuotantoon on selvästi positiivinen. Ennusteeseen liittyi kuitenkin monia riskitekijöitä. Asuntorakentamisen lasku voi olla odotettua suurempi ja jatkua pidempään. Samoin geopolitiikkaan ja ympäristöön liittyvät negatiiviset riskit voivat toteutuaan lisätä epävarmuutta ja talouden häiriöitä. Toisaalta kuitenkin investointien kasvu ja teknologiamurroksen vaikutukset voivat yllättää positiivisesti sekä kotitalouksien tulojen nousu ja hintojen lasku voivat lisätä kulutusta ennustettua enemmän.

Vuoden 2023 talousarvio osoitti 938.535 euron suuruista ylijäämää. Nyt hyväksyttävänä oleva tilinpäätös osoittaa 12.358 euron suuruista ylijäämää. Ennakoitua vaatimattomampi tilinpäätös johtuu myynti- ja maksutuottojen sekä toimintakulujen kehityksestä. Myynti- ja maksutuotot jäivät runsaat 240.000 euroa alle ennakoitun, vuoden 2022 arvoon nähden vähenemistä oli n. 661.000 euroa. Väheneminen edelliseen vuoteen nähden johtuu ensisijaisesti metsän myyntituottojen, toimitila- ja vuokrauspalvelujen (ateriamaksut) myyntitulojen vähenemisellä sekä varhaiskasvatuksen hoitomaksujen alenemisella. Toimintakulut puolestaan ylittivät talousarviossa ennakoitun n. 489.000 eurolla. Henkilöstökulut puolestaan ylittivät alkuperäiseen talousarvioon nähden n. 522.000 eurolla. Vuoteen 2022 nähden henkilöstökulut ylittivät eniten perusopetuksessa n. 398.000 euroa ja varhaiskasvatuksessa n. 340.000 euroa. Muut toimintakulut ylittivät n. 90.000 eurolla talousarviossa ennakoitun. Ylitys johtuu Liikekulman osakkeiden ja Vahdon kunnantalon alaskirjauksilla. Lisäksi vuoden 2023 tulosta heikentää Karhukallion päiväkodin alaskirjaus, joka on toteutettu 400.000 euron suuruisena etupainotteisesti.

Tehtäväalueittain vertailtuna havaitaan, että merkittävimmät kasvut suhteessa edelliseen tilinpäätökseen ovat perusopetuksessa sekä varhaiskasvatuksessa. Ensin mainitun menolisäys on vajaa 526.000 euroa tulojen pienentyessä n. 44.000 euroa. Varhaiskasvatuksen osalta menolisäys on vajaa 588.000 euroa tulojen pienentyessä n. 87.000 euroa. Hyvinvointipalvelujen toteuma suhteessa vuoden 2023 alkuperäiseen talousarvioon on positiivinen, sama voidaan todeta vesihuoltolaitoksen osalta. Kaavoituksen ja maankäytön osalta vertailu aiempaan on haastavaa sinne kirjatun Liikekulman osakkeiden myynnin johdosta. Tämän ja hankintaprosessista johtuvien kulujen johdosta toimintakulut ylittivät kaavoituksessa ja maankäytössä runsaalla 80.000 eurolla. Tehtäväalueen tuotot ovat myös n. 140.000 ennakoitua pienemmät johdettujen tonttien myyntitulojen kertymästä. Toimitilapalvelujen ja vuokrauksen tulokertymä alkuperäiseen talousarvioon nähden on suotuisasti kehittynyt. Taustalla osaltaan on vuokraustuottojen lisääntynyt määrä, samalla kuitenkin myös tehtäväalueen kulut ovat olleet ennakoitua

suuremmat. Joukkoliikenteen kulut ylittivät 24.000 eurolla talousarviossa ennakoitua mutta jäivät kuitenkin n. 26.000 euroa alle muutostalousarviossa ennakoitua.

Verotuloja kertyi runsaat 494.000 euroa enemmän kuin talousarviossa ennakoitiin perustuen kunnallisvero- ja kiinteistöverotulojen kasvuun. Valtionosuuksia puolestaan kertyi n. 21.000 euroa ennakoitua enemmän.

Tonttien myyntitulot alittivat talousarviossa ennakoitua määrää. Tonttien myyntituloja kertyi 146.613 euroa kun niitä talousarviota laadittaessa ajateltiin kertyvän 300.000 euroa. Kunnan tonttitarjonta on viime vuosina ollut aiempaa rajallisempaa Päällistönmäen alueen tultua loppuvaiheeseen. Viime vuonna myytiin 2 tonttia ja aiemmin vuokrattuja tontteja lunastettiin 3 kpl. Vähentyneeseen tonttien määrään on reagoitu hankkimalla raakamaata noin 100 hehtaaria. Alueen kaavoitus on meneillään ja sen myötä tullaan saamaan selkeää lisäystä omakotitonttitarjontaan.

Asukasmäärä lisääntyi vuoden aikana 10 henkilöllä (kasvua 0,16 %). Ruskon työttömyysaste vuoden 2023 lopulla oli 4,8 %, arvo on 1,1 prosenttiyksikköä vuoden takaista korkeampi ollen kuitenkin matalin koko maakunnassa. Rusko oli koko vuoden kolmen työttömyysprosenttiltaan alimman kunnan joukossa.

Merkittävimpiä kunnallisia päätöksiä vuoden 2023 aikana olivat As. Oy Ruskon Liikekulman liikerakennuksen eriyttäminen kerrostalosta ja liikerakennuksen alla olevan maapohjan hankinta, Ahola-Ojannon asemakaavan muutoksen hyväksyminen, Merttelän koulun lakkauttaminen itsenäisenä yksikkönä sekä Vahdon vanhan kunnantalon myyminen.

Merkitykselliseksi kuluneen vuoden teki se, että sosiaali- ja terveydenhuolto sekä pelastustoimi siirtyivät vuoden alusta hyvinvointialueille ja näiden nettokustannukset siirtyivät pois kuntien vastuulta. Samalla tällä toki oli vaikutusta kunnallisverotulojen ja valtionosuuksien määrään.

Kiitän henkilöstöä ja luottamushenkilöorganisaatiota arvokkaasta työstä Ruskon kunnan menestyksen ja hyvinvoinnin eteen.

Kari Lehtinen
kunnanjohtaja

Kunnan hallinto ja siinä tapahtuneet muutokset

Ruskon kunnanvaltuuston jäsenmäärä on 27.

Vuoden 2021 kesäkuussa pidettiin kunnallisvaalit. Valtuusto päätti 16.8.2021, että valtuuston puheenjohtajisto ja kunnanhallituksen jäsenet, varapuheenjohtajat sekä puheenjohtajat valitaan 31.5.2023 ulottuvaksi toimikaudeksi. Toiselle toimikaudelle, joka ulottuu 31.5.2025 saakka ei tullut muutoksia valtuuston, eikä kunnanhallituksen puheenjohtajistoon. Ainoastaan kunnanhallituksen jäsenistä vaihtui yksi jäsen.

Lisäksi 16.8.2021 valtuustossa päätettiin, että teknisen lautakunnan puheenjohtajan ensimmäinen toimikausi päättyy 31.5.2023 ja että loppukauden puheenjohtajana toimii toinen henkilö.

Valtuuston puheenjohtajana on toiminut Antti Mattila (KESK), I varapuheenjohtajana Veikko Vahtera (KOK), II varapuheenjohtajana Marko Mäenpää (SDP) ja III varapuheenjohtajana Hannu Kesti (PS).

Kunnanvaltuuston poliittinen jakauma oli seuraava:

Kansallinen Kokoomus r.p.	9
Suomen Keskusta r.p.	7
Suomen Sosialidemokraattinen Puolue r.p.	4
Vasemmistoliitto r.p.	1
Vihreä Liitto r.p.	2
Perussuomalaiset r.p.	4

Muut toimielimet

Toimielin	Puheenjohtaja	Esittelijä
Kunnanhallitus	Jussi Helesvirta	kunnanjohtaja
Sosiaali- ja terveysjaosto Toimikausi päättyi 31.5.2023	Anneli Kiiski	kunnanjohtaja
Henkilöstöjaosto	Jussi Helesvirta	talous- ja hallintojohtaja
Tarkastuslautakunta	Antti Lähteenmäki	puheenjohtaja
Opetus- ja varhaiskasvatuslautakunta	Turo Vuorenhela	johtava rehtori, varhaiskasvatusjohtaja
Hyvinvointilautakunta	Mari Renberg	hyvinvointijohtaja
Tekninen lautakunta	Tero Aaltonen (1.1.-31.5.2023) Erja Laine (1.6.-31.12.2023)	tekninen johtaja
Rakennus- ja ympäristölautakunta	Timo Vuorila	rakennustarkastaja
Keskusvaalilautakunta	Ritva Vävilä	puheenjohtaja

Yleinen ja oman alueen taloudellinen kehitys

Bruttokansantuotteen volyymi laski 1,0 % vuonna 2023 Tilastokeskuksen tarkentuneiden ennakkotietojen mukaan. Bruttokansantuote asukasta kohden laski jälleen finanssikriisin aikaisen, vuoden 2008 tason, alapuolelle. Julkisyhteisöjen alijäämä kasvoi yli seitsemään miljardiin euroon vuonna 2023.

Kotitalouksien maksamat todelliset korot kasvoivat 3,7 miljardia euroa vuodesta 2022. Sähkön ALV-alennus ja sähkötuki vaikuttivat positiivisesti kotitalouksien säästöön, vaikka kokonaisuutena kotitalouksien säästö oli hieman negatiivinen. Kotitalouksien tuloja kasvatti palkkojen 5 %:n kasvu ja eläkkeiden 8 %:n kasvu edellisvuodesta. Ennakkotietojen mukaan yksityiset kulutusmenot kasvoivat 5 % vuonna 2023. Myös yksityisten kulutusmenojen volyymi kasvoi hieman.

Julkisyhteisöjen rahoitusasema eli nettoluotonanto oli 7,0 miljardia alijäämäinen vuonna 2023. Edellisenä vuonna alijäämä oli 1,4 miljardia euroa. Alijäämän kasvuun vaikuttivat muun muassa arvonlisäveron ja muiden tuoteverojen alentuneet kertymät, maksettujen palkkojen kasvu sekä hyvinvointialueisiin liittyvät menot.

Valtionhallinnon alijäämä oli 8,2 miljardia euroa, kun se edellisenä vuonna oli 4,2 miljardia euroa. Tähän vaikuttivat mm. verokertymän aleneminen, maksettujen palkkojen nousu ja tulonsiirrot hyvinvointialueille.

Valtionhallinnon maksetut korot kasvoivat nopeammin kuin saadut korot. Edelliseen vuoteen nähden korkotulojen ja -menojen erotus eli nettokorkomenot kasvoivat 0,3 miljardia euroa.

Kansantalouden tilinpidossa valtionvelan korkojen swap-järjestelyistä seuraavia maksuvirtoja ei kirjata korkoihin. Valtionvelan korkomenot ennen swappeja kasvoivat loivemmin kuin swappien jälkeen. Kokonaisuudessaan julkisyhteisöjen saadut korot kasvoivat hieman maksettuja enemmän, mikä johtui työeläkelaitosten saamienkorkojen kasvusta.

Paikallishallinnon, pois lukien hyvinvointialueet, alijäämä kasvoi edellisvuodesta, ollen 1,3 miljardia euroa. Ensimmäistä kertaa kansantalouden vuositilinpidossa mukana olleiden hyvinvointialueiden alijäämä oli 1,6 miljardia euroa. Hyvinvointialueille tammikuussa 2024 maksettu, vuoden 2023 rahoitusta korjaava puolen miljardin euron suuruinen kertakorvaus kirjattiin hyvinvointialueiden tuloksi ja valtionhallinnon menoksi tilastovuodelle 2023.

Arvonlisäveron kertymän alenemiseen vaikuttivat viime vuonna voimassa olleet sähkön määräaikaiset arvonlisäveron alennukset. Muiden tuoteverojen laskua selitti erityisesti varainsiirtoverojen kertymän lasku. Tähän vaikutti mm. asuntokaupan lasku. Muiden tuoteverojen joukko koostuu useammasta verosta. Myös autoveron kertymät alenivat.

Työeläkelaitosten rahoitusasema parani vuodentakaiseen verrattuna, ollen 3,0 miljardia ylijäämäinen. Ylijäämään ei lasketa mukaan sijoitusten arvonmuutoksia.

Muiden sosiaaliturvarahastojen rahoitusasema parani, ollen runsaat 1,1 miljardia euroa ylijäämäinen. Tähän vaikutti ennen kaikkea kasvu saaduissa sosiaaliturvamaksuissa. Palkansaajakorvauksista perittyjen sairausvakuutusmaksujen osuutta nostettiin edellisvuodesta. Kasvuun vaikutti myös palkansaajakorvausten kasvu.

Vaihtotase oli 4 miljardia euroa alijäämäinen vuonna 2023.

Palveluiden nettovienti heikkeni edellisvuodesta. Laskua selitti erityisesti televiestintä-, tietotekniikka- ja tietopalveluiden heikko kehitys sekä matkailutuonniksi kirjattava suomalaisten lisääntynyt ulkomaanmatkailu. Kauppatase koheni mm. energian tuonninarvon laskettua. Kauppataseen ylijäämä kasvoi palveluiden nettoviennin laskua enemmän ja siten vaihtotaseen alijäämä supistui edellisvuoden ennätyslukemista. Vaihtotasetta kuitenkin rasitti ulkomaille maksettujen omaisuusmenojen omaisuustuloja voimakkaampi, korkomenoista johtuva, kasvu.

Lähde: Kansantalouden tilinpito 2023/Tilastokeskus

Varsinais-Suomen työllisyysasteen trendiluku oli vuoden kolmannella neljänneksellä 73,1 %, mikä oli kaksi prosenttiyksikköä alempi kuin vuotta aiemmin. Työllisyysasteen trendikehitys kääntyi vuoden aikana jyrkkään laskuun. Työllisiä kolmannella neljänneksellä oli 231.000, ja myös työllisten määrän kehitystrendi oli laskussa. Työllisyysaste on laskussa myös koko maassa, joskaan kansallisella tasolla lasku ei ole yhtä jyrkkää kuin Varsinais-Suomessa. Koko maan työllisyysasteen trendiluku oli sama kuin Varsinais-Suomessa, mutta pudotusta vuoden takaisesta oli vain 0,8 prosenttiyksikköä. Työllisyystilanne heikkenee tällä hetkellä suurimmissa maakunnissa selvästi nopeammin kuin koko maassa keskimäärin, sillä Uudellamaalla trendiluku laski 1,4 ja Pirkanmaalla 2,3 prosenttiyksikköä.

Varsinais-Suomen yritysten liikevaihdon kehitys oli pienessä laskussa vuoden 2023 loppupuolella. kaikkien yritysten liikevaihto jäi vuoden kolmannella neljänneksellä 1,7 % edellisen vuoden vastaavan ajan tasosta. Liikevaihdon kehitystrendi kääntyi hienoiseen laskuun jo vuoden 2023 alussa.

Eri alojen kehitys poikkeaa toisistaan kuitenkin huomattavasti. Siinä missä ICT-ala kasvoi yli 20 % vuosivauhtia, laski logistiikka-alan liikevaihto lähes kymmenen prosenttia. Lääkekehitys ja terveysteknologia-alan liikevaihdon liki 20 % pudotus on tilastoharha, joka johtuu heinäkuussa 2022 alalle kirjautuneesta poikkeuksellisen suuresta liikevaihdosta. Ala on kasvanut tasaisesti, ja sen trendikehitys on yhtä voimakkaan kasvava kuin ICT-alalla.

Päätoimialoista vain palvelut oli kasvussa, ja senkin kasvu oli vain 0,1 %. Muut alat olivat laskussa. Teollisuuden liikevaihto laski 3,1 % ja sekä kaupan että rakentamisen liikevaihto 1,1 %. Rakentamisen tilanne oli vielä viime vuoden kolmannella neljänneksellä yllättävänkin hyvä. Onkin oletettavaa, että alan suhdannetilanne tulee näistä luvuista vielä heikkenemään.

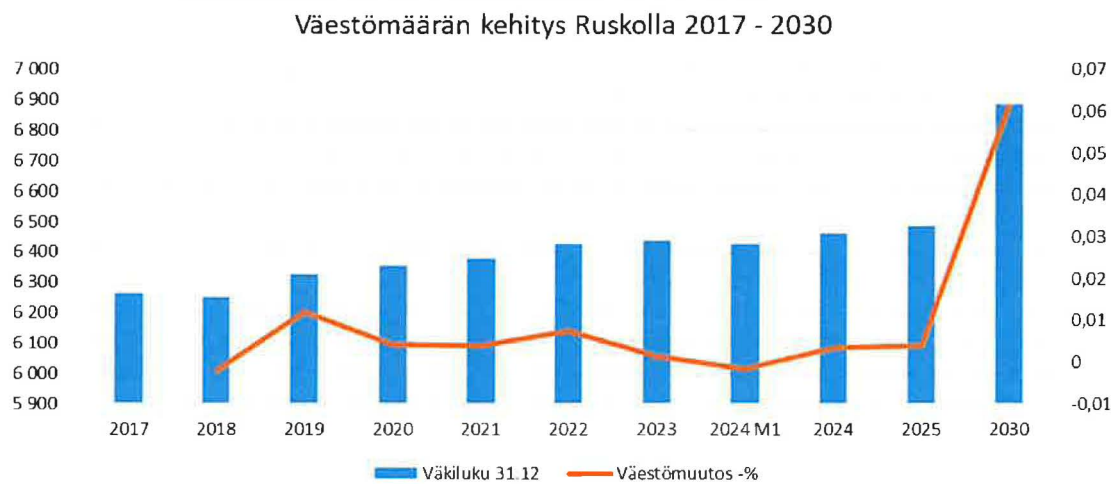
Muista seurannassa mukana olevista aloista kasvussa olivat valmistava teknologiateollisuus (+3,9 %), yksityiset sote-palvelut (+3,3 %), liike-elämän palvelut (+2,3 %) ja matkailuklusteri (+1,8 %). Sote-palvelujen liikevaihdon trendikehitys oli kuitenkin hieman alavireinen vuosikavasta huolimatta. Alkutuotannosta ja elintarviketeollisuudesta muodostuva ruokaketjuuala oli käytännössä nollakasvussa (+0,1 %). Laskussa olivat puolestaan jo mainittujen alojen lisäksi luovat alat (-0,3 %).

Lähde: Lounaistieto/analyysit

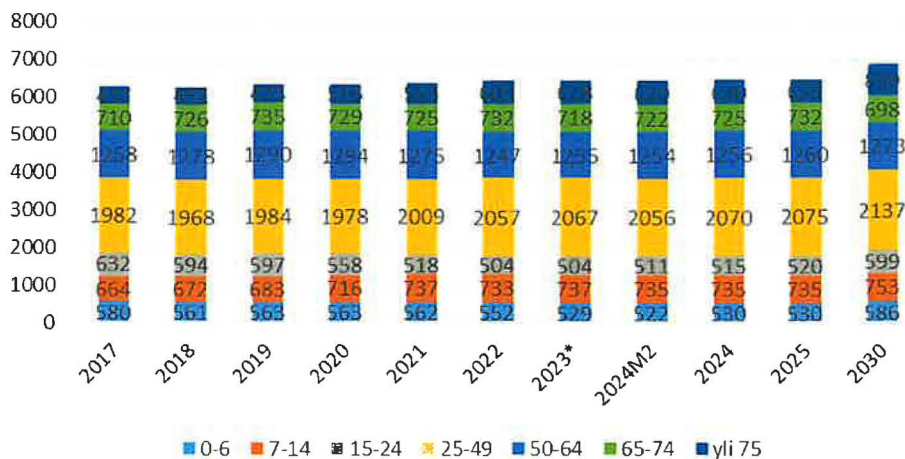
Ruskon kunnan asukasluvun kehitys

Kunnan asukasluku on kasvanut lähestulkoon vuosittain vajaan yhden prosentin kasvuvauhdilla. Poikkeuksena vuosi 2023 jolloin kasvuvauhti hiipui 0,16 prosenttiin tilastokeskuksen ennusteen mukaan. Myös alkuvuoden 2024 helmikuun tilastoennusteen mukaan väkimäärä on laskenut -0,14 prosenttia. Kymmenen vuotta sitten asukkaita oli 5 995 ja nyt 31.12.2023 yhteensä 6 438 henkilöä Tilastokeskuksen ennakoarvion mukaan. Vuoden 2023 aikana asukasluku kasvoi Väestökierikeskuksen tilastojen mukaan 10 henkilöllä. (Lopullinen tilasto julkaistaan huhtikuussa 2024)

Lähde: tilastokeskus ja oma ennuste

Ruskon ikärakenteen kehitys 2017 - 2030

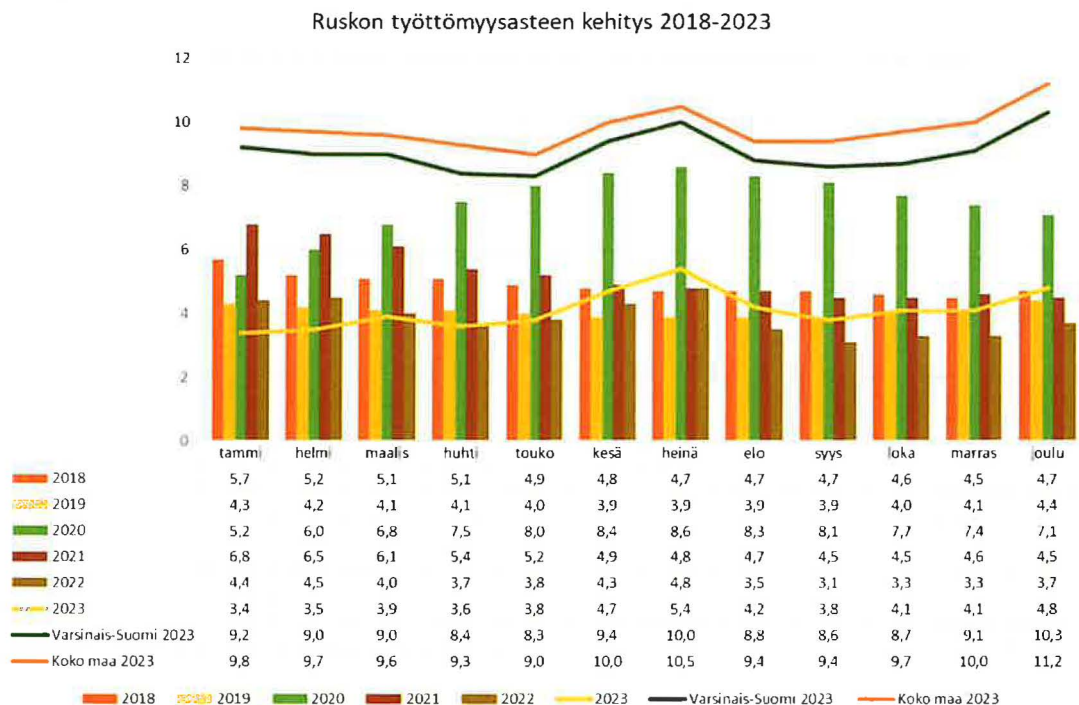

Lähde: tilastokeskus ja oma ennuste

Ruskon kunnan työttömyysasteen kehitys

Vuoden 2023 lopussa Suomen työttömyysaste oli 11,2 prosenttia, kun se vuotta aiemmin oli 9,9 prosenttia. Varsinais-Suomen työttömyysaste vuoden 2023 lopussa oli 10,3 prosenttia, joka oli 0,9 prosenttiyksikköä korkeampi kuin vuoden 2022 lopussa.

Vuoden 2023 lopussa Ruskon työttömyysaste oli 4,8 prosenttia, mikä oli 1,1 prosenttiyksikköä enemmän kuin vuoden 2022 lopussa. Työvoimaa vuoden 2023 joulukuussa oli 3 135 henkilöä (3 151 henkilöä vuonna 2022), josta työttöminä oli 150 henkilöä ja heistä pitkäaikaistyöttömiä 33 henkilöä.

Lähde: Työllisyyskatsaus

Kunnan henkilöstö

Henkilöstön määrä 31.12.2023 oli 269 (v 2022 yht. 265), joista vakinaisia 198 (v 2022 yht.198), määräaikaista 70 (v 2022 yht. 64), oppisopimuksella 1 (2022 yht. 2) ja työllistettyjä 0 (2022 yht. 1) henkilöä. Osa-aikatyöntekijöitä oli 25, joista 2 oli osa-aikaeläkkeellä.

Suurimmat työntekijäryhmät ovat 40-49 ja 55-59-vuotiaissa.

1.1.2023 siirtyi hyvinvointialueelle yhteensä kuusi työntekijää.

Tarkempaa tietoa löytyy kohdasta henkilöstötilinpäätös.

Muut ei taloudelliset asiat

Kirjanpitolain 3a luvun mukaisesti tilinpäätöksessä tulee antaa tiedot siitä, miten kunta huolehtii korruption ja lahjonnan torjunnasta sekä ihmisoikeusasioista. Tiedot annetaan siinä laajuudessa kuin se on tarpeen kirjanpitovelvollisen toiminnan vaikutusten ymmärtämiseksi. Ruskon kunnassa ei ole tiedossa sisäpiirikaupoista, joissa kunta olisi mukana, eikä myöskään ihmisoikeusrikkomuksista.

Ilmoittajansuojelulaki astui voimaan 1.1.2023. Pääsääntöisesti vähintään 50 työntekijää työllistävillä yksityisen ja julkisen sektorin organisaatioilla on velvollisuus perustaa sisäinen ilmoituskanava. Sen tarkoituksena on varmistaa, että henkilöt, jotka työnsä yhteydessä havaitsevat tai epäilevät väärinkäytöksiä, voivat ilmoittaa asiasta turvallisesti.

Whistleblower eli ilmoittajansuojelukanava otettiin käyttöön Ruskon kunnassa vuoden 2023 aikana. Yhtään ilmoitusta ei ole saatu vuonna 2023.

Olellaiset muutokset toiminnassa ja taloudessa

TUNNUSLUVUT YHTEENVETO	2023	2022	Muutos 2023/2022
Asukasmäärä	6 438	6 428	10
Työttömyys -%, 31.12.	4,8	3,7	1,1
Henkilöstömäärä	269	265	4
Toimintatuotot (ulk. 1 000 €)	3 967	4 674	-707
Toimintakulut (ulk. 1000 €)	-20 811	-38 603	-17 792
Henkilöstökulut, (1000 €)	-11 966	-11 335	-631
Palvelujen ostot, (1000 €)	-6 056	-24 418	-18 361
Toimintakate (ulk. 1000 €)	-16 844	-33 929	-17 084
Verotulot, (1000 €)	14 032	28 286	-14 254
Valtionosuudet, (1000 €)	5 318	7 764	-2 446
Vuosikate, (1000 €)	2 305	2 177	127
Tilikauden yli-/alijäämä, (1 000 €)	12	431	-419
Kertynyt Yli-/alijäämä, (1000 €)	17,0	17,0	0,0
Kertynyt Yli-/Alijäämä, € / asukas	2 648	2 651	-2
Investoinnit, brutto (1000 €)	2 621	3 062	-441
Investoinnit, netto (1000 €)	2 377	3 032	-655
Poistot, (1000 €)	1 911	1 765	146
Arvonalentumiset	400	0	400
Lainakanta 31.12. (1000 €)	6 891	7 790	-899
Lainakanta 31.12. € / Asukas	1 070	1 212	-141
Lainakanta ja vuokravastuut 31.12. (1 000 €)	7 270	8 084	-814
Lainakanta ja vuokravastuut, €/asukas	1 070	1 258	-187
Toimintatuotot/ Toimintakulut %	19,1	12,1	7
Vuosikate/ Poistot %	99,7	123,3	-24
Vuosikate/ Asukas €	358	339	19
Toiminnan ja investointien rahavirran kertymä 5 vuodelta, €	-2 993	-1 783	-1 210
Investointien tulorahoitus, %	87,9	71,3	17
Laskennallinen lainanhoitokate	2,3	2,2	0
Lainanhoitokate	3,9	4,6	-1
Kassan riittävyys, pv	95,0	48,0	47
Omavaraisuusaste (%)	72,2	72,1	0
Suhteellinen velkautuneisuus, %	55,0	33,4	22
Velat ja vastuut % käyttötuloista	56,6	34,2	22
Konserni lainakanta 31.12. (1000 €)	9 715	14 598	-4 883
Konsernin lainat ja vuokravastuut 31.12. (1000 €)	10 104	16 095	-5 991
Konsernin lainakanta €/ asukas	1 509	2 271	-762
Konsernin kertynyt ylijäämä, 1 000 €	17628	17680	-52
Konsernin kertynyt ylijäämä, €/asukas	2 738	2 750	-12

Ruskon kunnan vuoden 2023 **tilikauden tulos** on 12 359,32 **euroa** ylijäämäinen. Muutettuun talousarvioon nähden tulos on 457 687 euroa ja alkuperäiseen talousarvioon nähden 945 098 euroa alhaisempi.

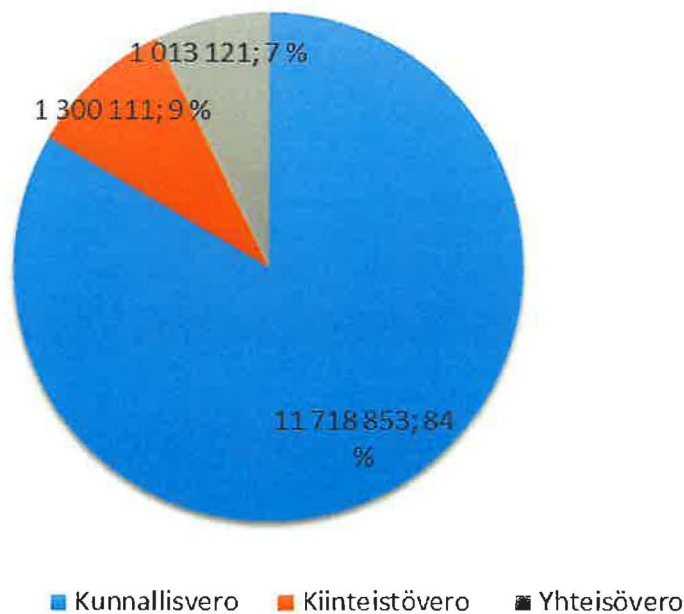
Vuonna 2023 **verotuloja** kertyi yhteensä 14,0 milj. euroa, joka on 494 085 euroa enemmän alkuperäiseen talousarvioon nähden ja 14,3 milj. euroa eli 50,4 prosenttia vähemmän kuin vuonna 2022.

Verotulojen muodostuminen eri vuosina

Verotulot, (1 000 €)	TP2016	TP2017	TP2018	TP2019	TP2020	TP2021	TP2022	TA2023	TP2023	tot-%
Kunnallisvero	21 449	21 837	22 412	22 214	23 875	24 267	25 231	11 300	11 719	3,71
Yhteisöveron tuotto	961	1 299	1 163	1 326	1 406	1 818	1 768	1 227	1 013	-17,44
Kiinteistövero	1 152	1 172	1 207	1 207	1 094	1 205	1 287	1 011	1 300	28,59
Yhteensä	23 562	24 308	24 782	24 747	26 375	27 290	28 286	13 538	14 032	3,65
Verotulot €/asukas	3 839	3 881	3 960	3 911	4 151	4 278	4 349	2 099	2 180	
Muutos-%/asukas	6,40	1,10	2,00	-1,20	6,10	3,10	1,66	-51,74	3,84	
Muutos €/asukas	231	42	79	-49	239	127	116	-2 250	81	
Tuloveroprosentti	19,75	19,75	19,75	19,75	19,75	19,75	19,75	7,11	7,11	
Vak.asuntojen kiit.vero-%	0,95	0,95	0,95	0,95	0,95	0,95	0,95	0,95	0,95	
Mulden es.rak.kiint.vero-%	1,02	1,02	1,02	1,02	1,02	1,02	1,02	1,02	1,02	
Asukasluku 31.12.	6 137	6 263	6 251	6 327	6 354	6 379	6 428	6 450	6 438	

Verotulojen jakautuminen 2023

Verotulojen jakautuminen 2023

Valtionosuuksia saatiin yhteensä 5,3 milj. euroa, mikä on 21 447 euroa enemmän kuin alkuperäisessä talousarviossa. Vuoteen 2022 nähden valtionosuuksia saatiin 2,4 milj. euroa eli 31,5 prosenttia vähemmän.

Valtionosuuksien muodostuminen eri vuosina

Valtionosuudet	TP 2018	TP 2019	TP2020	TP2021	TP2022	TP2023	Muutos	Muutos %
Peruspalvelujen valtionosuus	5 854 687	5 780 448	6 448 388	5 148 076	5 753 231	4 271 197	-1 482 034	-34,70
Verotuloihin perustuva tasaus	168 120	-57 036	113 942	-9 904	143 644	1 148 254	1 004 610	87,49
Järjestelmämuutoksen tasaus	0	0						
Opetus- kulttuuritoimen muut v.osuudet	-1 242 300	-1 198 332	-1 181 479	-1 080 215	-971 431	-973 413	-1 982	0,20
vuoden 2018 opetus-jakulttuuritoimen vo:n olkaisu		-1 374						
Verotulomenetyksen kompensatio		270 595	2 398 417	2 370 621	2 838 864	871 843	-1 967 021	-225,62
yhteensä	4 780 507	4 794 301	7 779 268	6 418 578	7 764 308	5 317 881	-2 446 427	-46,00
Valtionosuudet, €/asukas	765	758	1224	1006	1207	626		
muutos-%/asukas	-11,8	-0,92	61,48	-17,81	19,98	-31,56		
Kotikuntakorvaus, netto	8 000	-12 000	12 000	86 000	41 658	143 974	102 316	71,07

Sosiaali- ja terveystalouden siirtyminen hyvinvointialueelle näkyy talouden luvuissa. Verotuloista ja valtionosuuksista siirtyi hyvinvointialueelle isot erät. Lisäksi käyttötaloustuloihin ja -menoihin kohdistui muutoksia. Esimerkiksi myyntituotot alenivat huomattavasti ruokapalvelutoimitusten ikäihmisille jäädessä pois ja vastaavasti ostopalvelumenot laskivat huomattavasti.

Ulkoisia toimintatuottoja vuonna 2023 kertyi noin 4,0 milj. euroa mikä oli 707 444 euroa eli 15,1 prosenttia vähemmän kuin vuonna 2022. Muutettuun talousarvioon nähden toimintatuottoja saatiin 337 321 euroa vähemmän.

Toimintatuottojen laskua selittävät edelliseen vuoteen nähden saatujen myyntituottojen väheneminen 571 476 euroa, maksutuottojen väheneminen 90 075 euroa sekä tukien ja avustusten väheneminen 141 870 euroa, muiden toimintatuottojen kasvaessa 95 977 euroa edellisvuodesta. Myyntituottojen väheneminen selittyy metsän myyntitulojen 194 290 euroa ja toimitilaja vuokrauspalveluiden (mm. ateriamaksut) myyntitulojen 356 370 euroa vähenemisellä. Maksutuottojen väheneminen johtuu varhaiskasvatuksen hoitopäivämaksujen alenemisellä 63 628 euroa ja noin 15 000 euroa pienemillä rakennusvalvontamaksujen kertymisellä. Tukia ja avustuksia on perusopetuksessa saatu 80 928 euroa ja hyvinvointilautakunnan alaisissa toimintoina 48 516 euroa vähemmän. Muita toimintatuottoja on kerryttänyt suuremmat vuokrauudet edellisvuoteen nähden. Pysyvien vastaavien myyntitulot (tonttien myynnit) 146 613 euroa ovat jääneet 153 387 euroa talousarvioon varattuna.

Ulkoiset toimintakulut 20,8 milj. euroa laskivat vuoteen 2022 nähden 17,8 milj. euroa eli 46,1 prosenttia. Alkuperäiseen talousarvioon nähden toimintakulut kasvoivat 522 056 euroa ja muutettuun talousarvioon nähden toimintakulut alittuivat 432 717 euroa.

Ulkoisten toimintakulujen muutos aiheutuu pääasiassa palvelujen ostojen vähenemisestä eli sosiaali- ja terveystoimen siirtyessä hyvinvointialueelle verrattaessa vuoteen 2022. Mutta muitakin talouteen liittyviä muutoksia toteutui vuonna 2023.

Henkilöstökulut 12,0 milj. euroa nousivat edelliseen vuoteen nähden 630 737 euroa eli 5,6 prosenttia. Muutettuun talousarvioon nähden henkilöstökulut alittuivat 277 312 euroa eli -2,3 prosenttia ja alkuperäiseen talousarvioon nähden henkilöstökulut ylittivät 488 779 euroa.

Vuoteen 2022 nähden eniten henkilöstökulut nousivat perusopetuksessa 398 004 euroa ja varhaiskasvatuksessa 339 141 euroa. Muutettuun talousarvioon nähden henkilöstökulut alittuivat

hyvinvointilautakunnassa 123 503 euroa, kunnanhallituksen alaisissa toiminnoissa 80 671 euroa ja teknisen lautakunnassa 79 000 euroa.

Henkilöstökulujen kasvua edellisvuoteen selittää osin ns. perälautasopimuksen palkankorotukset, joita ei osattu varata talousarvion valmistelun yhteydessä.

Palvelujen ostot 6,1 milj. euroa vähenivät edelliseen vuoteen nähden 18,4 milj. euroa eli 75,2 prosenttia ja muutettuun talousarvioon nähden laskivat 44 088 euroa eli 0,72 prosenttia.

Palvelujen ostoissa isoin muutos selittyy sosiaali- ja terveyspalveluiden siirtymisellä hyvinvointilautakunnalle 18,4 milj. euroa. Varhaiskasvatuksen palvelusetelimaksumenot ovat nousseet vuodesta 2022 yhteensä 212 912 euroa ja muutettuun talousarvioon nähden ne ylittyvät 129 926 euroa. Myös vuosiremontteihin on käytetty 324 446 euroa enemmän kuin 2022.

Aineet, tarvikkeet ja tavarat 1,6 milj. euroa laskivat noin 222 889 euroa eli 12,1 prosenttia vuoteen 2022 nähden ja muutettuun talousarvioon nähden ylittyvät 34 625 euroa eli 2,2 prosenttia.

Suurin kustannusten laskua selittävä tekijä vuoteen 2022 nähden on ruokapalveluiden hankintojen väheneminen 145 258 euroa ja sähkömenojen väheneminen 71 108 euroa. Talousarvioon nähden lämmitys- ja sähkökulut taas ylittyivät yhteensä noin 107 000 euroa.

Avustuksia maksettiin 568 667 euroa eli 35 408 euroa enemmän kuin vuonna 2022. Muutettuun talousarvioon nähden avustusmenot alittuivat 108 883 euroa. Suurin selittävä tekijä on lasten kotihoidon tuen alittuminen 84 303 euroa.

Muut toimintakulut 599 669 euroa ovat nousseet 126 124 euroa vuoteen 2022 nähden ja muutettuun talousarvioon nähden muita toimintakuluja on käytetty 37 058 euroa vähemmän. Muihin toimintakuluihin on kirjattu vuodelle 2023 Liikekulman osakkeiden 89 824 euroa ja Vahdon kunnantalon 33 724 euroa alaskirjaukset.

Ruskon kunnan **toimintakate** 16,8 milj. euroa laskee noin 17,1 milj. euroa eli 50,4 prosenttia vuoteen 2022 nähden ja muutettuun talousarvioon nähden toimintakate parani 95 396 euroa eli 0,6 prosenttia. Alkuperäiseen talousarvioon nähden toimintakate heikkeni 886 100 euroa.

Korkokuluja 249 092 euroa maksettiin noin 211 665 euroa enemmän vuoden takaiseen nähden ja muutettuun talousarvioon nähden 189 092 euroa enemmän.

Muita rahoitustuottoja saatiin 48 416 euroa, joka on 28 397 euroa vähemmän kuin vuosi sitten. Muutettuun talousarvioon nähden muita rahoitustuottoja saatiin 27 416 euroa enemmän.

Vuosikate 2,3 milj. euroa on 127 244 euroa parempi kuin vuosi sitten ja muutettuun talousarvioon nähden 47 348 euroa heikompi. Alkuperäiseen talousarvioon nähden vuosikate on 534 759 euroa alhaisempi.

Poistot ja arvonalentumiset 2,3 milj. euroa toteutuivat 545 800 euroa suurempina kuin 2022, joista poistojen kasvu on 145 800 euroa ja arvonalentuminen 400 000 euroa. Arvonalentumiskirjaus on tehty Karhukallion päiväkodista. Muutettuun talousarvioon nähden arvonalentumiset ylittyivät 410 339 eurolla.

Toimialojen toiminnallinen toteutuminen (sitova taso eli ulkoiset ja sisäiset erät)

Vaalien toimintakate 16 054 euroa ylittyi 11 104 eurolla.

Vaalien toimintakatteen ylittyminen johtuu vuoden 2024 presidentinvaalien mainos- ja tarvikke-
kulujen toteutumisesta jo vuoden 2023 lopulla. Lisäksi eduskuntavaaleihin palkattiin kuukau-
deksi vuonna 2023 yksi työntekijä, joka nosti henkilöstökuluja.

Tarkastuslautakunnan toimintakate 12 306 euroa alittuu 2 687 eurolla.

Yleishallinnon toimintakate -1 618 212,52 euroa nousi vuoden takaisesta 233 512 euroa ja
muutettuun talousarvioon nähden toimintakate ylittyi 4 471 euroa.

Joukkoliikenteen toimintakate -824 370 euroa parani vuoteen 2022 nähden 6 562 euroa.
Muutettuun talousarvioon nähden toimintakate oli 25 630 euroa parempi.

Elinkeinotoimen toimintakate -88 558 euroa on lähestulkoon sama kuin vuosi sitten. Muutet-
tuun talousarvioon nähden se alittui 4 942 euroa.

Kaavoituksen ja maankäytön toimintakate 181 949,77 euroa laski vuoden takaisesta 79 364
euroa. Muutettuun talousarvioon nähden toimintakate alittui 109 284 euroa.

Vuonna 2023 tonttikauppa jatkoi hiipumistaan, mutta tontteja ei myöskään ole ollut juurikaan
tarjolla. Toimintatuotot jäivät talousarviosta 141 435 euroa.

Perusopetuksen toimintakate -7 579 758 euroa heikkeni vuoden takaisesta 570 457 euroa ja
muutettuun talousarvioon nähden ylittyi 48 378 euroa.

Perusopetuksen muutokset muutettuun talousarvioon nähden selittyvät toimintatuottojen (tu-
kien ja avustustulojen) alituksesta 133 713 euroa. Myös henkilöstökulut ylittyivät muutettuun
talousarvioon nähden 12 552 euroa.

Varhaiskasvatuspalvelujen toimintakate -6 369 063 euroa heikkeni 674 996 euroa vuoden
takaisesta ja muutettuun talousarvioon nähden toimintakate ylittyi 172 896 euroa.

Toimintakatteen muutos johtuu maksutuottojen jäämisestä 95 253 euroa muutetusta talousar-
viosta, palvelujen ostojen ylityksestä (palvelusetelin käytön kasvu) 89 722 euroa ja muiden toi-
mintakulujen ylityksestä (mm.sisäiset vuokramenot) 86 559 euroa.

Hyvinvointipalvelujen toimintakate -1 269 299 euroa on kasvanut 261 290 euroa ja toteuma
on jäänyt muutetusta talousarviosta 33 596 euroa.

Toimintakulujen osalta henkilöstökulut ovat alittuneet muutettuun talousarvioon nähden 123
503 euroa, vastaavasti palvelujen ostot ovat ylittyneet 13 778 eurolla ja muut toimintakulut
(vuosikorjausvuokra) 98 322 eurolla. Henkilöstökulun alitus selittyy sillä, että nanny-palvelu
päätettiin hankkia ostopalvelumenona ja rahat olivat alun perin varattu henkilöstökuluiksi.

Teknisten palvelujen toimintakate -457 084 euroa on kasvanut vuoden takaisesta 94 969 eu-
roa. Muutettuun talousarvioon nähden toimintakate ylittyi 8 781 euroa.

Toimitilapalvelujen toimintakate 1 003 929 euroa on kasvanut vuoden takaisesta 97 475 eu-
roa. Muutettuun talousarvioon nähden toimintakate paranee 345 646 euroa.

Toimintakatteen paraneminen selittyy mm. sisäisten vuokratulujen kasvulla 257 502 euroa.

Vesihuoltolaitoksen tulos (sitova) -94 304 euroa on parantunut vuoden takaisesta 6 258 euroa. Muutettuun talousarvioon nähden tulos on 58 227 euroa parempi.

Rakennusvalvonta ja ympäristöasioiden toimintakate -141 157 euroa on 36 035 euroa huonompi kuin vuosi sitten. Muutetusta talousarviosta se ylittyy 11 413 euroa.

Ruskon **investointimenot** ovat vuonna 2023 yhteensä 2 620 687 euroa ja **investointitulot** yhteensä 243 842 euroa. Investointien nettokustannus alittuu talousarvioon varatusta 532 695 euroa.

Hyväksytyt talousarviomuutokset

Vuoden 2023 aikana valtuusto hyväksyi seuraavat määrärahamuutokset:

Käyttötalous

26.6.2023 § 35

Lisämäärärahan myöntäminen henkilöstökuluihin 215 500 euroa yleiskorotusten vuoksi.

26.6.2023 § 37

Lisämääräraha joukkoliikenteen kustannuksiin 50 000 euroa.

26.6.2023 § 38

Lisämäärärahan hyväksyminen kasvivuokavaihtoehtojen jatkamiseen ruokapalveluissa 7 050 euroa.

11.12.2023 § 72

Käyttötalousosasta 6224 siirretään 17 000 euroa teknisen lautakunnan käyttötalousosaan.

11.12.2023 § 72

Lisämäärärahan hyväksyminen perusopetukseen 255 000 euroa ja varhaiskasvatukseen 168 000 euroa.

11.12.2023 § 74

Lisämäärärahaylityksen hyväksyminen kunnanhallitus 8 715 euroa. Sen lisäksi seuraavat määrärahojen ja tuloarvioiden kompensoinnit: osuus verokustannuksiin 81 032 euroa ja Kuntaliiton maksu 6 259 euroa yhteensä 87 291 euroa Liikekulman osakearvon alaskirjaamiseen ja muiden hallinnon ylitykset 56 600 euroa velvoitetyöllistettävien käyttämättömästä rahasta 56 600 euroa.

Investoinnit

27.2.2023 § 5

Lisämäärärahan hyväksyminen kaavoituksen ja uuden kiinteistön suunnittelua varten 50 000 euroa.

23.10.2023 § 62

Lisämääräraha palkanlaskentapalveluiden järjestämiseen 40 000 euroa.

11.12.2023 § 75

Lisämääräraha maanostoihin 48 000 euroa.

Lisäksi käsiteltiin seuraavat määrärahamuutokset vuoden 2023 tilinpäätökseen vuonna 2024:

Käyttötalous

26.2.2024 § 6

Lisämäärärahaylityksen hyväksyminen Tilikunnan osakemerkintää varten kunnanhallituksen menokohdalle 35 000 euroa.

26.2.2024 § 7

Teknisen palvelualueen toimintakatteen ylitys 121 000 euroa.

Perusopetuksen tehtäväalueen henkilöstökulujen ylitys 144 796 euroa.

Kunnan tuloveron alitus 296 627 euroa.

Kiinteistöveron ylitys 289 111 euroa.

Yhteisöveron tuoton ylitys 501 601 euroa.

Investoinnit

26.2.2024 § 5

Koppiin ja huoltorakennukseen käytettävän rahan poistaminen 60 000 euroa.

Lisämääräraha kohtaan kota 12 546 euroa.

Karhukallion päiväkodin määrärahan alitus 500 000 euroa.

Ketunluolan määrärahan alitus 400 000 euroa.

Tilikauden tuloksen muodostuminen ja toiminnan rahoitus

Tuloslaskelma ja tunnusluvut

Tuloslaskelma kertoo tilikauden tulojen riittävyyden tilikauden käyttömenoihin. Tilikauden tulojen riittävyys menoihin osoitetaan tuloslaskelman välitulosten eli toimintakatteen, vuosikatteen ja tilikauden tuloksen avulla.

TULOSLASKELMA 1000 €	MTA 2023	TP 2023	TP 2022	MTA 2023/ TP2023	Muutos 22/23	Muutos -% 2022 vs 2023
Toimintatuotot	4 304	3 967	4 674	-337	-707	-15,1
Myyntituotot	1 839	1 762	2 333	-77	-571	-24,5
Maksutuotot	547	441	531	-106	-90	-17,0
Tuet ja avustukset	622	466	608	-157	-142	-23,4
Muut toimintatuotot	1 296	1 299	1 203	3	96	8,0
Toimintakulut	-21 244	-20 811	-38 603	433	-17 792	-46,1
Henkilöstömenot	-12 243	-11 966	-11 335	277	631	5,6
Palvelujen ostot	-6 101	-6 056	-24 418	44	-18 361	-75,2
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-1 586	-1 620	-1 843	-35	-223	-12,1
Avustukset	-678	-569	-533	109	35	6,6
Muut toimintamenot	-637	-600	-474	37	126	26,6
Toimintakate	-16 940	-16 844	-33 929	95	-17 084	-50,4
Verotulot	14 032	14 032	28 286		-14 254	-50,4
Valtionosuudet	5 296	5 318	7 764	21	-2 446	-31,5
Rahoitustuotot ja -kulut	-39	-201	55	-162	-257	-463,1
Korkotuotot		2	17	2	-15	
Muut rahoitustuotot	21	48	77	27	-28	-37,0
Korkokulut	-60	-249	-37	-189	-212	565,6
Muut rahoituskulut		-2	-1	-2	-1	230,1
Vuosikate	2 350	2 305	2 177	-45	127	5,8
Poistot ja arvonalentumiset	-1 901	-2 311	-1 765	-410	-546	30,9
Suunnitelman mukaiset poistot	-1 901	-1 911	-1 765	-10	-146	8,3
Arvonalentumiset		-400		-400	-400	
Tilikauden tulos	449	-7	412	-456	-419	-101,6
Poistoeron lis./vähennys +	19	19	19			0,0
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	468	12	431	-456	-419	-97,1

TUNNUSLUVUT	2023	2022
Toimintatuotot/ Toimintakulut %	19,1	12,1
Vuosikate/ Poistot %	99,7	123,3
Vuosikate/ Asukas €	358	339
Asukasmäärä	6 438	6 428

Toimintakate ilmoittaa kuinka paljon toimintamenoista jää katettavaksi verotuloilla ja valtionosuuksilla. Toimintakate 16,8 milj. euroa on pienentynyt noin 17,1 milj. euroa eli 50,4 prosenttia vuoteen 2022 verrattaessa.

Vuosikate on selkeä vuodesta toiseen vertailukelpoinen tunnusluku. Vuosikate osoittaa tulorahoituksen, joka jää käytettäväksi investointeihin ja lainan lyhennyksiin. Mikäli vuosikate on siitä vähennettävien käyttöomaisuuden poistojen suuruinen, kunnan tulorahoitus on riittävä. Jos taas vuosikate on negatiivinen, on kunnan tulorahoitus heikko. Vuosikate ei kuitenkaan yksistään riitä kuvaamaan tulorahoituksen riittävyyttä. Tässä kohdin pitää myös huomioida rahoituslaskelman lainanlyhennykset.

Perusoletuksen mukaan vuosikatteen ollessa poistojen suuruinen eli 100 prosenttia, on tulorahoitus riittävä. Vuoden 2023 vuosikate oli 2 304 576 euroa sekä poistot ja arvonalentumiset yhteensä 2 311 139 euroa (vuonna 2022 vuosikate 2 177 332 euroa sekä poistot ja arvonalentumiset 1 765 338 euroa). Vuosikate on parantunut vuoden takaisesta 127 244 euroa. Vuosikate ei ihan riitä kattamaan poistoja ja arvonalentumisia.

Toimintatuotot prosenttia toimintakuluista = $100 * \text{Toimintatuotot} / (\text{Toimintakulut} - \text{Valmistus omaan käyttöön})$ osoittaa paljonko toiminnan kuluista saadaan katetuksi myynti- ja

maksutuotoilla sekä muilla varsinaisen toiminnan tuotoilla. Saatu prosenttiosuus vähennettynä sadasta osoittaa, millainen osuus toimintakuluista rahoitetaan verotuloin ja valtionosuuksin. Toimintatuotot prosenttia toimintakuluista -tunnusluku on vuonna 2023 ollut 19,1 prosenttia ja on parantunut seitsemän prosenttiyksikköä vuodesta 2022.

Vuosikate prosenttia poistoista = $100 \cdot \text{Vuosikate/poistot ja arvonalentumiset}$

Kun tunnusluvun arvo on vähintään 100 prosenttia, oletetaan kunnan tai kuntayhtymän tulorahoituksen olevan riittävä. Oletusta voidaan kuitenkin pitää pätevänä vain, jos poistot ja arvonalentumiset vastaavat kunnan keskimääräistä vuotuista investointitasoa pitkällä aikavälillä. Investoinneilla tarkoitetaan tällöin poistonalaisten investointien omahankintamenoa, joka saadaan vähentämällä hankintamenoista valtionosuudet ja muut rahoitusosuudet

Tulorahoitus on ylijäämäinen, kun vuosikate ylittää poistot, ja alijäämäinen, kun vuosikate alittaa poistot. Myös nämä väittämät pitävät paikkansa vain, jos poistot vastaavat keskimääräistä vuotuista poistonalaista investointitasoa. Jos vuosikate on negatiivinen, on kunnan tulorahoitus heikko.

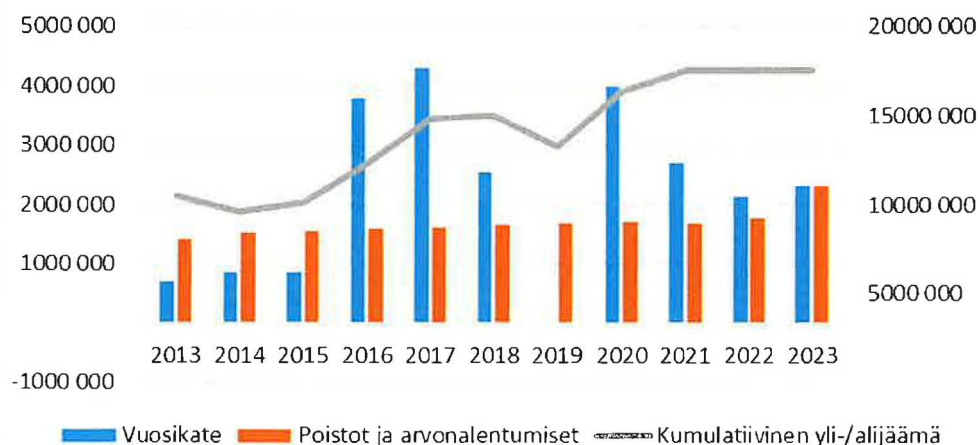
Ruskon kunnan vuosikate prosenttia poistoista -tunnusluku on ollut vuoden lopulla 99,7 prosenttia. Tulorahoitus ei ole ollut ylijäämäinen ja riittävä. Luku on laskenut vuoden takaisesta 22,3 prosenttiyksikköä.

Tunnusluvun vuosikate €/asukas avulla arvioidaan tulorahoituksen riittävyyttä. Vuosikate asukasta kohden on yleisesti käytetty tunnusluku tulorahoituksen riittävyyden arvioinnissa. Kunta-kohtainen tavoitearvo tunnusluvulle saadaan jakamalla edellä mainittu keskimääräinen vuotuisen investointitaso asukasmäärällä.

Ruskon vuosikate euroa per asukas oli vuoden 2023 lopulla 358 kun se 2022 on ollut 338. Keskimääräistä, kaikkia kuntia koskevaa tavoitearvoa ei voida asettaa. Kuntakohtaisia eroja selittävät toimintojen organisointi ja palvelutoiminnan laajuus.

Tilikauden tulos kuvaa jaksotettujen tulojen ja menojen erotusta, joka lisää tai vähentää kunnan omaa pääomaa. Tilikauden 2023 tulos on 12 358 euroa. Tulos on vuoden 2022 tilinpäätökseen nähden 418 556 euroa huonompi.

Vuosikatteen, poistojen ja kumulatiivisen yli-/alijäämän suhde 2013-2023

Toiminnan rahoitus

Toiminnan rahoitusta tilikauden aikana tarkastellaan rahoituslaskelman kautta. Rahoituslaskelmassa esitetään erikseen toiminnan ja investointien rahavirta ja rahoituksen eli anto- ja ottolainauksen, oman pääoman ja maksuvalmiuden muutoksen rahavirta. Näiden kahden nettomäärän erotus on sama kuin kunnan kassavarojen muutos tilikaudella.

Rahoituslaskelma ja sen tunnusluvut

RAHOITUSLASKELMA 1000 €	2023	2022
Toiminnan rahavirta		
Vuosikate	2 305	2 177
Tulorahoituksen korjauserät	-3	-172
Investointien rahavirta		
Investointimenot	-2 621	-3 062
Rahoitusosuudet investointeihin		9
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	267	193
Toiminnan ja investointien rahavirta	-52	-855
Rahoituksen rahavirta		
Antolainojen muutokset		
Antolainasaamisten lisäykset		
Antolainasaamisten vähennykset		
Lainakannan muutokset		
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	3 000	
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-399	-449
Lyhytaikaisten lainojen muutos	-3 500	500
Muut maksuvalmiuden muutokset	1 680	-692
Rahoituksen rahavirta	782	-641
Rahavarojen muutos	730	-1 496
Rahavarat 31.12	6 298	5 568
Rahavarat 01.01	5 568	7 064
TUNNUSLUVUT	2023	2022
Toiminnan ja investointien rahavirran kertymä 5	-2 993	-1 783
Investointien tulorahoitus, %	87,9	71,3
Laskennallinen lainanhoitokate	2,30	2,19
Lainanhoitokate	3,94	4,55
Rahavarat 31.12. (1 000 €)	6 298	5 568
Kassasta maksut (1 000 €)	24 082	42 152
Kassan riittävyys, pv	95	48
Asukasmäärä	6 438	6 428

Toiminnan ja investointien rahavirta

Toiminnan ja investointien rahavirta on rahoituslaskelman välitulos, jonka negatiivinen (alijäämäinen) määrä ilmaisee, että menoja joudutaan kattamaan joko kassavaroja vähentämällä tai ottamalla lisää lainaa. Positiivinen (ylijäämäinen) määrä ilmaisee, kuinka paljon rahavirrasta jää nettoantolainaukseen, lainojen lyhennyksiin ja kassan vahvistamiseen.

Toiminnan rahavirta muodostuu vuosikatteesta ja sen jälkeen mahdollisesti esiintyvistä satunnaisista eristä. Näiden lisäksi huomioidaan tulorahoituksen kirjanpidolliset korjauserät. Ruskon kunnan toiminnan rahavirta vuonna 2023 oli 2,3 milj. euroa.

Investointien rahavirta muodostuu käyttöomaisuuden investointimenoista, rahoitusosuuksista sekä myyntituloista.

Kunnan investointimenojen rahavirta oli tilikaudella noin -2,4 milj. euroa.

Toiminnan ja investointien rahavirta oli 51 882 euroa alijäämäinen.

Toiminnan ja investointien rahavirta ja sen kertymä (1 000 €). Toiminnan ja investointien rahavirta-välituloksen ja neljän edellisen vuoden kertymä osoittaa investointien omarahoituksen pidemmällä aikavälillä. Omarahoitusvaatimus täyttyy, jos kertymä on positiivinen. Negatiivinen määrä ilmaisee, että menoja joudutaan kattamaan olemassa olevia kassavaroja vähentämällä tai lainaa ottamalla.

Toiminnan ja investointien rahavirta on Ruskolla ollut negatiivinen vuonna 2023 sen ollessa noin -3,0 milj. euroa. Toiminnan ja investointien rahavirta oli vuonna 2022 ollut noin 1,8 milj. euroa negatiivinen. Negatiivinen arvo on kasvanut vuodessa 1,2 milj. euroa.

Investointien tulorahoitus, %-tunnusluku = $100 * \text{Vuosikate} / \text{Inv.omahankintameno}$ kertoo, kuinka paljon investointien omahankintamenoista on rahoitettu tulorahoituksella eli ns. käyttötulojen ylijäämällä. Tunnusluvussa eivät ole mukana käyttöomaisuuden myynnistä kertyneet myyntivoitot, joiden kokonaismäärä saattaa vuosittain huomattavastikin vaihdella. Investointien omahankintamenoilla tarkoitetaan rahoituslaskelman investointimenoja, joista on vähennetty rahoituslaskelmaan merkityt rahoitusosuudet. Tunnusluku vähennettynä sadasta osoittaa prosenttiosuuden, mikä on jäänyt rahoitettavaksi pääomarahoituksella eli käyttöomaisuuden myynnillä, lainalla tai kassavarojen määrää vähentämällä.

Investointien tulorahoitus on heikentynyt vuoden takaisesta sen ollessa vuoden 2023 lopulla 87,9 prosenttia ja vuonna 2022 yht. 71,3 prosenttia.

Laskennallinen lainanhoitokate = $(\text{Vuosikate} + \text{Korkokulut}) / (\text{Korkokulut} + \text{Laskennalliset lainanlyhennykset})$ Tunnusluku kuvaa lainanhoitoon käytettävissä olevan tulorahoituksen ja laskennallisten lainanlyhennysten sekä korkojen suhdetta eli kykyä hoitaa lainoista aiheutuvia veloituksia. Laskennallinen lainanhoitokate lasketaan kaavalla, jossa tuloslaskelman vuosikatteeseen lisätään korkokulut ja jossa saatu summa jaetaan korkokulujen ja laskennallisten lainanlyhennysten summalla. Laskennalliset lainanlyhennykset saadaan jakamalla taseen lainat kahdeksalla, mikä kuvaa oletettua jäljellä olevaa laina-aikaa. Lainoihin luetaan korolliset pitkäaikaiset ja lyhytaikaiset lainat, kuten kuntatodistukset. Tulorahoitus riittää lainojen hoitoon, jos tunnusluvun arvo on 1 tai suurempi. Kun tunnusluvun arvo on alle 1, joudutaan vieraan pääoman hoitoon ottamaan lisälainaa, realisoimaan kunnan omaisuutta tai vähentämään rahavaroja.

Ruskon kunnan laskennallisen lainanhoitokate on vuoden 2023 lopussa ollut 2,30 ja hieman parempi kuin se on ollut vuoden 2022 lopussa. Tulorahoitus on ollut riittävä vuonna 2023.

Lainanhoitokate = (Vuosikate + Korkokulut) / (Korkokulut + Lainanlyhennykset) kertoo kunnan tulorahoituksen riittävyyden vieraan pääoman korkojen ja lyhennysten maksuun. Tulorahoitus riittää lainojen hoitoon, jos tunnusluvun arvo on 1 tai suurempi. Kun tunnusluvun arvo on alle 1, joudutaan vieraan pääoman hoitoon ottamaan lisälainaa, realisoimaan kunnan omaisuutta tai vähentämään kassavaroja. Kunnan lainanhoitokate on hyvä, kun tunnusluvun arvo on yli 2, tyydyttävä luvun ollessa 1-2 ja heikko, kun tunnusluku jää alle yhden.

Ruskon lainanhoitokate vuonna 2023 on ollut 3,9 eli hyvä. Vuosi sitten lainanhoitokate on ollut 4,6. Lainanhoitokate on heikentynyt 0,7 yksikköä vuoden takaisesta.

Kassan riittävyys, pv –tunnusluku = 365 pv * Rahavarat / Kassasta maksut tilikaudella ilmaisee, monenko päivän kassasta maksut voidaan kunnan rahavaroilla maksaa.

Ruskon kunnan kassan riittävyyden ollessa 2023 lopussa 95 päivää, voi kassan riittävyyden todeta olevan erinomainen. Kassan riittävyys on 2022 lopussa ollut 48 päivää. Riittävyyttä on yritetty vähentää vuoden aikana. Mutta kassan riittävyyden tunnusluvussa näkyy olennaisesti sosiaali- ja terveyspalveluiden siirtyminen hyvinvointialueelle. Kyseisellä muutoksella on selkeästi vaikutus muihinkin tunnuslukujen muutoksiin.

Rahoitusasema ja sen muutokset

Kunnan rahoituksen rakennetta kuvataan taseen ja siitä laskettavien tunnuslukujen avulla. Rahoitusasemassa tilikaudella tapahtuneet muutokset kuten sijoitukset, pääoman lisäykset ja palautukset käyvät ilmi rahoituslaskelmasta.

Tase ja sen tunnusluvut

TASE 1000 €		
VASTAAVAA	2023	2022
PYSYVÄT VASTAAVAT	38 613	40 475
Aineettomat hyödykkeet	208	276
Aineettomat hyödykkeet	45	64
Muut pitkäaikaiset menot	163	213
Aineelliset hyödykkeet	37 276	37 107
Maa- ja vesialueet	8 765	8 445
Rakennukset	15 112	16 030
Kiinteät rakenteet ja laitteet	11 776	11 509
Koneet ja kalusto	625	567
Muut aineelliset hyödykkeet		
Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat	998	556
Sijoitukset	1 129	3 092
Osakkeet ja osuudet	1 092	3 054
Muut lainasaamiset	38	38
Muut saamiset		
TOIMEKSIANTOJEN VARAT	70	70
Valtion toimeksiannot	0	0
Lahjoitusrahastojen erityiskatteet	70	70
VAIHTUVAT VASTAAVAT	7 720	8 523
Saamiset	1 422	2 955
Pitkäaikaiset saamiset	372	401
Muut saamiset	372	401
Lyhytaikaiset saamiset	1 050	2 554
Myyntisaamiset	616	687
Lainasaamiset	283	220
Muut saamiset	151	1 647
Rahoitusarvopaperit	3 500	3 500
Rahat ja pankkisaamiset	2 798	2 068
VASTAAVAA	46 403	49 069

TASE 1000 €		
VASTATTAVAA	2023	2022
VASTATTAVAA		
OMA PÄÄOMA	33 184	35 041
Peruspääoma	15 954	17 824
Arvonkorotusrahasto	180	180
Edellisten kausien ylijäämä (+)/alijäämä(-)	17 037	16 607
Tilikauden ylijäämä(+)/alijäämä(-)	12	431
POISTOERO JA VAPAAHT.VAR.	322	341
Poistoero	322	341
TOIMEKSIANTOJEN PÄÄOMAT	70	70
Valtion toimeksiannot	0	0
Lahjoitusrahastojen pääomat	70	70
VIERAS PÄÄOMA	12 827	13 616
Pitkäaikainen	5 344	2 918
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	3 317	891
Muut velat	2 027	2 027
Lyhytaikainen	7 483	10 698
Joukkovelkakirjalainat	3 000	6 500
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	574	399
Ostovelat	1 476	1 342
Muut velat	668	729
Siirtovelat	1 765	1 728
VASTATTAVAA	46 403	49 069
TUNNUSLUVUT		
	2023	2022
Omavaraisuusaste (%)	72,2	72,1
Suhteellinen velkautuneisuus, %	55,0	33,4
Vuokravastuut, (1 000 €)	379,2	294,8
Velat ja vastuut % käyttötuloista	56,6	34,2
Lainakanta 31.12. (1 000 €)	6 891	7 790
Lainakanta 31.12. , € / Asukas	1 070	1 212
Kertynyt Yli-/Alijäämä, milj.€	17 050	17 037
Kertynyt Yli-/Alijäämä, € / Asukas	2 648	2 651
Lainakanta ja vuokravastuut 31.12. (1 000 €)	7 270	8 084
Lainakanta ja vuokravastuut , €/Asukas	1 129	1 258
Lainasaamiset (1000 €)	38	38
asukasluku	6 438	6 428

Omavaraisuusaste, % = 100* (Oma pääoma + Poistoero ja vapaaehtoiset varaukset) / (Koko pääoma – Saadut ennakot)) mittaa kunnan vakavaraisuutta, alijäämän sietokykyä ja kunnan kykyä selviytyä sitoumuksista pitkällä tähtäimellä. Omavaraisuuden hyvänä tasona pidetään 70

prosentin omavaraisuutta. 50 prosenttia tai sitä alempi omavaraisuusaste merkitsee kuntataloudessa merkittävän suurta velkarasitetta.

Ruskon kunnan omavaraisuusaste 72,2 prosenttia. Omavaraisuuden taso on hyvä ja se on parantunut vuoden takaisesta 0,1 prosenttiyksikköä.

Suhteellinen velkaantuneisuus, % = $100 * (\text{Vieras pääoma} - \text{Saadut ennakot}) / \text{Käyttötulot}$ kertoo, kuinka paljon kunnan käyttötuloista tarvittaisiin vieraan pääoman takaisinmaksuun. Mitä pienempi tunnusluvun arvo on, sitä paremmat mahdollisuudet kunnalla on selviytyä velan takaisinmaksusta tulorahoituksella. Mitä pienempi velkaantuneisuuden tunnusluvun arvo on, sitä paremmat mahdollisuudet kunnalla on selviytyä velan takaisinmaksusta tulorahoituksella.

Ruskon kunnan suhteellinen velkaantuneisuus on vuonna 2023 ollut 55,0 kun se vuosi sitten oli 33,4 prosenttia.

Vuokravastuut kertovat, paljonko omaisuutta on rahoitettu leasing-rahoituksella, joka kirjataan käyttötalouden menoihin, eikä taseeseen kuten lainarahoitus. Ruskon vuokravastuut vuonna 2023 ovat olleet yhteensä 379 199 euroa.

Velat ja vastuut prosenttia käyttötuloista = $100 * (\text{Vieras pääoma} - \text{Saadut ennakot} + \text{Vuokravastuut}) / \text{Käyttötulot}$ kertoo, kuinka paljon käyttötuloista tarvittaisiin vieraan pääoman takaisinmaksuun, silloin kun vieraaseen pääomaan rinnastetaan myös vuokravastuut. Tunnusluku ottaa huomioon erilaisilla malleilla kuten rahoitusleasingsopimuksilla rahoitetut hankkeet, jotka eivät näy velkana taseessa.

Velat ja vastuut prosenttia käyttötuloista -tunnusluku vuonna 2023 on ollut 56,6 kun se vuonna 2022 oli 34,2 prosenttia. Tunnusluku on kasvanut vuoden takaisesta 22,4 prosenttiyksikköä.

Kertynyt yli- /alijäämä = Edellisten tilikausien yli-/alijäämä + Tilikauden yli-/alijäämä. Luku osoittaa, paljonko kunnalla on kertynyttä ylijäämää tulevien vuosien liikkumavarana, taikka paljonko on kertynyttä alijäämää, joka on katettava tulevina vuosina.

Ruskon kunnan kertynyt ylijäämä on 17 049 822 euroa.

Kertynyt ylijäämä (alijäämä), €/asukas = $[\text{Edellisten tilikausien ylijäämä (alijäämä)} + \text{Tilikauden ylijäämä (alijäämä)}] / \text{Asukasmäärä}$. Luku osoittaa asukaskohtaisen kertyneen ylijäämän tai katettavan kertyneen alijäämän määrän. Asukasmääränä käytetään tilinpäätösvuoden päättämispäivän mukaista kunnan asukasmäärää.

Ruskon kunnan kertynyt ylijäämä per asukas on 2 648 euroa.

Lainakannalla 31.12. = $\text{Vieras pääoma} - (\text{Saadut ennakot} + \text{Ostovelat} + \text{Siirtovelat} + \text{Muut velat})$ tarkoitetaan korollista vierasta pääomaa. Lainakantaan lasketaan tällöin koko vieras pääoma vähennettynä saaduilla ennakoilla sekä osto-, siirto- ja muilla veloilla.

Ruskon kunnalla on 31.12.2023 ollut lainaa yhteensä 6,9 milj. euroa. Lainamäärä on laskenut vuoden takaisesta noin 900 000 euroa.

Lainat euroa/asukas. Asukaskohtainen lainamäärä lasketaan jakamalla edellä mainittu lainakanta tilinpäätösvuoden päättämispäivän mukaisella kunnan asukasmäärällä.

Ruskon kunnalla lainaa asukasta kohden 31.12.2023 on ollut 1 070 euroa ja 31.12.2022 1 212 euroa.

Kuntien lainat euroa/asukas vuonna 2022 oli 3 378 euroa.

Lainat ja vuokravastuut 31.12. = Vieras pääoma – (Saadut ennakot + Ostovelat + Siirtovelat + Muut velat) + Vuokravastuut. Lainat ja vuokravastuut saadaan lisäämällä lainakantaan vuokravastuiden määrä. Vuokravastuiden määrä huomioidaan liitetiedoissa ilmoitetun mukaisena.

Lainaa ja vuokravastuita Ruskon kunnalla on vuonna 2023 ollut yhteensä 7,3 milj. euroa, kun vuonna 2022 niitä oli 8,1 milj. euroa.

Lainat ja vuokravastuut, euroa per asukas. Asukaskohtainen tunnusluku lasketaan jakamalla edellä mainittujen lainojen ja vastuiden määrä tilinpäätösvuoden päättämispäivän mukaisella kunnan asukasmäärällä.

Asukaskohtainen Ruskon kunnan lainojen ja vuokravastuiden yhteismäärä on vuonna 2023 ollut 1 129 euroa.

Lainasaamiset 31.12. = *Sijoituksiin merkityt joukkovelkakirjalainasaamiset ja muut lainasaamiset.* Lainasaamisilla tarkoitetaan pysyviin vastaaviin merkittyjä antolainoja kunnan omistamien ja muiden yhteisöjen investointien rahoittamiseen.

Ruskon kunnan lainasaamiset ovat 31.12. olleet yhteensä 38 000 euroa.

Arvio todennäköisestä tulevasta kehityksestä

Ruskon kunnan tilinpäätökset ovat olleet vuodesta 2015 pääsääntöisesti ylijäämäisiä. Poikkeuksena vuoden 2019 alijäämäinen tulos 1,7 milj. euroa. Ruskon kunnan tase on päässyt kehittymään suotuisasti. Lisäksi kunnan velkamäärä on alhaisempi kuin kunnissa keskimäärin.

Kunnan kyky huolehtia talouden tasapainosta ja toteuttaa suunnitellut investoinnit ovat olleet hyvät. Vuoden 2023 alusta toteutuva hyvinvointialueen uudistus on pienentänyt kuntien kokonaistaloutta. Vuoden 2024 talousarvio Ruskolla on alijäämäinen, eikä suunnitelmavuosien tuloksetkaan ennakoarvioiden mukaan ole suotuisat. Ruskolla on tulevana vuosina edessä isoja investointitarpeita ja niiden kasvattamat korko- ja poistokulut tulevat syömään käyttötaloutta.

Samaan aikaan edessä on TE-palvelu-uudistus 1.1.2025. Eduskunta on 1.3.2023 hyväksynyt lain julkisten työvoima- ja yrityspalveluiden järjestämisvastuun siirtämisestä kunnille 1.1.2025 alkaen. TE-palvelut 2024 -uudistuksen valmistelutyö käynnistettiin Varsinais-Suomessa vuoden 2022 aikana. Vuoden 2023 lokakuussa Ruskon kunnan valtuusto päätti, että Turun kaupunki ottaa isäntäkuntavastuun Varsinais-Suomen TE-palvelualueesta. Lisäksi se päätti, että

käynnistetään neuvottelut ns 54§ kunnan kanssa. Lähipalvelut kunta tulisi alustavien suunnitelmien mukaan ostamaan Raisiosta. Neuvottelut lähipalveluiden tuottamisesta on kesken. Lopullisista kustannuksista TE-palveluiden tuottamisesta ei ole vielä tietoa. Tiedossa on jo, että valtion myöntämä rahoitus työllisyyden hoitamiseksi ei tulisi kattamaan työllisyyden hoidon kustannuksia. Uudistuksella tulee olemaan huomattava vaikutus kuntien toimintaan ja talouteen. Huoli on siitä, katetaanko kaikki syntyvät kustannukset valtionosuuksina ja mikä vaikutus tulee olemaan kuntaosuuden maksatusjärjestelmän uudistuksella ns. porkkanalla kunnan talouteen. Tämä muutos tulee huomioida tulevien vuosien suunnittelussa.

Tämän lisäksi talousarviota vuodelle 2024 valmisteltaessa todettiin, että hyvinvointialueen lopulliset siirtolaskelmat osoittivat, että kuntiin kohdistuu lisäleikkauksia valtionosuuteen, jotka tullaan toteuttamaan suunnitelmavuosina.

Edellä mainitut seikat luovat omat haasteensa kunnan kyvylle selviytyä siten, että velkamäärän lisäys pysyy kohtuullisena ja kunnan tulos pysyy tulevana vuosina kantokykyisenä.

Ruskon kunnan väkiluku on ollut kasvava ja kunnan tulomuutto on positiivinen. Kasvu on hie- man hiipunut vuodessa ja jäi asetetusta tavoitteesta. Sen lisäksi samalla tavoin kuin muissakin kunnissa, Ruskon ikärakenne on muuttumassa ja kunnassa asuu yhä enemmän ikäihmisiä. Tämä vaikuttaa palvelujen tarpeen muutokseen, joka olisi hyvä ottaa huomioon tulevaa suunnitellessa.

Vuoden 2022 alusta Ukrainan sota vaikutti kasvavana inflaationa, lainojen korkojen nousuna ja heilahteluina. Pitkät korot nousivat vuodesta 2022 mutta maltillisesti niiden jäädessä neljän prosentin tasolle. Nämä koron nousut ovat lisänneet korkokustannuksia mutta ovat vielä olleet jollain tavoin hallittavissa mutta on otettava huomioon kunnan rahoitusta suunniteltaessa.

Korkojen nousu ja taloudellisen tilanteen epävarmuus on heijastunut asuntokauppojen hiipumiseen. Tarjottavia tonttejakaan ei juuri ole tällä hetkellä tarjolla. Uuden asuntoalueen kaavoitusta ollaan parhaillaan laatimassa.

Verotulojen kehitys on ollut suotuisampaa kuin on ennakoitu. Näin myös vuonna 2023. Hyvinvointialueuudistus vaikutti kunnan veropohjaan huomattavasti. Verotuloista leikattiin 50,4 prosenttia. Yhdeksi tärkeäksi tulonlähteeksi uudistuksen jälkeen tuli kiinteistöverotulot, jonka osuus kaikkien verotulojen kertymästä nousi viidestä prosentista yhdeksään prosenttiin.

Kiinteistöverotuksen liittyvää uudistusta ollaan parhaillaan suunnittelemassa. Uudistuksen tavoitteena on korjata kiinteistöverojen verotusarvojen ja käypien arvojen eriytyminen toisistaan. Myös valtionosuustyöryhmä aloitti työn tavoitteena uudistaa valtionosuuslaskelmaa. Alustavien suunnitelmien mukaan ensimmäiset uuden laskentamallin mukaiset valtionosuuslaskelmat ovat saatavilla elokuussa 2024 tulevaan talousarvioon.

Vuoden 2023 tilinpäätökseen sisältyy Karhukallion päiväkodin tasearvon 400 000 euron alaskirjaus. Tasearvoa Karhukalliosta jäi vielä noin 90 000 euroa. Loppuosuus tullaan alaskirjaamaan vuoden 2024 tilinpäätöksen yhteydessä. Kunnalla on edessä tulevana vuosina mittavia investointitarpeita. Tulevat investointitarpeet tulevat edelleen kasvattamaan poistojen määrää. Taseen ylijäämä riittää jonkun vuoden alijäämäisten tulosten kattamiseen mutta poistojen määrä tulee pyrkiä pitämään suotuisana. Toisena vaihtoehtona on tulo- ja menopuolen tarkastelu ja sopeutus tulevana vuosina.

Arvio merkittävimmistä riskeistä ja epävarmuustekijöistä sekä muista toiminnan kehittymiseen vaikuttavista tekijöistä

Kuntakonsernin riskienhallinnasta vastaa kunnanhallitus. Viranhaltijatasolla vastuu on kunnanjohtajalla. Tehtävänä on ohjata ja valvoa konsernin yksiköiden riskienhallintaa ja asettaa tarvittaessa riskienhallintaa koskevat tavoitteet. Lautakunnat vastaavat omien prosessiensa päätöksentekonsa, kohteidensa sekä työpaikkojensa riskien arvioinnista ja tarvittavista toimenpiteistä sekä niiden dokumentoinnista. Tarkastuslautakunta käsittelee ja arvioi kunnan riskienhallinnan tilaa.

Ruskon kunnanvaltuusto hyväksyi 26.6.2023 § 39 sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan periaatteet. Syksyllä 2023 vuoden 2024 talousarvion valmistelun yhteydessä kunnassa tehtiin toimialoittain riskikartoitukset. Niitä hyödynnettiin vuoden 2024 talousarvion laadinnassa. Yhteenvetoraportti toimitetaan kunnanhallitukselle.

Ruskon kunnanvaltuusto hyväksyi 23.10.2023 § 57 sijoitus- ja takaustoiminnan periaatteet. Ruskon kunnan rahoitus- ja sijoitustoiminnan periaatteissa on määritelty rahoitus- ja sijoitustoiminnan periaatteet ja linjaukset, riskienhallinta, vastuut ja valtuudet sekä rahoitus- ja sijoitustoiminnan raportointi.

Hallintosääntöön tehdyt muutokset hyväksyttiin 23.10.2023 § 59. Siihen lisättiin Kuntaliiton suosituksen mukaisesti poikkeusolojen ja normaaliolojen häiriötilanteiden määräykset. Samalla tehtiin muita korjauksia.

Epävarmuutta talouteen ja toimitaan toi Ukrainan sotatilanteen jatkuminen. Sota näkyi vuonna 2023 talouden taantumana, inflaation kasvuna ja hintojen korotuksina.

Hyvinvointialueet aloittivat toimintansa vuoden 2023 alusta. Tämä vaikutti suuresti kuntien toimintaan ja talouteen. Talouden osalta epävarmuutta tuo, kun puolet kunnan toimintakatteesta ja rahoituksesta siirtyi hyvinvointialueelle. Jäljelle jäävillä rahoilla pitää kattaa investoinneista aiheutuvat poistomenot, joista mitään ei siirtynyt hyvinvointialueelle. Lisäksi kunnalle jäi sote-kiinteistöt, joita se vuokraa 3 + 1 vuoden ajan hyvinvointialueelle. Alustavasti Varha on esitellyt virkamiestyönä toteutettua esitystä siitä, mitä toimintaa missäkin tulee jatkossa olemaan ja mihin kiinteistöihin he jäävät vuokralle. Jotta edellä mainitun vuokra-ajan jälkeen kunta voi vuokrata kiinteistöjä hyvinvointialueelle, tulee toiminta yhtiöittä.

Menossa samaan aikaan on useita uudistuksia, joilla on vaikutusta talouteen. Näitä ovat mm. VM:n ilmoittamat valtionosuuksien lisäleikkaukset lopullisten tilinpäätösten valmistuttua ja TE-palveluiden rahoituksen riittävyys palveluiden tuottamiseen.

Ensimmäistä kertaa vuosiin korot nousivat nollakoroista 3,3 prosenttiin (Euribor12kk) vuonna 2022 ja jatkoi hienoista kasvua vuoden 2023 aikana vuoden lopun korkojen ollessa noin 3,6 prosenttia. Alkusyksystä siirrettiin lyhytaikaisista Kuntatodistuslainoista 3 milj.euroa pitkäaikaiseksi kiinteäkorkoiseksi lainaksi. Kunnan lainamäärä on melko alhainen tällä hetkellä. Tosin tulevat vuosien investoinnit tulevat lisäämään lainatarvetta ja sitä kautta on myös varauduttava suurempiin korkomaksuihin.

Ruskolla on 3,5 milj. euron sijoitussalkku, jonka arvo vuoden 2022 aikana laski 3,3 milj. euroon. Vuoden 2023 sijoitussalkku alkoi pikkuhiljaa nousemaan ja sen arvo oli 12.3.2024 yhteensä 3 553 859 euroa. Sijoitussalkkua on tarkoitus purkaa tulevien vuosien investointien maksuun.

Kiinteistöjen kunto ja sisäilmaongelmat tuovat oman merkittävän riskin kunnan toimintaan ja talouteen. Kunnanhallitus on työstänyt kiinteistöjen korjausohjelmaa. Lisäksi talousarviota vuodelle 2024 tehtäessä arvioitiin suunnitelmavuosien kehitystä investointitarpeiden valossa. Korjausinvestoinnit on päätetty aloittaa Karhukallion päiväkodista.

Selonteko kunnan sisäisen valvonnan järjestämisestä

Ruskon kunnanvaltuusto on 26.10.2023 § 39 hyväksynyt sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan periaatteet, jonka mukaan kunnan hallinnon ja talouden valvonta järjestetään niin, että ulkoinen ja sisäinen valvonta yhdessä muodostavat kattavan valvontajärjestelmän. Toimivasta johdosta riippumattomasta ulkoisesta valvonnasta vastaavat tilintarkastajat ja tarkastuslautakunta. Sisäinen valvonta jakaantuu sisäiseen tarkkailuun (luottamushenkilöiden suorittama seuranta) ja sisäiseen tarkastukseen. Sisäisen valvonnan järjestämisestä vastaa kunnanhallitus. Sisäisen valvonnan toteuttamisvastuu on kunnanjohtajalla ja kunnan tilivelvollisilla sekä esimiesasemalla olevilla. Jokainen esimies vastaa oman toimialansa ja tulosalueensa sisäisen valvonnan järjestämisestä etenkin yksiköille asetettujen tavoitteiden saavuttamisen seurannan, henkilöriskien, tietoturvallisuuden ja omaisuuden vahinkoriskien osalta. Tilintarkastuksen yhteydessä kunnan tilintarkastaja arvioi, onko kunnan sisäinen valvonta järjestetty asianmukaisesti. Sisäistä valvontaa ohjaavat hallintosääntö, delegointisäännöt ja sisäisen- ja riskienhallinnan periaatteet.

Kunnassa on noudatettu lakeja ja hyvää hallintotapaa. Kunnan toiminnasta mahdollisesti tehtyjen kanteluiden johdosta ei ole saatu ratkaisuja, jotka johtaisivat toiminnan merkittävään uudelleen arviointiin.

Kunnanvaltuusto on hyväksynyt kunnan strategiset linjaukset ja talousarvion yhteydessä toiminnan ja käyttötalouden sitovat tavoitteet. Lautakunnat antavat kunnanhallitukselle ja valtuustolle neljä kertaa vuodessa selvityksen tavoitteiden toteutumisesta ja talouden kehityksestä.

Toimialat ovat toimittaneet selonteot sisäisen valvonnan järjestämisestä.

Kokonaistulot ja -menot

TULOT	1 000 €	MENOT	1 000 €
Toiminta		Toiminta	
Toimintatuotot	3 967	Toimintakulut	20 811
Verotulot	14 032	Korkokulut	249
Valtionosuudet	5 318	Muut rahoituskulut	2
Korkotuotot	2	Satunnaiset kulut	0
Muut rahoitustuotot	48		
Satunnaiset tuotot	0	Tulorahoituksen korjauserät	
Tulorahoituksen korjauserät		- Keskenäisistä siirretty	-20
- Pysyvien vastaavien luovutusvoitot	-147	- Pysyvien vastaavien luovutustappiot	-124
Investoinnit		Investoinnit	
Rahoitusosuudet investointimenoihin	0	Investointimenot	2 621
Pysyvien vast. hyödykk. luovutustulot	267		
Rahoitustoiminta		Rahoitustoiminta	
Antolainasaamisten vähennykset	0	Antolainasaamisten lisäykset	0
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	3 000	Pitkäaikaisten lainojen vähennys	399
Lyhytaikaisten lainojen lisäys	0	Lyhytaikaisten lainojen vähennys	3 500
Oman pääoman lisäykset	0	Oman pääoman vähennykset	0
Kokonaistulot yhteensä	26 487	Kokonaismenot yhteensä	27 438
		<i>Ero:</i>	-951
		<i>maksuvalmiuden muutokset</i>	-1 680
		<i>rahavarojen muutos</i>	730
		<i>yhteensä</i>	-951

Kuntakonsernin toiminta ja talous

Yhdistelmä kuntakonserniin kuuluvista yhteisöistä

Tytäryhteisöt

Asunto Oy Ruskon Metsärinne yhdistelty

Asunto Oy Ruskon Metsäranta yhdistelty

Kiinteistö Oy Ruskon Vuokratalot yhdistelty

Kuntayhtymät

Raision seudun koulutuskuntayhtymä yhdistelty

Turun kaupunkiseudun ky yhdistelemättä

Varsinais-Suomen Liitto yhdistelemättä

Vuoteen 2022 poiketen sosiaali- ja terveystalouden kuntayhtymien siirtyminen hyvinvointialueelle vaikutti niin, että Varsinais-Suomen Sairaanhoidopiirin kuntayhtymää ei enää yhdistelty konsernilaskennassa. Tällä on vaikutusta myös vertailtavuuteen vuosien 2023 ja 2022 välillä.

Olenaiset konsernia koskevat tapahtumat

Ruskon kunnan konserniohje hyväksyttiin valtuustossa 29.5.2023 § 25.

Vuosi 2022 on viimeinen vuosi, kun Varsinais-Suomen sairaanhoitopiirin kuntayhtymän menot yhdisteltiin kunnan konserniin. Sen lisäksi Varsinais-Suomen Sairaanhoitopiirin, Varsinais-Suomen Erityishuoltopiiri ja Vasso Oy:n omistus on siirretty Varsinais-Suomen hyvinvointialueelle.

Vuoden 2023 aikana laadittiin kunnan omistamien tytäryhteisöiden yhdistämisselvitys. Asian käsittely on vielä kesken.

KONSERNITAVOITTEET

Kunnan yksi strateginen tavoite on tasapainoinen talous. Talousarvion tavoitteissa huomioidaan konsernin taloudellisia tunnuslukuja. Konsernin vuosittain seurattavat taloudelliset mittarit ovat konsernin vuosikate, konsernin kertynyt yli-/alijäämä, konsernin kertynyt yli-/alijäämä per asukas, konsernin lainamäärä, konsernin lainamäärä per asukas ja konsernin suhteellinen velkaantuneisuus.

Tunnusluvuista konsernin vuosikate on laskenut 31,4 prosentista 24,1 prosenttiin. Konsernin kertynyt alijäämä on laskenut noin 52 000 euroa. Konsernin lainakanta on laskenut 14,6 milj.eurosta 9,7 milj.euroon. Suhteellinen velkaantuneisuus on vuodessa laskenut 20,6 prosenttiyksikköä sen ollessa 64,4 prosenttia. Tämä tarkoittaa sitä, että velanmaksun kantokyky on heikentynyt huomattavasti sote-palveluiden siirtyessä hyvinvointialueelle.

Asunto-osakeyhtiöiden Metsärinteen ja Metsärannan sekä kiinteistö Oy Ruskon Vuokrataloille tavoitteena oli vuokrausaste 98 prosenttia.

Vuokrausaste vuonna 2023 oli 98 prosenttia.

Lisäksi konsernille on asetettu seuraava tavoite: Konsernin lainamäärä enintään yhteensä 2 500 €/asukas. Vuoden 2023 tilinpäätöksessä konsernin lainamäärä on ollut 1 509 €/asukas.

Kumpikin tavoite saavutettiin.

Konsernin tuloslaskelma ja tunnusluvut

KONSERNIN TULOSLASKELMA JA TUNNUSLUVUT (1 000 €)

	2023	2022
Toimintatuotot	5 275	15 243
Toimintakulut	-21 855	-48 603
Osuus osakkuusyht. voitosta (tappiosta)		-7
<i>Toimintakate</i>	<i>-16 580</i>	<i>-33 367</i>
Verotulot	14 032	28 286
Valtionosuudet	5 318	7 764
Rahoitustuotot- ja kulut		
Korkotuotot	4	15
Muut rahoitustuotot	49	80
Korkokulut	-284	-131
Muut rahoituskulut	-5	-5
<i>Vuosikate</i>	<i>2 534</i>	<i>2 642</i>
Poistot ja arvonalentumiset	-2 517	-2 461
Omistuksen eliminointierot		
<i>Tilikauden tulos</i>	<i>17</i>	<i>181</i>
Tilinpäätössiirrot	-9	
Tilikauden verot	0	
Laskennalliset verot	-5	-7
Vähemmistöosuudet	-7	-11
<i>Tilikauden ylijäämä/alijäämä</i>	<i>-4</i>	<i>163</i>

Tuloslaskelman tunnusluvut

Toimintatuotot/toimintakulut %	24,1	31,4
Vuosikate/poistot %	100,7	107,4
Vuosikate €/asukas	394	411
Asukasmäärä	6 438	6 428

Konsernin rahoituslaskelma ja tunnusluvut

KONSERNIN RAHOITUSLASKELMA JA TUNNUSLUVUT (1 000 €)

	2023	2022
Toiminnan rahavirta		
Vuosikate	2 534	2 642
Satunnaiset erät		
Tilikauden verot		
Tulorahoituksen korjauserät	-3	-167
	2 531	2 475
Investointien rahavirta		
Investointimenot	-2 825	-5 526
Rahoitusosuudet investointimenoihin	0	73
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	270	202
	-2 555	-5 251
Toiminnan ja investointien rahavirta	-25	-2 776
Rahoituksen kassavirta		
Antolainauksen muutokset		
Antolainasaamisten lisäykset		0
Antolainasaamisten vähennykset		
Lainakannan muutokset		
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	3 000	2 134
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-1 030	-1 012
Lyhytaikaisten lainojen muutos	-3 523	861
Oman pääoman muutokset		17
Muut maksuvalmiuden muutokset	1 692	-444
Rahoituksen rahavirta	140	1 555
Rahavarojen muutos	115	-1 221
Rahavarojen muutos		
Rahavarat 31.12.	6 800	7 092
Rahavarat 1.1.	6 685	8 313
	115	-1 221
Rahoituslaskelman tunnusluvut		
INVESTOINNIT		
Toiminnan ja investointien rahavirta ja sen kertymä, 1000 €	-2 453	-2 453
Investointien tulorahoitus, %	89,7	48,5
LAINAHOITO		
Laskennallinen lainanhoitokate	0,28	0,19
Lainanhoitokate	2,14	2,43
MAKSUVALMIUS		
<i>Rahavarat 31.12. 1 000 €</i>	6 800	7 092
<i>Kassasta maksut 1 000 €</i>	26 000	55 278
Kassan riittävyys, pv	95	47
Asukasmäärä	6438	6428

Konsernitase ja tunnusluvut

KONSERNITASE JA TUNNUSLUVUT (1 000 €)

VASTAAVAA	2023	2022	VASTATTAVAA	2023	2022
PYSYVÄT VASTAAVAT	42 322	48 599	OMA PÄÄOMA	34 492	36 392
Aineettomat hyödykkeet	210	280	Peruspääoma	15 954	17 824
Aineettomat oikeudet	45	65	Arvonkorotusrahasto	180	180
Muut pitkävaikutteiset menot	164	215	Muut omat rahastot	730	708
Ennakkomaksut	0		Edell.tilikaus.ylijäämä(alijäämä)	17 632	17 517
Aineelliset hyödykkeet	41 436	47 394	Tilikauden ylijäämä(alijäämä)	-4	163
Maa- ja vesialueet	9 043	8 851			
Rakennukset	18 738	24 904	VÄHEMMISTÖOSUUS	236	244
Kiinteät rakenteet ja laitteet	11 776	11 509	POISTOERO JA VAPAAEH-		
Koneet ja kalusto	681	1 297	TOISET VARAUKSET	9	0
Muut aineelliset hyödykkeet	15	18	Poistoero		0
Ennakkom. ja keskener.h	1 183	814	Vapaaehtoiset varaukset	9	0
Sijoitukset	676	925			
Osakkuusyhteisöosuudet		119	PAKOLLISET VARAUKSET		392
Osakkeet ja osuudet	676	791			
Muut lainasaamiset	1	15	TOIMEKSIANTOJEN PÄÄOMAT	70	85
Muut sijoitukset		0	Valtion toimeksiannot		
TOIMEKSIANTOJEN VARAT	70	85	Lahjoitusrahastojen pääomat	70	85
Lahjoitusrah.erityiskatteet	70	85	Muut toimeksiannot		
			VIERAS PÄÄOMA	15 860	22 485
VAIHTUVAT VASTAAVAT	8 275	10 913	Pitkäaikainen	8 135	8 958
Vaihto-omaisuus	29	164	Lainat rahoitus- ja vakuutuslait.	6 108	6 930
Saamiset	1 446	3 658	Lainat julkisyhteisöiltä		
Pitkäaikaiset saamiset	372	401	Lainat muilta		1
Myyntisaamiset	0		Saadut ennakot		
Muut saamiset	372	401	Muut velat	2 027	2 027
Siirtosaamiset	0		Lyhytaikainen	7 725	13 527
Lyhytaikaiset saamiset	1 074	3 256	Joukkovelkakirjalainat	3000	6500
Myyntisaamiset	613	1 063	Lainat rahoitus- ja vakuutuslait.	606	1 168
Muut saamiset	291	394	Lainat julkisyhteisöiltä	0	0
Siirtosaamiset	170	1 800	Saadut ennakot	4	42
Rahoitusarvopaperit	3 633	3 703	Ostovelat	1 502	2 015
Rahat ja pankkisaamiset	3 167	3 389	Muut velat	720	898
			Siirtovelat	1 888	2 898
			Laskennalliset verovelat	5	7
VASTAAVAA YHTEENSÄ	50 667	59 597	VASTATTAVAA YHTEENSÄ	50 667	59 597
Konsernitaseen tunnusluvut					
Omavaraisuusaste-%	68,56 %	61,52 %			
Suhteellinen velkaantuneisuus, %	64,4 %	43,8 %			
Vuokravastuut, 1000 €	390	1 497			
Kertynyt ylijäämä, 1000 €	17 628	17 680			
Kertynyt ylijäämä €/asukas	2 738	2 750			
Konsernin lainat €/asukas	1 509	2 271			
konsernin lainakanta 31.12., 1000 €	9 715	14 598			
Konsernin lainat ja vuokravastuut 31.12., 1000€	10 104	16 095			
Konsernin lainat ja vuokravastuut, €/asukas	1 569	2 504			
Konsernin lainasaamiset 31.12., 1000€	1	15			
Kunnan asukasmäärä	6 438	6 428			

Kunnanhallituksen esitys tilikauden tuloksen käsittelystä

Kuntalain 115 §:n mukaan kunnanhallituksen on toimintakertomuksessa tai sen antamisen yhteydessä tehtävä esitys tilikauden tuloksen käsittelyä sekä talouden tasapainottamista koskeviksi toimenpiteiksi.

Kunnan tilikauden tulos on 12 359,32 euroa ylijäämäinen. Kunnanhallitus esittää, että poistoeroa tuloutetaan 18 921,34 euroa ja ylijäämä 12 359,32 euroa kirjataan taseen oman pääoman yli-/alijäämän tilille.

Esitystä talouden tasapainottamiseen ei tilinpäätöksen perusteella tarvita, koska taseessa on aikaisemmilta tilikausilta kertyneitä ylijäämiä 17 037 463,17 euroa.

TALOUSARVION TOTEUTUMINEN KÄYTTÖTALOUSOSA

Hallinto- ja osallisuuspalvelut

Vaalit

Toimielin Vaalilautakunta

Tehtäväalue Vaalit

Vastuhenkilö talous- ja hallintojohtaja

Tehtäväalueen kuvaus

Keskusvaalilautakunta huolehtii kunnallisten ja valtiollisten vaalien kunnalle kuuluvista tehtävistä.

Olennaiset muutokset ja tapahtumat

Huhtikuussa 2023 järjestettiin eduskuntavaalit. Vuonna 2024 järjestetään presidentinvaalit sekä europarlamenttivaalit ja vuonna 2025 alue- ja kuntavaalit.

Tuloarvioiden ja määrärahojen toteutuma

VAALIT

<i>Ulkoiset</i>	<i>Tp 2022</i>	<i>Ta2023</i>	<i>Muutos ta</i>	<i>Tp 2023</i>	<i>tot-%</i>
Toimintatuotot	14 824,30	13 000	13 905	11 553,60	83,1 %
Toimintakulut,	-16 079,75	-17 045	-18 855	-27 607,25	146,4 %
josta palvelujen ostot	-2 483,51	-5 500	-5 500	-8 617,31	156,7 %
Toimintakate	-1 255,45	-4 045	-4 950	-16 053,65	324,3 %
<i>Sisäiset</i>					
Toimintatuotot					
Toimintakulut					
Toimintakate					
<i>Ulkoiset+Sisäiset</i>					
Toimintatuotot	14 824,30	13 000,00	13 905,00	11 553,60	83,1 %
Toimintakulut	-16 079,75	-17 045	-18 855	-27 607	146,4 %
Toimintakate (=sitova)	-1 255,45	-4 045	-4 950	-16 053,65	324,3 %
muut laskennalliset erät	-558,46	-708	-708	-754,78	106,6 %
poistot					
nettomenot per asukas	0,28	0,74	0,88	2,61	
asukkaat	6 428	6 450	6 450	6 438	
nettomenot	1 814	4 753	5 658	16 808	

Tarkastustoimi

Tarkastuslautakunta arvioi, ovatko valtuuston asettamat toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet toteutuneet.

Tilintarkastuksen tehtävänä on hyvän tilintarkastustavan mukaisesti tarkastaa, onko kunnan hallintoa ja taloutta hoidettu kunnanvaltuuston päätösten mukaisesti sekä muutoin asianmukaisesti.

Tilintarkastuspalveluja Ruskon kunnalle toimittaa TALVEA Julkishallinnon Palvelut Oy vuosina 2022-2025.

Olellaiset muutokset ja tapahtumat

Lautakunnan päätavoitteena on käydä läpi kaikki palvelualueet toimintakautensa aikana.

Vuositavoitteena käydään läpi palvelualueet ja toiminnot suunnitelman mukaisesti.

Tilintarkastuspäiviä on vuonna 2023 ollut 6 kpl.

Tarkastuslautakunta kokoontui vuonna 2023 10 kertaa.

Tuloarvioiden ja määrärahojen toteutuma

<u>Ulkoiset</u>	<u>Tp 2022</u>	<u>Ta2023</u>	<u>Muutos ta</u>	<u>Tp 2023</u>	<u>tot-%</u>
Toimintatuotot					
Toimintakulut,	-20 180,97	-14 993	-14 993	-12 305,64	82,1 %
josta palvelujen ostot	-11 783,86	-9 200	-9 200	-6 887,53	74,9 %
Toimintakate	-20 180,97	-14 993	-14 993	-12 305,64	82,1 %
<u>Sisäiset</u>					
Toimintatuotot					
Toimintakulut					
Toimintakate					
<u>Ulkoiset+Sisäiset</u>					
Toimintatuotot	0,00	0,00	0,00	0,00	
Toimintakulut	-20 180,97	-14 993	-14 993	-12 305,64	82,1 %
Toimintakate (=sitova)	-20 180,97	-14 993	-14 993	-12 305,64	82,1 %
muut laskennalliset erät	-15 094,38	-11 875	-11 875	-18 098,22	152,4 %
poistot					
nettomenot per asukas	5,49	4,17	4,17	4,72	

Yleishallinto

Toimielin Kunnanhallitus

Tehtäväalue Yleishallinto

Vastuhenkilö talous- ja hallintojohtaja

Tehtäväalueen kuvaus

Yleishallinnon tehtävänä on tukipalvelujen (ICT-, talous- ja henkilöstöhallinto) tuottaminen tulosalueille ja yleisvastuu päätöksenteko- ja luottamushenkilötoiminnan toimivuudesta ja kehittämisestä. Yleishallinto huolehtii vaalien järjestämisestä kunnassa, seudullisen joukkoliikenteen (Föli-järjestelmä) palveluiden järjestämisestä, kunnan kotouttamisasioiden ja työllisyyspalveluiden koordinoinnista seuraten niiden laatua ja taloudellisuutta.

Lisäksi seurataan kootusti kunnan väestön hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen tavoitteiden toteutumista eri toimialoilla.

Olellaiset muutokset ja tapahtumat

Uudet hyvinvointialueet aloittivat toimintansa 1.1.2023. Muutoksen johdosta kunnan sosiaali- ja terveystoimen sekä palo- ja pelastustoimen väki ja kustannukset siirtyivät hyvinvointialueelle. Siirtymisen jälkeen käynnistettiin uusien yhteistyömuotojen etsintä hyvinvointialueiden ja kuntien kesken.

Sosiaali- ja terveyspalveluiden kuntouttava toiminta siirtyi hyvinvointialueelle vuoden alusta ja muu työllisyyden hoitoon liittyvä toiminta eli muiden kuin kuntouttavan työtoiminnan piirissä olevien henkilöiden työllistäminen ja kuntaosuusmaksu jää kunnan hoidettavaksi. Kyseistä toimintaa varten budjettiin varattiin viiden työllistettävän palkkameno ja kuntaosuusmaksu yhteensä noin 230 000 euroa. Työllistettyjä kuntaan palkattiin kaksi henkilöä. Kuntaosuusmaksua kunta maksoi yhteensä 139 507 euroa.

Vuoden 2023 aikana käynnistettiin Varsinais-Suomen alueella neuvottelut TE-palvelu-uudistukseen liittyen. 23.10.2023 § 60 valtuusto hyväksyi TE-2024-uudistuksen mukaisen Turun seudun työllisyysalueen sopimuskokonaisuuden. Lisäksi se päätti, että neuvottelut Raision kanssa käynnistetään lakisääteisten palveluiden tuottamisesta kuntalain 54 §:n mukaisesti paikallisen palvelupisteen kautta.

Kotouttamisohjelma vuodelle 2023-2025 hyväksyttiin valtuustossa 28.2.2023 § 48.

Ruskon kunta teki päätöksen liittyä Turun kaupunkiseudun kuntayhtymään vuonna 2022, jolloin se aloitti toimintansa. Vuonna 2023 Turun kaupunkiseudun kuntayhtymä aloitti mm. seutustrategiatyön laatimisen.

Ruskon talouspalveluista vuoden 2023 aikana eläköityi kirjanpitäjä. Eläköitymisen yhteydessä selvitettiin kokonaisuudessaan talous- ja palkkahallinnon tehtävien uudelleen organisointimahdollisuuksia. Palkkahallinnon palvelut päätettiin siirtää Tilikunta Oy:n hoidettavaksi. Taloustehtävien hoitaminen päätettiin yhä edelleen tuottaa omana työnä. Samassa yhteydessä keskushallinnon työntekijöiden nimikkeitä uudistettiin.

Vuoden aikana oli tarkoitus ottaa käyttöön Case M:n sähköinen arkisto. Koska arkistolaki on muuttumassa, päätettiin käyttöönottoa lykätä.

Vuoden lopulla kunnanhallitus päätti 31.10.2023 § 234 organisaatorakenteen kehittämistyön käynnistämisen Ruskon kunnassa. Tarkastelu aloitettiin vuoden lopulla opetuksen ja varhaiskasvatuksen toimialoista. Sen jälkeen tarkastelun alle otetaan muut toimialueet.

Osallistuvaan budjetointiin vuodelle 2023 ensimmäistä kertaa varattiin 10 000 euroa. Osallistuvan budjetoinnin kampanja aloitettiin heti alkuvuodesta ja 24.4.2023 § 95 kunnanhallitus päätti enemmistön äänien perusteella, että Ruskolle kyseisellä rahalla rakennetaan kuntoportaat. Ne rakennettiin Vahdolle.

Vuonna 2023 laadittiin selvitys As Oy Metsärinne, As Oy Metsäranta ja Koy Ruskon Vuokratalojen sekä kunnan omistuksessa olevien asunto-osakkeiden ja rivitalo-osakkeiden yhdistämisestä yhteen yhtiöön. Päätöstä asiasta ei ole tehty.

Kunnantaloon tehtiin vuoden 2023 aikana sisäilmatutkimuksia. Selvitystulosten valmistuttua päätettiin siirtyä pois matalan osan toimitiloista, koska siellä ei suositella pysyväisoleskelua. Kunnantalolla ei ole tällä hetkellä työhuoneita riittävästi ja siksi annettiin laaja etätyösuositus.

Talousarvioesitykseen sidottujen tavoitteiden toteuma

Tavoite	Mittari	TA 2023	Toteuma
Kunnan tasapainoinen talous	Tuloslaskelman ali-/ylijäämä	Kolmen peräkkäisen tilinpäätöksen yhteistulos on ylijäämäinen	Toteutuu ylijäämä noin 1,5 milj. euroa viim. kolmelta vuodelta
Maltillinen lainakanta	Kunnan lainakanta ja vuokravastuut enintään 2 000 €/asukas ja konsernin lainakanta 2 500 €/asukas	Kunnan lainakanta ja vuokravastuut enintään 2 000 €/asukas ja konsernin lainakanta 2 500 €/asukas	Kunnan lainakanta ja 1 070 €/as ja konsernin lainakanta 1 509 €/as
Taloudellinen ennakointi	Johdon raportointityökalun suunnittelu ja käyttöönotto	Johdon raportointityökalun käyttöönoton aloitus	Selvitetty potentiaalista vaihtoehtoa
Digitalisaation edistäminen	digitalisaatioaste/ tehdyt sähköiset palvelu-uudistukset	digitalisaatioaste/ tehdyt sähköiset palvelu-uudistukset	Sähköinen allekirjoitus
Osallistuva budjetointi	Osallistuva budjetointi toteutettu	Osallistuva budjetointi toteutettu	Toteutettu
Palvelustrategia	Palvelustrategia tehty		Palvelustrategian toteutus aloitettiin vuoden 2023 lopulla

Tuloarvioiden ja määrärahojen toteutuma

<u>Ulkoiset</u>	<u>Tp 2022</u>	<u>Ta2023</u>	<u>Muutos ta</u>	<u>Tp 2023</u>	<u>tot-%</u>
Toimintatuotot	47 349,57	77 345	73 716	26 504,18	36,0 %
Toimintakulut,	-1 405 962,38	-1 805 858	-1 683 898	-1 615 571,07	95,9 %
josta palvelujen ostot	-630 106,05	-735 900	-648 609	-665 852,81	102,7 %
Toimintakate	-1 358 612,81	-1 728 513	-1 610 182	-1 589 066,89	98,7 %
<u>Sisäiset</u>					
Toimintatuotot	62 054,17	77 980	77 980	76 293,88	97,8 %
Toimintakulut	-88 142,00	-81 540	-81 540	-105 439,51	129,3 %
Toimintakate	-26 087,83	-3 560	-3 560	-29 145,63	818,7 %
<u>Ulkoiset+Sisäiset</u>					
Toimintatuotot	109 403,74	155 325	151 696	102 798	67,8 %
Toimintakulut	-1 494 104,38	-1 887 398	-1 765 438	-1 721 011	97,5 %
Toimintakate (=sitova)	-1 384 700,64	-1 732 073	-1 613 742	-1 618 212,52	100,3 %
muut laskennalliset erät	747 455,64	842 135	841 497	885 532,94	105,2 %
poistot	-34 891,33	-30 658	-30 658	-44 002,54	
nettomenot per asukas	104,56	142,73	124,48	120,64	
asukkaat	6 428	6 450	6 450	6 438	
nettomenot	672 136	920 596	802 903	776 682	

Joukkoliikenne

Toimielin Kunnanhallitus

Tehtäväalue Joukkoliikenne

Vastuhenkilö Talous- ja hallintojohtaja

Tehtäväalueen kuvaus

Kuuden kunnan yhdessä järjestämä joukkoliikenne Turun seudulla alkoi 1.7.2014. Turun seudun joukkoliikenteessä ovat mukana Turku, Kaarina, Raisio, Naantali, Lieto ja Rusko. Joukkoliikenteen tavoitteena on tarjota monipuoliset, laadukkaat ja edulliset joukkoliikennepalvelut ruskolaisille. Paimion kaupunki hyväksyttiin Turun kaupunkiseudun joukkoliikenteen uudeksi jäseneksi vuonna 2023.

Olennaiset muutokset ja tapahtumat

Joukkoliikenteen käyttöä ja asiakasmääriä pyritään kasvattamaan. Tavoitetta toteutetaan karvoittamalla asiakastarpeita ja optimoimalla joukkoliikenteen tarjontaa kysynnän mukaan. Asiakasmäärien nousu lisää lipputulota ja vähentää sitä kautta kunnan tarvetta subventoida joukkoliikennettä verovaroin. Vuonna 2021 koululaiskuljetukset siirtyivät osaksi Föli-järjestelmää. Nämä eivät vaikuta asetettuihin tavoitteisiin.

Vuodelle 2023 arvomatkakortin hintaa korotettiin 13,6 prosenttia. Muuten hintoja ei korotettu vuonna 2023. Dieselin hinnan nousu vaikutti ostopalvelukustannuksiin.

Fölin vuoden markkinoinnin pääteemoja oli ilmasto, työmatkaliikkuminen, tasataksa sekä lähimatkailu.

Vuonna 2023 saavutettiin matkamäärissä lähestulkoon normaalitaso.

Kunnanvaltuusto hyväksyi 26.6.2023 § 37 joukkoliikenteen määrärahaylityksen 50 000 euroa. Loppujen lopuksi toimintakate alittui muutetusta talousarviosta 25 630 euroa.

Talousarvioesitykseen sidottujen tavoitteiden toteuma

Tavoite	Mittari	TA 2023	TOTEUMA
Joukkoliikenteen asiakasmäärien kasvattaminen	Asiakasmäärä/v	+ 4 % v.2021 tasosta	+16 %*

*laskennallinen matkamäärä + 6 % vuoden 2019 tasosta.

Tuloarvioiden ja määrärahojen toteutuma

<u>Ulkoiset</u>	<u>Tp 2022</u>	<u>Ta2023</u>	<u>Muutos ta</u>	<u>Tp 2023</u>	<u>tot-%</u>
Toimintatuotot					
Toimintakulut,	-830 932,28	-800 000	-850 000	-824 370,40	97,0 %
josta palvelujen ostot	-828 626,14	-796 900	-846 900	-821 555,49	97,0 %
Toimintakate	-830 932,28	-800 000	-850 000	-824 370,40	97,0 %
<u>Sisäiset</u>					
Toimintatuotot					
Toimintakulut					
Toimintakate					
<u>Ulkoiset+Sisäiset</u>					
Toimintatuotot	0,00				
Toimintakulut	-830 932,28	-800 000	-850 000	-824 370	97,0 %
Toimintakate (=sitova)	-830 932,28	-800 000	-850 000	-824 370,40	97,0 %
muut laskennalliset erät	-852,01	-1 017	-1 017	-935,93	92,0 %
poistot	-9 938,43	-9 881	-9 881	-10 802,20	109,3 %
nettomenot per asukas	130,95	125,72	133,47	129,87	

Elinkeinotoimi

Toimielin Kunnanhallitus

Tehtäväalue Elinkeinotoimi

Vastuhenkilö Kunnanjohtaja

Tehtäväalueen kuvaus

Ruskon kunta osallistuu elinkeinotoiminnan kehittämiseen sekä oman kunnan, että koko Turun seutukunnan osalta, osallistumalla yritys- ja innovaatiotoimintojen keskittymän Turku Business Regionin (aiemmin Turun seudun kehittämiskeskus) toimintaan sekä mahdollistamalla omilla päätöksillä elinkeinotoiminnan monipuolistumisen ja lisääntymisen kunnan alueella esim. kaa-voittamalla teollisuustontteja ja markkinoinnilla. Maaseutuasiamiespalvelut ostetaan Liedon kunnalta.

Olellaiset muutokset ja tapahtumat

Eteläosan osayleiskaavan myötä jatkossa pystyttäisiin kaavoittamaan lisää liike- ja teollisuustontteja ja näin ollen laajentamaan elinkeinotoiminnan toimintaedellytyksiä. Eteläosan osayleiskaava ei kuitenkaan valmistunut vuonna 2023.

Valmistunut Ahola-Ojannon asemakaavan laajentuminen edesauttaa jatkossa kunnan teollisuustonttitarjontaa.

Talousarvioesitykseen sidottujen tavoitteiden toteuma

Tavoite	Mittari	TA 2023	TOTEUMA
Yritysten määrä	Toimivat yritykset/ 1000 asukasta (tällä hetkellä 86)	90	89

Tuloarvioiden ja määrärahojen toteutuma

<u>Ulkoiset</u>	<u>Tp 2022</u>	<u>Ta2023</u>	<u>Muutos ta</u>	<u>Tp 2023</u>	<u>tot-%</u>
Toimintatuotot					
Toimintakulut,	-89 346,32	-93 500	-93 500	-88 557,75	94,7 %
josta palvelujen ostot	-87 207,58	-93 500	-93 500	-88 557,75	94,7 %
Toimintakate	-89 346,32	-93 500	-93 500	-88 557,75	94,7 %
<u>Sisäiset</u>					
Toimintatuotot					
Toimintakulut					
Toimintakate					
<u>Ulkoiset+Sisäiset</u>					
Toimintatuotot					
Toimintakulut	-89 346,32	-93 500	-93 500	-88 558	94,7 %
Toimintakate (=sitova)	-89 346,32	-93 500	-93 500	-88 557,75	94,7 %
muut laskennalliset erät	-293,55	-435	-435	-211,34	
poistot					
nettomenot per asukas	13,95	14,56	14,56	13,79	

Elinvoimapalvelut

KAAVOITUS JA MAANKÄYTTÖ

Toimielin Kunnanhallitus

Tehtäväalue Kaavoitus ja maankäyttö

Vastuhenkilö Kunnanjohtaja

Tehtäväalueen kuvaus

Maa- ja tonttipolitiikan tarkoituksena on turvata suunnitelmallinen rakentaminen kunnan alueella hankkimalla kaavoitukseen soveltuvia maa-alueita. Elinvoimaohjelman yhtenä tavoitteena on raakamaan hankinta hallitusti tulevaisuuden tarpeisiin. Huolehditaan riittävästä asumis- ja yritystonttitarjonnasta uusilla ja ajan tasaisilla yleis- ja asemakaavoilla.

Olellaiset muutokset ja tapahtumat

Ketunluolan asemakaavan laajennus ja eteläosan osayleiskaava tulevat hyväksytyksi. Päälistönmäen alueelle valmistuu seurakunnan ja yksityisen maanomistajan tontteja. Valkiavuoren tontteja luovutetaan rakentajille.

Talousarvioesitykseen sidottujen tavoitteiden toteuma

Tavoite	Mittari	TA 2023	TOTEUMA
Asukasluvun kasvun turvaava tonttitarjonta	Kunnassa luovutettavana olevat tontit (suluissa kunnan luovuttamat)	Kunta 34 Seurakunta 18 Yksityiset 110 Yhteensä 162 (kunnan myymät/ lunastamat 10)	Kunta 29 Seurakunta 4 Yksityiset 109 Yhteensä 142 (kunnan myymät 2 lunastetut 3)
Ajantasainen maankäytön suunnittelu	Yleiskaavat ja kaavamuu- tokset	Ruskon kunnanosan yleis- kaavan valmistelu käynnis- tyy.	Ei käynnistynyt
	Asemakaavat ja kaavamuu- tokset	Ketunluolan asemakaavan laajennus jatkuu.	Kaavaluonnos on valmistu- nut, mutta ei ole ollut vielä hallinnollisessa käsittelyssä

Tuloarvioiden ja määrärahojen toteutuma

<u>Ulkoiset</u>	<u>Tp 2022</u>	<u>Ta2023</u>	<u>Muutos ta</u>	<u>Tp 2023</u>	<u>tot-%</u>
Toimintatuotot	340 340,91	466 500	466 500	325 065,26	69,7 %
Toimintakulut,	-79 027,55	-62 975	-175 266	-143 115,49	81,7 %
josta palvelujen ostot	-66 302,05	-50 000	-75 000	-41 903,56	55,9 %
Toimintakate	261 313,36	403 525	291 234	181 949,77	62,5 %
<u>Sisäiset</u>					
Toimintatuotot					
Toimintakulut					
Toimintakate					
<u>Ulkoiset+Sisäiset</u>					
Toimintatuotot	340 340,91	466 500	466 500	325 065	69,7 %
Toimintakulut	-79 027,55	-62 975	-175 266	-143 115	81,7 %
Toimintakate (=sitova)	261 313,36	403 525	291 234	181 949,77	62,5 %
muut laskennalliset erät	-9 224,11	-7 815	-7 815	-9 998,02	
poistot					
nettomenot per asukas	-39,22	-61,35	-43,94	-26,71	

Tekniset palvelut

Toimielin Tekninen lautakunta
Tehtäväalue Tekniset palvelut
Vastuhenkilö Tekninen johtaja

Tehtäväalueen kuvaus

Tekniset palvelut toimittavat kunnan teknisen hallinnon ja infrapalvelut.

Infrapalvelut ylläpitävät kunnan yleisiä alueita, liikenneväyliä, sekä hulevesiviemäriä.

Olellaiset muutokset ja tapahtumat

Teknisissä palveluissa pyritään tiedon lisäämiseen teiden kunnan, katuvalojen ja liikenneturvallisuuden kehittämisen osalta. Seuraavan vuoden tavoitteena on strategian mukaisen toiminnan kehittäminen ja eteenpäin vieni. Sähköisten järjestelmien ja palvelun kehittäminen, sekä palveluiden tasalaatuisuus. Asiakastytyväisyys kyselyn toteutettiin edellisvuosia kevyemmin, jotta saatiin vastaajamäärää nostettua. Hankalat keliolosuhteet keväällä ja loppuvuonna ovat vaikeuttaneet kunnossapidon tavoitteiden ja kustannustason tasapainon hallintaa. Päällistönmäen kunnallistekniikan rakentaminen valmistui, jäljelle jää vielä katuvalaistuksen ja päällystykseen viimeistely lähivuosina.

Talousarvioesitykseen sidottujen tavoitteiden toteuma

Tavoite	Arviointikriteeri/Mittari	TA 2023	TOTEUMA
Strategia Asiakkaat ja vaikuttavuus	Asiakastytyväisyyskyselyn tulokset (vaikuttavuustasolta keskiarvo) asteikolla 1–5	3,6	3,6
kaavateiden kunto ja puhtaanapito, hoidon taso	tyytyväisyyskysely asteikolla 1–5	3,5	3,2
kaavateiden talvihoito	tyytyväisyyskysely asteikolla 1–5	3,4	3,4
puistojen, liikuntapaikkojen ja viheralueiden hoito	tyytyväisyyskysely asteikolla 1–5	3,1	3,4
jätehuolto	tyytyväisyyskysely asteikolla 1–5	3,5	3,7
vesi- ja viemärihuolto	tyytyväisyyskysely asteikolla 1–5	3,8	4,0
valaistus	tyytyväisyyskysely asteikolla 1–5	3,9	3,7
Elohopealamppujen (katu) vaihtaminen led valaisimiin	Elohopealamppujen lkm. kaidista katulampuista / %	34 %	34 %

Tuloarvioiden ja määrärahojen toteutuma

<u>Ulkoiset</u>	<u>Tp 2022</u>	<u>Ta2023</u>	<u>Muutos ta</u>	<u>Tp 2023</u>	<u>tot-%</u>
Toimintatuotot	345 403,03	209 100	149 100	168 714,61	113,2 %
Toimintakulut, josta palvelujen ostot	-682 825,71	-517 940	-584 821	-593 639,89	101,5 %
Toimintakate	-337 422,68	-308 840	-435 721	-424 925,28	97,5 %
<u>Sisäiset</u>					
Toimintatuotot	37 181,96	45 369	45 369	45 683,64	100,7 %
Toimintakulut	-61 873,80	-57 951	-57 951	-77 842,10	134,3 %
Toimintakate	-24 691,84	-12 582	-12 582	-32 158,46	255,6 %
<u>Ulkoiset+Sisäiset</u>					
Toimintatuotot	382 584,99	254 469	194 469	214 398	110,2 %
Toimintakulut	-744 699,51	-575 891	-642 772	-671 482	104,5 %
Toimintakate (=sitova)	-362 114,52	-321 422	-448 303	-457 083,74	102,0 %
muut laskennalliset erät	178 740,91	148 479	148 479	155 900,35	105,0 %
poistot	-567 890,16	-589 221	-589 221	-564 298,97	95,8 %
nettomenot per asukas	116,87	118,16	137,84	134,43	

Mittarit

Vuosi	2019	2020	2021	2022	TA 2023	TP2023
Asukasluku 31.12.	6327	6354	6379	6428	6450	6438
Liikenneväylien net- tokustannukset, €/asukas	130,51	116,56	121,64	132,66	129,39	128,49

Liikenneväylät pitävät sisällään yleisten teiden ja kaavateiden kustannukset sekä yksityis-
tieavustukset.

Toimitila- ja vuokrauspalvelut

Toimielin Tekninen lautakunta

Tehtäväalue Toimitila- ja vuokrauspalvelut

Vastuhenkilö Tekninen johtaja

Tehtäväalueen kuvaus

Kiinteistöhoidon ja - kunnossapidon sekä siivouspalvelun tehtävänä on huolehtia kunnan kiinteistöistä tehokkaasti ja taloudellisesti. Kiinteistöjen arvo ja toimivuus säilytetään elinkaaren loppuun asti riittävillä huoltotoimenpiteillä. Sähköisten järjestelmien käyttöönotto ja hyödyntäminen on käynnissä jo kiinteistönhoidossa ja sitä jatketaan.

Tärkeänä tavoitteena on tiedon lisääminen kiinteistöomaisuuden hallinnassa ja ylläpidossa. asuntojen vuokraustoiminnan. Asuntotoimen yhtiöittämisselvitys käynnistettiin 2023.

Ruokapalvelut valmistavat kunnan koulujen ja päiväkotien päivittäiset lounaat ja Satumetsän vuorohoidon päivälliset Keskuskeittiöllä. Kouluarkisin lounaita ja päivällisiä valmistettiin noin 1 350 annosta päivässä. Palvelukeittiöillä, joita on koulujen ja päiväkotien yhteydessä, valmistettiin arkisin aamu- ja välipaloja. Ruskon kunnan henkilöstöllä ja eläkeläisillä on ollut mahdollista käydä syömässä Maunun koulun tai Jokikummun ruokasaleissa. Kunnan eläkeläisten on myös ollut mahdollista noutaa lounasannos kotiin nautittavaksi keskuskeittiön ulko-ovelta lounasaina arkipäivisin.

Olennaiset muutokset ja tapahtumat

Korjausvelkaa pienennettiin huomattavasti aikaisempia vuosia enemmän. Korjaushankkeet ovat käyttötalouden PTS listassa. Isommat kohteet esimerkiksi Laukolan koulun ja Ruskotalon märkätilojen saneeraus olivat investointilistalla.

Kunnan vuokrattavien kiinteistöjen yhtiöittämistä selvitettiin vuonna 2023 ja päätökset tehdään kuluvan vuoden aikana.

Karhukallion päiväkodista tehtiin uudisrakentamispäätös ja kilpailutus valmistuu alkuvuonna 2025. Hanke toteutetaan KVR urakkana.

Ruokapalveluiden annosmäärät muuttuivat vajaalla sadalla lounaalla, kun palvelutalojen ja ateriapalveluiden aterioiden valmistus siirtyi Hyvinvointialueen vastuulle. Investointina tehtiin muutoksia Satumetsän palvelukeittiön kalusteisiin ja valmistus- ja kylmälaitteita muutettiin vastaamaan nykyisen toiminnan tarvetta. Samassa investoinnissa tehtiin muutostöitä Satumetsän päiväkodin taukotilaan asentamalla sinne astianpesukone vuorohoidon ja talon henkilöstön tarpeita varten. Aloitettiin Laukolan keittiön muutostyöt ensimmäisillä kaluste- ja laitehankinnoilla. Jakelukeittiöiden saneeraukset-investointiin liittyviä muutostöitä, laite ja kalustehankintoja jatketaan vuoden 2024 aikana.

Talousarvioesitykseen sidottujen tavoitteiden toteuma

Tavoite	Mittari	TA 2023	TOTEUMA
Strategia Vuokra-asuntojen ja As Oy:n korkea vuokrausaste	vuokrausaste %	98 %	98 %
Kiinteistöissä valaisimien vaihtaminen led-valaisimiin	Valaisimien määrä vuoden 2017 tasosta (ei yhtään v.2017)	12 %	12 %

Tuloarvioiden ja määrärahojen toteutuma

<u>Ulkoiset</u>	<u>Tp 2022</u>	<u>Ta2023</u>	<u>Muutos ta</u>	<u>Tp 2023</u>	<u>tot-%</u>
Toimintatuotot	1 217 317,09	852 200	854 227	994 976,42	116,5 %
Toimintakulut,	-3 866 184,50	-3 893 463	-3 950 003	-4 071 001,23	103,1 %
josta palvelujen ostot	-833 324,37	-1 111 990	-1 094 990	-1 153 154,14	105,3 %
Toimintakate	-2 648 867,41	-3 041 263	-3 095 776	-3 076 024,81	99,4 %
<u>Sisäiset</u>					
Toimintatuotot	4 276 589,25	4 529 830	4 529 830	4 934 417,60	108,9 %
Toimintakulut	-721 267,44	-775 771	-775 771	-854 463,63	110,1 %
Toimintakate	3 555 321,81	3 754 059	3 754 059	4 079 953,97	108,7 %
<u>Ulkoiset+Sisäiset</u>					
Toimintatuotot	5 493 906,34	5 382 030	5 384 057	5 929 394	110,1 %
Toimintakulut	-4 587 451,94	-4 669 234	-4 725 774	-4 925 465	104,2 %
Toimintakate (=sitova)	906 454,40	712 796	658 283	1 003 929,16	152,5 %
muut laskennalliset erät	-325 709,55	-301 732	-301 732	-336 599,80	111,6 %
poistot	-718 544,79	-794 694	-794 694	-1 192 327,75	150,0 %
nettomenot per asukas	21,44	59,48	67,93	81,55	

Mittarit

Vuosi	2019	2020	2021	2022	TA2023	TP2023
Asukasluku 31.12.	6327	6354	6379	6428	6450	6438
Toimitila- ja vuokrauspalvelujen nettokustannukset, €/asukas	50,74	34,41	36,61	34,37	60,13	80,44
Ruokapalvelut, bruttokustannukset, €/asukas	176,74	177,35	181,42	190,38	176,64	169,37

(nettokustannukset -> nettomenot +/nettotulot -)

Toimitila- ja vuokrauspalvelut pitävät sisällään tilahallinnon ja isännöinnin, varastojen ja konekeskuksen, kiinteistönhoidon, kiinteistöjen kunnossapidon ja siivouksen, asunto-osakkeiden ja muiden asuntojen sekä toimitilavuokrauksen kustannukset ja tulot.

Vesihuoltolaitos

Toimielin Vesihuoltolaitos

Tehtäväalue Vesihuoltolaitos

Vastuhenkilö Tekninen johtaja

Tehtäväalueen kuvaus

Lain mukaan kunnan vesihuoltolaitoksella on toiminta-alueellaan vastuu vesihuollon järjestämisestä. Kunnan vesi tulee omilta vesilaitoksilta Vahdolta ja Ruskolta. Jätevedet toimitetaan koko kunnan alueelta Turun verkostoa pitkin Turun seudun puhdistamoon.

Laitoksen tehtävänä on talousveden laatuvaatimukset täyttävän veden toimittaminen asiakkaille ja asiakkaiden viemäriverkostoon toimittamien jätevesien pois johtaminen ja toimittaminen edelleen puhdistettavaksi ympäristöviranomaisen edellyttämällä tavalla.

Toimintaa ohjaavat elinkaariajattelu ja kestävä kehitys. Vesihuoltolaitoksen toimintaa ohjaa vesihuoltolaki.

Olellaiset muutokset ja tapahtumat

Vesihuoltolaitos suunnittelee ja toteuttaa mahdollisimman tehokkaasti kunnallistekniikan perusparannusta ottaen huomioon koko toimintansa. Keskitytään hulevesien vähentämiseen verkostossa, korjausvelan tehokkaaseen lyhentämiseen sekä ennakoivan korjauksen suunnitteluun.

Tekninen lautakunta päätti selvittää (10.8.2023 § 68), toteutuuko Ruskolla vesihuoltolain edellyttämä kustannusten kattaminen vesihuoltolaitoksen toiminnassa, sekä käynnisti tähän liittyvän vesihuoltolaitoksen taksarakenteen tarkastelun. Vesihuoltolaitoksella tehtiin vuoden 2023 aikana taksarakenneselvitys, jotta vesihuoltolaitoksen toiminta täyttää lain vaatimukset. Hintoihin tehtiin 10 % korotus ja se tulee voimaan maaliskuussa 2024. Talousarviota laadittaessa 2023 käytettiin tulo arviona vuoden 2021 toteutumaa, joka oli koronavuosi. Kuitenkin vuoden 2022 lopullinen toteutuma jäi selkeästi jo alhaisemmaksi. Sama suuntaus on vuoden 2023 aikana eli veden kulutus on vähentynyt, ja samalla myös tulot ovat pienentyneet. Tulot ovat lähes samat kuin 2022. Vastaavasti myös kulut ovat vähentyneet resurssipulan vuoksi vesihuollon puolella, koska kaikkea suunniteltua ei ehditty toteuttamaan.

Korjaavat toimenpiteet vesihuoltolaitoksen talouden tervehdyttämiseksi on käynnistetty.

Talousarvioesitykseen sidottujen tavoitteiden toteuma

Tavoite	Arviointikriteeri/Mittari	TA 2023	TOTEUMA
Strategia Vesihuoltolaitoksen tulot kattavat toimintamenot, poistot ja 3 % koron pääomalle	Tilikauden tulos on vähintään 0.	-152 532	-94 304
Strategia Vesijohtoverkoston vuotojen määrä	Lukumäärä max.	10	4
Strategia	Lukumäärä max	15	8

Jätevesiverkoston tukokset ja vuotojen määrä			
Strategia Vanhentuneen vesimittari- kannan uusiminen	Lukumäärä min	150	46

Mittarit

Vuosi	2018	2019	2020	2021	2022	TA2023	TP2023
Asukasluku 31.12.	6251	6327	6354	6379	6420	6450	6438
Vesihuollon netto- kustannukset, €/asukas	-15,20	-10,64	-14,72	-24,19	15,64	23,65	14,65

(nettokustannukset -> nettomenot +/nettotulot -)

Tuloarvioiden ja määrärahojen toteutuma

	<u>Tp 2022</u>	<u>Ta2023</u>	<u>Muutos ta</u>	<u>Tp 2023</u>	<u>tot-%</u>
<u>Ulkoiset</u>					
Toimintatuotot	1 066 106,66	1 135 000	1 135 000	1 041 948,03	91,8 %
Toimintakulut,	-527 853,40	-621 200	-621 200	-488 663,86	78,7 %
josta palvelujen ostot	-359 440,35	-489 500	-489 500	-366 634,10	74,9 %
Toimintakate	538 253,26	513 800	513 800	553 284,17	107,7 %
<u>Sisäiset</u>					
Toimintatuotot	42 498,24	42 000	42 000	38 643,23	92,0 %
Toimintakulut	-247 038,71	-259 238	-259 238	-246 144,66	94,9 %
Toimintakate	-204 540,47	-217 238	-217 238	-207 501,43	95,5 %
<u>Ulkoiset+Sisäiset</u>					
Toimintatuotot	1 108 604,90	1 177 000	1 177 000	1 080 591	91,8 %
Toimintakulut	-774 892,11	-880 438	-880 438	-734 809	83,5 %
Toimintakate	333 712,79	296 562	296 562	345 782,74	116,6 %
Muut rahoitustuotot/-kul	-97,63				
poistot	-288 396,00	-303 312	-303 312	-294 253,38	97,0 %
peruspääoman korko	-145 781,56	-145 782	-145 782	-145 833,55	100,0 %
Tilikauden tulos = sitova	-100 562,40	-152 532	-152 532	-94 304,19	38,2 %
nettomenot per asukas	15,64	23,65	23,65	14,65	

Rakennusvalvonta ja ympäristöasiat

Toimielin Rakennus- ja ympäristölautakunta

Tehtäväalue Rakennusvalvonta ja ympäristöasiat

Vastuhenkilö Rakennustarkastaja

Tehtäväalueen kuvaus

Tehtäviä ovat rakennus- ja maa-ainesvalvonta sekä ympäristönsuojelu. Ympäristönsuojelun palvelut tuotetaan yhdessä Maskun, Nousiaisten ja Mynämäen kuntien kanssa. Toimintamenoihin kuuluu myös ympäristöterveydenhuolto (terveystarkastus ja eläinlääkintähuolto), joka ostetaan Raision kaupungilta ja niitä koskevat asiat käsitellään Raisiossa.

Olellaiset muutokset ja tapahtumat

Rakentamisen määrä väheni koko Suomessa ja lupamäärä pieneni vuoteen 2022 verrattuna. Vuonna 2023 rakennusvalvonnassa suoritettiin 233 työmaakatselmusta (2022/308, 2021/283, 2020/254) ja tehtiin 199 viranhaltijapäätöstä (2022/246, 2021/260, 2020/220). Yhdellä käyntikerralla on voitu suorittaa useampia katselmuksia.

Ympäristönsuojelu suoritti Ruskolla 5 tarkastusta (valvontaohjelman mukaisia tarkastuksia 1, muita ympäristölupakohteiden tarkastuksia 1 ja muita tarkastuksia 3) (2022/30, 2021/33, 2020/24). Lisäksi raporttien ja vuosiyhteenvetojen tarkastuksia oli 15 kpl. Ympäristönsuojelumääräysten poikkeamisia oli 4 kpl. Kuntalaisten tekemiä ilmoituksia/valituksia ja neuvontaa 49 kpl (2022/69, 2021/51, 2020/47). Lähetettyjä kehotuksia tai selvityspyyntöjä 5 kpl ja muita kirjeitä tai sähköposteja 68 kpl.

Ympäristönsuojelussa toimi kolmas määräaikainen viranhaltija, joka toteutti kunnan valvomien YLVA-kohteiden päivityksen ympäristöministeriön ohjeistuksen mukaisesti. YLVA-päivitys on aiemmin jäänyt resurssipulan vuoksi täysin tekemättä. Lisäksi YLVA-päivityksen yhteydessä vuonna 2023 päivitettiin kaikkien valvontakohteiden yhteys- ja lupatiedot. Tässä yhteydessä useat valvontakohteet ovat ilmoittaneet toimintansa loppumisesta.

Ympäristönsuojelun käytettävissä olevista voimavaroista on mahdollista irrottaa vain osa niemenomaan suunnitelmallista valvontaa varten. Vireille tulevien hakemusten, ilmoitusten ja yleisöilmoitusten perusteella vireille tulevat lupa- ja valvonta-asiat sekä muut tehtävät kuten yleinen edunvalvonta ja muu toiminnan suunnittelu ja kehittäminen, vievät suurimman osan työajasta ja ne on priorisoitu jälkivalvonnan edelle. Näiden tehtävien määrä vaihtelee vuosittain eikä niiden tarkka ennakointi ole mahdollista.

Mynämäen kunta irtisanoi ympäristönsuojelun sopimuksen kustannusjakoon ja henkilöstön riittävyteen liittyen. Tämän jälkeen on käynnistetty neuvottelut uudesta sopimuksesta.

Talousarvioesitykseen sidottujen tavoitteiden toteuma

Tavoite	Arviointikriteeri/ Mittari	TA2023	TOTEUMA
Tehokas ja joustava rakennuslupakäsittely	Käsittelyaika	Rakennustarkastajan päätös 1-2 vk, Lautakunnan päätös enint. 6 vk, kun hakemus ei ole puutteellinen ja hakemuksen mukana on naapurien kuuleminen.	Toteutuma pää-sääntöisesti 5 vrk-1,5 vk, kun hakemuksen kaikki liitteet on toimitettu. Lautakunta 17 vrk.
Rakennus- ja maa-ainervalvonnan kulujen kattaminen	Valvonnan menot katetaan maksutuotoilla (% osuus menoista)	Vähintään 75 %.	43 %

Tuloarvioiden ja määrärahojen toteutuma

<u>Ulkoiset</u>	<u>Tp 2022</u>	<u>Ta2023</u>	<u>Muutos ta</u>	<u>Tp 2023</u>	<u>tot-%</u>
Toimintatuotot	68 960,11	74 000	74 000	45 327,05	61,3 %
Toimintakulut, josta palvelujen ostot	-170 673,82	-199 832	-200 567	-183 902,43	91,7 %
Toimintakate	-101 713,71	-125 832	-126 567	-138 575,38	109,5 %
<u>Sisäiset</u>					
Toimintatuotot				1 485,00	
Toimintakulut	-3 409,00	-3 177	-3 177	-4 067,00	128,0 %
Toimintakate	-3 409,00	-3 177	-3 177	-2 582,00	81,3 %
<u>Ulkoiset+Sisäiset</u>					
Toimintatuotot	68 960,11	74 000	74 000	46 812	63,3 %
Toimintakulut	-174 082,82	-203 009	-203 744	-187 969	92,3 %
Toimintakate (=sitova)	-105 122,71	-129 009	-129 744	-141 157,38	108,8 %
muut laskennalliset erät poistot	-15 075,95	-12 744	-12 744	-19 872,55	155,9 %
 nettomenot per asukas	 18,70	 21,98	 22,09	 25,01	

Keskeisenä syynä maksutuottojen vähenemiseen oli ennakoitua sitkeämmän inflaation heikentämä ostovoima ja koronnostot, jotka vaikuttivat rakentamiseen. Uudet luvat koskivat asuntorakentamista enemmän talousrakennuksia ja rakennelmia. Uudisrakentamisen volyymin vuosimuutos oli joulukuussa 2023 -22,4 % (Tilastokeskus). Päällistönmäkeen keskittyneeseen asuntorakentamiseen vaikutti myös kunnan tonttien loppuminen ja seurakunnan vuonna 2023 aluelle valmistuneet uudet tontit tulevat myyntiin vasta vuonna 2024. Valkiavuoren asemakaavan uusilla tonteilla ei ollut rakentamisen aloituksia.

Talousarviossa oli varauduttu ympäristönsuojelun kolmannen viranhaltijan kustannuksiin. Kolmas viranhaltija toimi määräaikaisena, koska kaikki kunnat eivät olleet yksimielisiä kustannusjaosta. Tästä johtuen ympäristönsuojelun kulut alittivat budjetoidun.

Ympäristönsuojelussa tuli toimintatuottoja lähes arvioidun mukaisesti. Ympäristöterveydenhuollossa tuli vuoden lopuksi lisälaskutusta -1 988,88 € (palvelun oston, todellisten kulujen ja tulojen erotus), mutta siitä huolimatta kokonaiskulut jäivät alle budjetoidun, koska Raisio oli laskuttanut suunniteltua vähemmän.

Hyvinvointipalvelut

Varhaiskasvatuspalvelut

Toimielin Opetus- ja varhaiskasvatuslautakunta

Tehtäväalue Varhaiskasvatuspalvelut

Vastuhenkilö Varhaiskasvatusjohtaja

Tehtäväalueen kuvaus

Ruskon kunnan varhaiskasvatuspalvelut tarjosi ruskolaisille lapsille suunnitelmallista ja tavoitteellista kasvatuksen, opetuksen ja hoidon muodostamaa varhaiskasvatusta, jossa painottui erityisesti pedagogiikka. Osana varhaiskasvatustoimintaa järjestettiin koko 6-vuotiaiden ikäluokalle maksutonta esiopetusta. Lisäksi Ruskon kunta oli verrokkikuntana valtakunnallisessa Opetus- ja kulttuuriministeriön toteuttamassa kaksivuotisen esiopetuksen kokeilussa.

Ruskolaisilla lapsiperheillä oli mahdollisuus valita kunnallisen varhaiskasvatuksen, lasten kotihoidon tai yksityisen varhaiskasvatuksen välillä. Ruskon kunnassa toimii yksi yksityinen päiväkotikoti sekä 4-5 yksityistä perhepäivähoitajaa. Lisäksi kunta myöntää varhaiskasvatuksen palvelusetelin myös lähiseudun kunnissa toimiviin yksityisiin varhaiskasvatuspaikkoihin. Rusko on myös mukana seutukunnallisesti sovitussa varhaiskasvatuspalvelujen järjestämismallissa, jossa perheellä on mahdollisuus saada varhaiskasvatuspaikka kuntien välisenä ostopalveluna Turun seudun kunnista. Vuonna 2023 ostimme paikat kuudelle lapselle (joista kaksi ruotsinkielistä) ja myimme yhden paikan.

Varhaiskasvatus ja esiopetus toteutettiin tarkoituksenmukaisissa tiloissa ja luonnonläheisessä ympäristössä ammatillisesti osaavan ja työhönsä sitoutuneen henkilöstön toimesta. Pedagogisina painopisteinä kaikissa päiväkodeissa olivat toiminnallinen oppiminen, lasten liikkumisen ja fyysisen aktiivisuuden edistäminen, luontopedagogiikka ja ympäristökasvatus sekä vahvuuspedagogiikka.

Erityisvarhaiskasvatus järjestettiin inklusion periaatteiden mukaisesti osana lapsen normaalia varhaiskasvatusta. Ruskolla työskenteli kolme vakituista varhaiskasvatuksen erityisopettajaa sekä yksi hankerahalla palkattu varhaiskasvatuksen erityisopettaja. Esioppilaiden erityisopetuksen järjestämisessä tehtiin yhteistyötä perusopetuksen kanssa.

Olennaiset muutokset ja tapahtumat

Varhaiskasvatuslain 540/2018 37 § mukaan 1.1.2030 päiväkodissa kasvatus-, opetus- ja hoitotehtävissä toimivasta 35 §:ssä tarkoitettua henkilöstöstä vähintään kahdella kolmasosalla tulee olla varhaiskasvatuksen opettajan tai sosionomin kelpoisuus, josta vähintään puolella

varhaiskasvatuksen opettajan kelpoisuus. Ruskolla varhaiskasvatuksen opettajia oli yksi kolmasosa päiväkotien kasvatushenkilöstöstä. Kaksi varhaiskasvatuksen lastenhoitajan työsuhdetta muutettiin varhaiskasvatuksen opettajan työsuhteiksi 1.8.2023 alkaen.

Varhaiskasvatuslain 540/2018 36 § tuli voimaan 4.6.2021. Sen mukaan päiväkodin henkilöstön mitoitukselta ei ole sallittua poiketa mistään henkilöstön poissaoloista johtuvista syistä. Varhaiskasvatuksessa toimi kaksi vakituista kiertävää sijaista lastenhoitajatehtävissä, jotta pystyttiin takaamaan lakisääteinen henkilöstömitoitus.

Varhaiskasvatuslakiin kirjattiin vuonna 2022 kolmitasoinen tuki. Siinä määritellään lapsen oikeus saada tukea yksilölliseen kehitykseensä joko yleisenä, tehostettuna tai erityisenä tukena. Laki määrittää, että lapsen tuen tarve on huomioitava henkilöstön lukumäärässä. Uusi varhaiskasvatuslaki edellyttää riittävää resurssointia tuen toteutumiseksi. Ryhmiin, joissa on ollut erityisen tai tehostetun tuen lapsia, on palkattu ryhmäavustajia. Avustajia oli kevätkaudella 9 ja syyskaudella 7. Vuonna 2023 varhaiskasvatuksessa ja esiopetuksessa olevilla lapsilla oli yksi yleisen tuen päätös, 33 tehostetun tuen päätöstä ja 17 erityisen tuen päätöstä. Yhden lapsen osalta vuonna 2022 tehty tehostetun tuen päätös purettiin.

1.3.2023 tuli voimaan varhaiskasvatusmaksujen alentaminen, joka toteutettiin korottamalla maksujen perusteena olevia tuloarvoja 33 %. Varhaiskasvatusmaksujen alennuksen merkitys toimintatuottoihin oli n. -24 % verrattaessa vuoteen 2022.

Ruskon varhaiskasvatus on saanut opetus- ja kulttuuriministeriön erityisavustuksen varhaiskasvatuslain mukaisen tuen uudistamisen edistämiseksi vuosille 2022–2023. Erityisavustuksella palkattiin neljäs varhaiskasvatuksen erityisopettaja kuntaan sekä kaksi avustajaa kaudella 2022–2023.

Varhaiskasvatuksessa oli vuonna 2023 meneillään joitakin Opetus- ja kulttuuriministeriön sekä Opetushallituksen rahoittamia hankkeita:

- Varhaiskasvatuksen Uudet lukutaidot/ Digiagentti hanke sai ensin jatkorahoitusta ajalle 1.8.2022–31.12.2023. Henkilöstön saatavuusongelmien takia, hanke sai lisäaikaa vielä 31.7.2024 asti.
- Varhaiskasvatuksen oppimisen tuen kehittäminen Varsinais-Suomessa 1.8.2021–31.7.2023, yhteistyössä Turun, Maskun, Auran ja Sauvon kanssa siten, että Turku vastaa koordinoinnista. Hanke toteutui hyvin ja helpotti siirtymistä kolmitasoiseen tukeen.
- Innovatiivisten oppimisympäristöjen edistäminen varhaiskasvatuksessa – Lapsilähtöistä osallistavaa varhaiskasvatuksen arkea mobiilisti (Lova-mobiili) yhteistyössä Kaarinan kaupungin ja Ilona IT:n kanssa 1.8.2021–31.7.2024.
- Koronaepidemian vaikutusten tasoittaminen varhaiskasvatuksessa, esi- ja perusopetuksessa ajalle 1.1.2023–31.7.2024. Rahoituksella palkattiin ryhmäavustajia lasten oppimisen tueksi.

Yksityisessä päiväkodissa tai perhepäivähoidossa olevat lapset ovat palvelusetelin piirissä. Yksityisen hoidon tuen kuntalisä koskee vain kotiin palkattua hoitajaa. Vuonna 2023 palvelusetelin arvoon tehtiin indeksitarkistus, jonka vaikutukset palvelusetelimenoihin realisoituvat 1.8.2023 alkaen. Korotus palvelusetelin kattohintaan päiväkotihoidossa oli 870 € -> 908 €. Perhepäivähoidossa 931 € -> 968 €.

Varhaiskasvatuksen henkilöstö

ammattinimike	TP2023
varhaiskasvatusjohtaja	1
päiväkodin johtaja	4
varhaiskasvatuksen erityisopettaja	4
varhaiskasvatuksen opettaja	19
varhaiskasvatuksen lastenhoitaja	36
avustaja	9 / 7
talokohtaiset resurssilastenhoitaja	5
alue resurssilastenhoitaja	2
palveluneuvoja / toimistosihteri	2
It-resurssi	0,1

Talousarvioesitykseen sidottujen tavoitteiden toteuma

Tavoite	Arviointikriteeri/ mittari	TA 2023	TOTEUMA
Kasvavaan /muuttuvaan varhaiskasvatus-palvelujen tarpeeseen vastataan toiminnan edellyttämin tilaratkaisuin tai muita palvelutuotantovaihtoehtoja hyödyntäen	Omien toimitilojen määrä ja täyttöasteen seuranta (yli 92%) Muiden palvelutuotantovaihtoehtojen määrä ja käyttö	Omat päiväkodit 5, lapsia omassa palvelujärjestelmässä 340 Vaihtoehtoisissa palvelujärjestelmissä lapsia 140	Omissa päiväkodeissa oli lapsia keskimäärin 310. Päiväkodit olivat täynnä ja uusia ryhmiä jouduttiin perustamaan kevään 2023 ajaksi. Yksityisessä varhaiskasvatuksessa oli 140 lasta.
Verkostoituminen yli sektorirajojen ja sen näkyminen toiminnassa	yhteistoimintamuodot ja määrät	toiminnallinen yhteistyö esi- ja alkuopetuksessa kaikissa esiopetusryhmissä nivelluokka 1 kpl	Yhteistyö toteutui suunnitellusti kaikissa yksiköissä. Nivelluokka 1 kpl
Palvelujärjestelmän kehittäminen ja asiakkaiden osallisuus palveluprosesseissa Positiivinen palvelukokemus, etenkin uudet perheet	Asiakaskyselyjen määrä ja vastaus% Kyselyn asteikko on 1-5	Joka toinen vuosi 1 kaikille asiakkaille sekä yhteistyötahoille, joka toinen vuosi 1 yksiköittäin vastaus% yli 75 Yksikkökohtainen tulos yli 4,3 Positiivinen palvelukokemus tulos yli 4	Keväällä 2023 tehtiin asiakastytyväisyyskysely (ei yhteistyötahoille). Vastausprosentti jäi 52 %. Yksikkökohtainen tulos oli pedagogisen toiminnan osalta ka 4,5. Yksikkökohtaisesti ka vaihteli 4,2 ja 4,7 välillä.

			Palvelukokemuksen ka oli 4,3
Pedagogisen toiminnan laadun arviointi ja varmistaminen: lähiympäristön hyödyntäminen, liikunnan kautta tekeminen, toiminnallinen oppiminen ja positiivinen vuorovaikutus	Asiakastyytyväisyys-kyselyn ja henkilökunnan itsearvioinnin tulokset pedagogisen toiminnan laadusta. Henkilöstön, tiimin ja yksikön oma arviointi, arviointityökalua käyttäen.	Lähiympäristön hyödyntäminen ja liikunnan kautta tekeminen toteutuvat viikoittain joka ryhmässä. Toiminnallinen oppiminen ja positiivinen vuorovaikutus toteutuvat päivittäin kaikkien kasvattajien toiminnassa.	Toteutuu joka ryhmässä, lähes joka viikko. Toteutuu pääsääntöisesti kaikkien kasvattajien osalta. Tähän kiinnitetään erityistä huomiota!
Lapsuudessa helposti saatava tuki	Henkilöstön ja huoltajien arvio. Tuen toteutuminen ryhmissä tarpeen mukaan. Kyselyn asteikko 1-5	Kysely henkilöstölle ja huoltajille. Tulos yli 4.	Tuen toteutumista kysyttiin asiakastyytyväisyyskyselyssä ja ka oli 4.0. Henkilökunnan pedagogisen toiminnan kyselyssä ka oli 4.1
Sähköisten palvelujen käyttö	Sähköisten palvelujen määrä ja asiakasprosessin kehittäminen	Varhaiskasvatuksen uuden toiminnanohjausjärjestelmän käyttöönotto ja käytön tehostaminen.	Ohjausjärjestelmä toimittajilta pyydettiin järjestelmien esittely ja alustavat tarjoukset. Ohjausjärjestelmän vaihto siirtyi alkuvuoteen 2024.
Yhteisöllisen kulttuurin synnyttäminen	Vanhempaintoimikuntien määrä Yhteistyö lähiympäristön, esim. vanhusten, koulujen, kolmannen sektorin kanssa. Todenetaan toimintakertomuksista	Jokaisessa yksikössä tai kunnanosassa yhteinen vanhempaintoimikunta Yhteistyö lähiympäristön kanssa toimivaa ja säännöllistä jokaisessa yksikössä.	Vanhempainyhdistykset toimivat muissa päiväko-deissa, paitsi esiopetusyksiköissä. Yhteistyön toteutumiseen lähiympäristön kanssa tulee kiinnittää huomiota jatkossa. Joissain päiväko-deissa toteutui hyvin, toisissa heikommin.
Kunnallisen varhaiskasvatuksen kasvua ja sitä kautta uusia investointipaineita hallitaan tukemalla ja mahdollistamalla perheiden valinta-oikeutta	Yksityisen hoidon tuen käyttö: lapsia keskim./vuosi	0	1
	Kotihoidon tuen käyttö: lasten määrä keskim./kk	80	50
	Palvelusetelin käyttö:	135	

kotihoitoon tai yksityiseen varhaiskasvatukseen.	lasten määrä keskim./kk		140
--	-------------------------	--	-----

Tuloarvioiden ja määrärahojen toteutuma

<u>Ulkoiset</u>	<u>Tp 2022</u>	<u>Ta2023</u>	<u>Muutos ta</u>	<u>Tp 2023</u>	<u>tot-%</u>
Toimintatuotot	517 886,55	530 500	531 197	430 669,80	81,1 %
Toimintakulut,	-5 208 685,37	-5 422 500	-5 687 326	-5 680 170,10	99,9 %
josta palvelujen ostot	-1 300 527,20	-1 413 042	-1 413 042	-1 506 193,64	106,6 %
Toimintakate	-4 690 798,82	-4 892 000	-5 156 129	-5 249 500,30	101,8 %
<u>Sisäiset</u>					
Toimintatuotot					
Toimintakulut	-1 003 268,24	-1 040 038	-1 040 038	-1 119 562,54	107,6 %
Toimintakate	-1 003 268,24	-1 040 038	-1 040 038	-1 119 562,54	107,6 %
<u>Ulkoiset+Sisäiset</u>					
Toimintatuotot	517 886,55	530 500	531 197	430 670	81,1 %
Toimintakulut	-6 211 953,61	-6 462 538	-6 727 364	-6 799 733	101,1 %
Toimintakate (=sitova)	-5 694 067,06	-5 932 038	-6 196 167	-6 369 062,84	102,8 %
muut laskennalliset erät	-208 333,01	-221 313	-221 313	-235 586,29	106,4 %
poistot	-2 675,57	-1 431	-1 431	-1 430,35	100,0 %
nettomenot per asukas	918,65	954,23	995,18	1 026,11	

Lasten lukumäärän vaihtelut vuosina 2017 – 2023 eri palvelujärjestelmän muodoissa:

	2018	2019	2020	2021	2022	TP2023
varhaiskasv.	329+21*	320	303	320	320	310
josta alle 3-v.	60	60	49	55	68	65
kotihoidontuki	82	64	84	50	65	50
yksit.hoidontuki	83	101	88	60	0	1
palveluseteli		19	33	80	125	140
yhteensä	494+21*	504	508	510	510	501

Lapsimäärät yksityisessä varhaiskasvatuksessa

	2018	2019	2020	2021	2022	TP2023
Yksityinen päiväkot	63	84	105	110	110	117
Yksityinen perhepäivähoito	20	20	16	20	15	23

Nettokustannukset €/ asukas:

	2017	2018	2019	2020	2021	2022	TP2023
varhaiskasvatus	502	549	580	582	749	853	973
lastenhoidon tuet	115	185	212	229	113	66	53

Tukimuoto/vuosi	TP 2018	TP 2019	TP 2020	TP 2021	TP 2022	TP 2023
Kotihoidontuki	363 549	268 978	282 391	242 328	289 315	205 697
Kotihoidontuen kuntalisä	87 965	65 777	86 764	63 726	50 119	33 481
Yksityisen hoidon tuki	143 895	178 571	154 882	84 077	1 177	675
Yksityisen hoidon kuntalisä	543 838	731 185	564 676	258 604	1 663	0
Osittainen hoitoraha			23 880	25 145	28 304	27 124
Joustava hoitoraha			23 880	26 375	32 249	49 953
Palveluseteli		61 370	282 889	649 796	928 228	1 102 408
Yhteensä	1 139 247	1 305 881	1 419 362	1 350 051	1 331 055	1 419 338

Perusopetuspalvelut

Toimielin Opetus- ja varhaiskasvatuslautakunta

Tehtäväalue perusopetus

Vastuhenkilö Johtava rehtori

Tehtäväalueen kuvaus

Yleisopetusta on annettu Kirkonkylän, Merttelän, Laukolan ja Maunun kouluilla hyväksytyyn opetussuunnitelman ja työsuunnitelman mukaisesti. Aamu- ja iltapäiväkerhotoiminta on järjestetty Vahdon kunnanosassa ostopalveluna ja Ruskon kunnanosassa omana toimintana.

Luokkamuotoinen erityisopetus hoidetaan oman kunnan peruskouluissa sekä pienryhmäluokissa että integroituna opetuksena. Ruotsinkielisten perusopetus järjestetään Turussa ja vaikeimmin vammaisten perusopetus järjestetään ostopalveluna (Mylly-Antin koulu, Raisio).

Olennaiset muutokset ja tapahtumat

Merttelän koulun toiminta päättyi 31.7.2023. Koulun oppilaat siirtyivät Kirkonkylän kouluun. Opettajat ja ohjaaja jatkavat työtänsä Kirkonkylän/Hiidenvainion koulussa. Koulukuljetuksiin tuli muutoksia lukuvuoden 2023-2024 alkaessa Merttelän koulun toiminnan päättyttyä. Reittimuutosten lisäksi taloudelliset seikat vaikuttivat siihen, että iltapäivän lähtöjä Ruskon koulukeskuksesta jouduttiin vähentämään.

Perusopetuksen oppilasmäärä vuoden 2023 tilastointipäivänä (20.9.) oli 827.

Perusopetuksen henkilöstö

ammattinimike	tp2023
johtava rehtori (myös Laukolan koulun rehtori)	1
rehtori (Maunu ja Kirkonkylä/Hiidenvainio)	2
koulun johtaja (Merttelä)	1 (31.7.23 asti)
aineen opettaja	22
luokanopettaja	26
erityisopettaja	11 (1.8.23 alk. Hankerahalla 31.7.23 asti)
koulunkäynninohjaaja	22 (31.7.23 asti 18)
toimistos sihteeri	1,15
koulupsykologi	Hyvinvointialue
vastaava kuraattori	Hyvinvointialue
hankekuraattori	Hyvinvointialue
opinto-ohjaaja	1,4

Ruskon oppilasmääräennuste on tilastokeskuksen ennusteeseen perustuen koko maan ennustetta parempi. Tämä koskee sekä ala- että yläkoulun tilannetta. Alakoulussa oppilasmäärän huippu koetaan lukuvuonna 2023-2024. Sen jälkeen oppilasmäärä kääntyy hienoiseen laskuun. Koulutyönsä aloittavien oppilaiden määrä on sellainen, että Ruskon keskustan alueella aloittaa vuosittain kolme 1. luokkaa ja Vahdolla Laukolan koulussa yksi 1. luokka. Yläkoulussa oppilasmäärän huippu koetaan lukuvuonna 2026-2027, kun nykyiset isot oppilasluokat ovat siirtyneet Maunun kouluun. Koulussa on silloin 15 yleisopetuksen ryhmää ja yli 300 oppilasta. Tuon lukuvuoden jälkeen yläkoulun oppilasmäärä kääntyy hienoiseen laskuun.

Hiidenvainion kouluun sijoittuu kunnan 1.-2. luokkien pienryhmätoiminta ja Laukolan kouluun keskittyä kunnan 3.-6. luokkien pienryhmätoiminta.

Erityisen vaativan tuen luokka, jossa osa oppilaista opiskelee toiminta-alueittain jatkaa toimintaansa Kirkonkylän koulussa.

Maunun koulun pienryhmäluokissa vuosiluokkien 7.-9. erityisen tuen oppilaita opiskelee kolmen erityisluokanopettajan johdolla.

Lukuvuonna 2023-2024 oppilaiden päätelaitteiden vaihtosykli on ollut iPadien osalta 5 vuotta ja kannettavien tietokoneiden osalta 4 vuotta. Sekä opettajien iPadeissa että kannettavissa tietokoneissa vaihtosykli on 4 vuotta. Oppilas on saanut laitteen (iPad) 1. luokalla ja luovuttaa sen 5. luokan lopussa. Tämän jälkeen oppilas on saanut 6. luokan alussa uuden laitteen (kannettava tietokone) ja luovuttaa sen 9. luokan lopussa. Investointitarve päätelaitteiden osalta on poistunut talousarviosta ja kustannukset siirtyneet käyttötalouden puolelle.

Vuodelle 2023 perusopetukseen saatiin henkilöstölisäyksenä erityisopettaja (vakituinen virka, Kirkonkylä + Maunu) ja neljä koulunkäynninohjaajaa.

Henkilöstölisäykset perustuivat siihen, että perusopetuksessa aloitti koulutyönsä oppilaita, joilla on pidennetty oppivelvollisuus (11v) ja he tarvitsevat erityistä tukea oppimiseensa.

Lähikoulumahdollisuus tuo kodeille hyvinvointia, joka helpottaa vaatavamman arjen sujumista.

Oppilaan lähioppimisympäristö tukee koulutyön onnistumista koulutaipaleen alusta alkaen. Pidentetyn oppivelvollisuuden oppilaiden koulutyön järjestämiseen kunta saa korotettua valti-onosuutta, joka joidenkin kohdalla on huomattavan paljon suurempi kuin yleisopetuksen op-pilaan osalla (kolmen/viisinkertainen).

Talousarvioesitykseen sidottujen tavoitteiden toteuma

Tavoite	Arviointikriteeri/ Mittari	TA 2023	TOTEUMA
Opetuksen tehokkuuden arvioiminen	Päättötodistuksen saaneiden prosentuaalinen määrä yhdeksäsluokkalaisista.	Tavoitteena on, että 100% yhdeksäsluokkalaisista saa päättötodistuksen.	Tavoite lähes toteutui. 98,9 % oppilaista sai päättötodistuksen.
Oppilaiden sijoittuminen toisen asteen oppilaitoksiin	Päättötodistuksen saaneiden sijoittuminen toisen asteen oppilaitoksiin.	Tavoitteena on, että 100% yhdeksäsluokkalaisista siirtyy toisen asteen oppilaitoksiin	Tavoite lähes toteutui. 98,9% oppilaista sai jatko-opiskelupaikan.
Opetuksen laadun arviointi	Toteutetaan vuosittain 6. lk:n oppimistulosten laadunarviointi matematiikassa ja äidinkielessä. Osallistutaan vuosiluokilla 7.-9. mahdollisiin oppiainekohtaisiin valtakunnallisiin arviointeihin (kansallisissa arvioinneissa koulut valitaan satunnais- otannalla). Mikäli satunnaisotanta ei osu kohdalle. osallistutaan matematiikan valtakunnallisiin.	Kansallisessa ainekohtaisessa arvioinnissa sijoitetaan keskiarvon yläpuolelle (Makeko -koe ja SUK-koe) Kansallisessa ainekohtaisessa arvioinnissa sijoitetaan keskiarvon yläpuolelle	Vuoden 2023 keskiarvo : matematiikka: 68,7/90 suomen kieli : 29,5 /40 MA- vastauksista 76,2 % ja SUK- vastauksista 73,8 % oikein. Tavoite toteutui, koska oikeita vastauksia lähes 70% tai yli. Matematiikan valtakunnallisen kokeen keskiarvo keväällä 2023 Maunun koulussa oli 6,40 (n=89). Koko Suomessa 6,25 (n=1668) Tavoite toteutui keskiarvon ollessa yli valtakunnallisen arvon.
Nuorten henkinen hyvinvointi	Edulyzer- sovelluksella säännöllinen oppilaiden hyvinvoinnin mittaus	Tavoitteena kerätä tietoa koulun toiminnasta oppimisen, viihtyvyyden, hyvinvoinnin ja yhteisen toiminnan kehittämiseksi.	Vastauksia on kertynyt yli 15 000. Asteikolla 1-5: - pedagoginen hyvinvointi 3,7 - Oppiminen 3,3 - Motivaatio 3,6 - Kouluviihtyvyys 3,7

Harrastustakuu	<p>Primus/Wilma- tiedon analysointi erilaisten mittarien avulla Tutkimushanke: poissaolojen vaikutus oppilaiden oppimiseen ja hyvinvointiin</p> <p>Harrastamisen Ruskon mallin kerhotoiminta, koordinaattorit</p>	<p>Tavoitteena kartoittaa poissaolojen vaikutusta oppilaiden oppimiseen ja hyvinvointiin tarkastelemalla Primus/Wilma-datasta löytyviä kirjauksia, tukitoimia, pedagogisia asiakirjoja ja niiden yhteyksiä tilastokeskusten tarjoamiin taustatietoihin, muihin rekisteriaineistoihin sekä kyselyaineistoon.</p> <p>Tavoitteena on lasten ja nuorten hyvinvoinnin lisääminen tarjoamalla lasten ja nuorten toiveiden mukaisia maksuttomia harrastuksia koulupäivän yhteydessä.</p>	<p>Arvosanat ovat keskimäärin laskeneet hieman muutamien viimeisten vuosien aikana. Poissaolot ovat olleet lukuvuosina 2021-2022 ja 2022-2023 huomattavasti aiempia lukuvuosia suuremmat.</p> <p>Tavoite toteutui, sillä kaikilla Ruskon kouluilla järjestettiin kerhotoimintaa koulupäivän päättymisen jälkeen.</p>
----------------	---	---	--

Lukuvuosi 2022-23	Maunu	Kirkonkylä	Laukola	Merttelä	Hiidenvainio
Oppilaita	242	219	149	62	106
Luokkia	13	10	8	3	5
Keskim. luokkakoko	18,62	21,90	18,63	20,67	21,20
Pienluokka	18	4	19	0	10
Tuntikehys	428,24	284	213	85	123
Tuntikehys/yleisopetuksen oppilaat	1,77	1,30	1,43	1,37	1,16
Oppilaita/opettaja	11,00	21,90	18,63	20,67	21,20
Kuljetettavat oppilaat	102	6	46	35	8

Lukuvuosi 2023-24	Maunu	Kirkonkylä	Laukola	Hiidenvainio
Oppilaita	224	282	141	128
Luokkia	12	12	8	6
Keskim. luokkakoko	18,67	23,50	17,63	21,33
Pienluokka	17	2	17	14
Tuntikehys	433,58	342	215	144
Tuntikehys/yleisopetuksen oppilaat	1,94	1,21	1,52	1,13
Oppilaita/opettaja	9,33	23,50	17,63	21,33
Kuljetettavat oppilaat	81	20	39	6

Aamu- ja iltapäivätoiminta

Oma tuotanto/ Rusko	tp 2019	tp 2020	tp 2021	tp 2022	tp 2023
oppilaat	86	76	88	81	97
kustannukset	131 467	136 670	112 977	117 303	165 198
kustannukset/opp.	1529	1798	1282	1448	1 703
Ostopalvelu/Vahto					
oppilaat	33	29	30	30	30
kustannukset	87 253	80 655	86 143	89 582	99 132
kustannukset/opp.	2 644	2 781	2 871	2 986	3 304

Tuloarvioiden ja määrärahojen toteutuma

<u>Ulkoiset</u>	<u>Tp 2022</u>	<u>Ta2023</u>	<u>Muutos ta</u>	<u>Tp 2023</u>	<u>tot-%</u>
Toimintatuotot	855 843,23	911 850	911 850	811 244,57	89,0 %
Toimintakulut, josta palvelujen ostot	-5 905 289,62	-5 870 074	-6 342 784	-6 265 987,16	98,8 %
Toimintakate	-5 049 446,39	-4 958 224	-5 430 934	-5 454 742,59	100,4 %
<u>Sisäiset</u>					
Toimintatuotot					
Toimintakulut	-1 959 854,41	-2 100 446	-2 100 446	-2 125 015,42	101,2 %
Toimintakate	-1 959 854,41	-2 100 446	-2 100 446	-2 125 015,42	101,2 %
<u>Ulkoiset+Sisäiset</u>					
Toimintatuotot	855 843,23	911 850	911 850	811 245	89,0 %
Toimintakulut	-7 865 144,03	-7 970 520	-8 443 230	-8 391 003	99,4 %
Toimintakate (=sitova)	-7 009 300,80	-7 058 670	-7 531 380	-7 579 758,01	100,6 %
muut laskennalliset erät	-293 725,36	-363 693	-363 693	-351 856,84	96,7 %
poistot	-35 072,26	-64 653	-64 653	-89 209,11	138,0 %
 nettomenot per asukas	 1 141,58	 1 160,78	 1 234,07	 1 245,86	

20.9. oppilasmäärät	2019-20	2120-21	2121-22	2022-23	2023-24
yhteensä	785	791	821	831	825
Maunun koulu	246	238	249	261	241
Kirkonkylänkoulu	174	197	159	223	284
Laukolan koulu	190	177	174	168	158
Merttelän koulu	55	64	76	62	0
Hiidenvainion koulu	120	115	163	117	142

OPPILAAT KESKIM.	2020	2021	2022	2023	muutos 2019/20	muutos 2020/21	muutos 2021/22	muutos 2022/23
yhteensä	789	804	826	828	2,1 %	1,9 %	2,7 %	0,2 %
Maunun koulu	243	243	254	253	-2,8 %	0,0 %	4,5 %	-0,4 %
Kirkonkylän koulu	184	181	186	248	3,4 %	-1,6 %	2,8 %	33,3 %
Laukolan koulu	185	176	172	164	4,5 %	-4,9 %	-2,3 %	-4,7 %
Merttelän koulu	59	69	70	36	9,3 %	16,9 %	1,4 %	-48,6 %
Hiidenvainion koulu	118	135	144	127	3,5 %	14,4 %	6,7 %	-11,8 %

Ulk., sis, vyör., nettokustannukset:	tp2020	tp2021	tp2022	tp2023	muutos 2019/20	muutos 2020/21	muutos 2021/22	muutos 2022/23
Yhteensä	6 281 477	6 496 086	6 843 196	7 576 791	3,8 %	3,4 %	5,3 %	10,7 %
Maunun koulu	2 002 612	2 104 778	2 298 841	2 524 449	-2,3 %	5,1 %	9,2 %	9,8 %
Kirkonkylän koulu	1 241 364	1 148 538	1 199 390	1 648 811	2,1 %	-7,5 %	4,4 %	37,5 %
Laukolan koulu	1 061 284	1 010 922	1 016 543	1 185 462	17,9 %	-4,7 %	0,6 %	16,6 %
Merttelän koulu	418 366	482 517	431 710	257 327	0,5 %	15,3 %	-10,5 %	-40,4 %
Hiidenvainion koulu	598 469	683 890	709 146	666 205	7,9 %	14,3 %	3,7 %	-6,1 %
Erityisopetus	959 382	1 065 441	1 187 566	1 294 537	5,0 %	11,1 %	11,5 %	9,0 %

Kustannukset per oppilas:	2020	2021	2022	2023	muutos 2019/20	muutos 2020/21	muutos 2021/22	muutos 2022/23
Koulut yhteensä	7 961	8 080	8 285	9 151	1,7 %	1,5 %	2,5 %	10,5 %
Maunun koulu	9 457	9 987	10 488	11 542	0,8 %	5,6 %	5,0 %	10,0 %
Kirkonkylän koulu	7 962	7 671	7 886	8 212	-0,6 %	-3,7 %	2,8 %	4,1 %
Laukolan koulu	6 953	7 069	7 348	8 792	10,9 %	1,7 %	3,9 %	19,7 %
Merttelän koulu	8 307	8 318	7 605	8 711	-6,6 %	0,1 %	-8,6 %	14,5 %
Hiidenvainion koulu	6 288	6 391	6 362	6 809	4,0 %	1,6 %	-0,5 %	7,0 %

Oppilaskohtaiseen kustannukseen on laskettu mukaan Erityisopetus koulujen oppilasmäärien suhteessa

Kirjasto-, kulttuuri-, musiikkiopetus-, nuoriso-, ja liikuntapalvelut

Toimielin Hyvinvointilautakunta
Tehtäväalue Hyvinvointitoimiala
Vastuhenkilö Hyvinvointijohtaja

Olennaiset muutokset ja tapahtumat

Vuoden 2023 toiminnallisissa tavoitteissa painottuivat toimialan oman palvelutuotannon kohteena olevat toiminnot ja vastualueiden lakisääteiset tehtävät.

Toimialan vastuualueilla kirjastopalveluissa asetetuista tavoitteista arvattavasti jäätiin toimitilatilanteen vuoksi, mutta tehdyt kehittämistoimet saavutettavuuden edistämiseksi kasvattivat asiointimääriä. Kirjastopalvelujen tarpeeseen vastattiin mm. vuoden alussa avatulla asiointipisteellä, hakeutuvilla palveluilla sekä kirjastoautomaattien avulla. Toimialalla suurimmat kehittämistoimet koskettivat nuorisopalveluja, joissa kahden hankkeen myötä toimintaa suunnattiin entistä intensiivisemmin osaksi perusopetuksen arkea. Koulunuorisotyöntekijä aloitti toimintansa yläkoululla ja perusopetuksen yhteisöllisen opiskeluhuollon hankkeen myötä vahvistettiin kouluilla tehtävää hyvinvointityötä. Liikuntapalveluissa pilotoitiin ikääntyvien liikuntapalveluja osana Voimaa vanhuuteen -ohjelmaa, ja liikuntaolosuhteita kehitettiin suunnitelmallisesti. Lapsiperheille suunnattua nanny-palvelua toteutettiin järjestötoimijan kanssa. Matalan kynnyksen kasvatusavun vaikutuksista on viitteitä lasten, nuorten ja perheiden korjaavampien palvelujen tarpeen vähenemisessä.

Koko kuntaa koskevinä kehittämistoimina kunnan ulkoista ja sisäistä viestintää parannettiin. Henkilöstön työhyvinvoinnin kehittämisessä pureuduttiin esihenkilöiden vertaistuen vahvistamiseen. Loppuvuonna saatettiin loppuun laajan hyvinvointikertomuksen ja -suunnitelman laadinta ja osallistuttiin aktiivisesti hyvinvointialueen ja kunnan yhteistyön valmisteluun, joka lisäytyi huomattavasti aiemmasta. Edellisenä vuonna laaditun yhdistysohjelman ja kulttuurihyvinvointi- ja kulttuurikasvatussuunnitelman mukaista toimintaa jatkettiin. Esteettömyystyössä toimia kohdennettiin kirjastopalvelujen saavutettavuuden edistämiseen. Osallisuutta vahvistettiin toteuttamalla useita avoimia kyselyjä ja erityisesti nuorille suunnattuja kuntalaiskeskusteluja palvelujen kehittämiseksi.

Talouden osalta hyvinvointitoimialan sitova toimintakate ulkoisten ja sisäisten kulujen ja tuottojen osalta oli 98,1 %. Ulkoisten kulujen osalta talousarvion alittui nettotuloksen jäädessä 80,7 %:iin. Henkilöstön palkkakulujen alitus (n. 95 000 euroa) liittyi sekä ostopalvelulla palkatun nannyn kuluihin, jotka olivat alun perin varattu palkkakuluihin, että osan kirjastohenkilöstön palkkaamatta jättämiseen kirjastotilojen supistuttua. Kesäkerhotoimintaa toteutettiin talousarviosta poiketen yhdistystoimijan kautta. Suurimmat kulujen alitukset kohdentuivat kuitenkin muihin toimintakuluihin, jotka sisältävät mm. sisäisiä ja ulkoisia vuokria, ja joissa toimitilatilanne on todennäköisesti muuttanut tilannetta. Myös toimialan toimintatuotot ylittyivät talousarviosta liki 90 000 eurolla, mikä paransi toimialan tulosta huomattavasti.

Talousarvioesitykseen sidottujen tavoitteiden toteuma

Tavoite	Arviointikriteeri/Mittari	TA 2023	TOTEUMA
Johdetaan kunnan monialaista hyvinvointityötä suunnitelmallisesti ja vaikuttavasti	Hyvinvointikertomuksen ja -suunnitelman päivittäminen TEA-viisari (kuntajohto)	1 krt / v Vähintään 68	Vuodenvaihteessa 2023/24 68
Vahvistetaan lapsiperheiden arkea helposti saatavalla tuella	Nanny-palvelun asiakastytyväisyys	Vähintään 90 % asiakkaista suosittelisi palvelua	99 %
Harrastustakuulla turvataan jokaiselle lapselle maksuton harrastus	Harrastuskerhojen määrä	Toiminnassa vähintään joka koululla	Toteutui (kerhojen määrä 35)
Edistetään kunnan esteettömyyttä	Esteettömyyskartoitusten ja -korjausten investointimäärärahat	Vähintään 40 000 €	Toteuma 47 450 €
Avustusjärjestelmä on hyvinvointitavoitteiden suunnainen ja mahdollistaa kansalaistoiminnan tukemisen ja yhteisöllistä palvelutuotantoa	Kohdeavustuksia myönnetään hyvinvointia edistäviin toimiin, yhteisöllisen kulttuurin synnyttämiseen ja kuntalaisten yhteisten toimintaan osallistumisen mahdollistamiseen	Vähintään 36 000 €	Toteuma 32 750 €
Vahvistetaan vuorovaikutteista dialogia toimialojen ja eri toimijoiden kesken	Seuraparlamentti kokoontuu yhdistysohjelman mukaisesti Kuntalaiskyselyjä ja -keskusteluja järjestetään	1-2 krt / v Vähintään 5 kpl	2 krt 5 kpl

KIRJASTO- JA KULTTUURIPALVELUT
Toimielin Hyvinvointilautakunta

Tehtäväalue Kirjasto- ja kulttuuripalvelut

Vastuhenkilö Hyvinvointijohtaja

Olellaiset muutokset ja tapahtumat

Kirjastopalveluiden tuotanto ja käyttö kasvoi. Tapahtumia ja käyttäjäkoulutuksia oli merkittävästi edellisvuotta enemmän. Kokonaislainaus ja erityisesti lasten kaunokirjallisuuden lainaus kasvoivat. Kasvanut käyttö liittyi palvelun saavutettavuuden ja näkyvyyden parantamiseen, johdonmukaiseen kokoelmatyöhön sekä hakeutuvaan, asiakaslähtöiseen toimintaan.

Kulttuuripalvelut jatkoi kulttuurihyvinvointisuunnitelman mukaisia käytännön palvelukokeiluja. Taiteen perusopetusta järjestettiin musiikissa 18 oppilaalle. Yhdistysten avustusjärjestelmässä siirryttiin kohdeavustuksiin. Yhdistysfoorumitoiminta jatkui yhdistysohjelman mukaisesti. Kumppanuussopimusmallia pilotoitiin nuorisotyössä ja kotiseututyössä. Mauno Koivisto -palkkiamuseossa oli juhluvuoden näyttely ja muistolaatta paljastettiin yhdistysyhteistyönä.

Koko lukuvuoden jatkuneita Harrastamisen Suomen mallin kerhoja oli kouluilla yhteensä noin 35 kpl. Mallissa jokaiselle ruskolaiselle lapselle ja nuorelle mahdollistetaan maksuton harrastus koulupäivän yhteyteen. Harrastustarjottimen perustui oppilaiden kuulemiseen.

Talousarvioesitykseen sidottujen tavoitteiden toteuma

Tavoite	Arviointikriteeri/Mittari	TA 2023	TOTEUMA
Kirjastotoimen resursointi on riittävä.	Toimintakulut € / asukas	69,88	Toteuma (ei sisällä vyörytyksiä) 397222€: 61,80 €/as
	Aineistomääräraha € / asukas	9,15	Talousarvio 54 500€: 8,56€/as Toteuma 53836€: 8,48€/as htv 0,79
	Henkilötyövuodet / 1000 asukas	0,85	
Kirjastopalveluiden toiminnan painopisteet ovat tarkoituksenmukaisia.	Lainat / asukas	7-13,5	9,33
	Fyysiset käynnit / asukas	1,5-5	4,03
	Monipuoliset lukutaidot, tuntien määrä	Väh.12	13
Kulttuuria edistetään osana kuntalaisten terveyttä ja hyvinvointia.	Pisteet kulttuurin TEA-viisarissa	Väh. 60	69
	Kulttuurihyvinvointipalveluiden tarve tunnistetaan ja niitä tarjotaan suunnitelman mukaan	Kyllä	Kyllä
Tarjotaan taidekasvatusta ja mahdollisuus suorittaa tutkinto taiteen perusopetuksessa.	Taidekasvatusta järjestetään suunnitelman mukaan	Kyllä	Kyllä
	Taiteen laajan oppimäärän perusopetukseen opiskelijoiden määrä	18-20	18
Kannustetaan elinikäiseen oppimiseen järjestämällä vapaan sivistystyön opetusta.	Toteutuneiden opetustuntien määrä	550-600	495
	Opetukseen osallistuneiden määrä	300-400	479

LIIKUNTA- JA NUORISOPALVELUT
Toimielin Hyvinvointilautakunta

Tehtäväalue Liikunta- ja nuorisopalvelut

Vastuhenkilö Hyvinvointijohtaja

Olellaiset muutokset ja tapahtumat

Liikuntapalveluissa järjestettiin toimintaa suunnitellusti ohjatun ryhmäliikunnan ja matalan kynnyksen liikuntatoiminnan osalta. Hankerahoituksella vahvistettiin erityisesti ikääntyneiden, erityisryhmien sekä varhaiskasvatus- ja kutsuntaikäisten liikkumista. Esimerkiksi kutsuntaikäisille tarjottiin maksuton liikuntaranneke ja aikuisväestölle ei-tavoitteellisia lajikokeiluja. Lisäksi jatkettiin liikuntaneuvonnan toimintamallin jalkauttamista terveystalouteen hyvin tuloksin ja pilotoitiin ikääntyneiden voima- ja tasapainoryhmiä osana Voimaa vanhuuteen -ohjelmaa. Liikuntolosuhteiden kehittämiseksi edettiin suunnitelmallisesti. Vuoden aikana jatkettiin mm. Päällistön puiston kehittämistä, Ruskotalon yläsali remontoitiin ja Vahdon urheilukentän lenkipolku kunnostettiin. Yleisten leikkipuistojen kuntoa parannettiin tehdyn turvallisuusselvityksen pohjalta. Kehittämiseen osallistettiin kuntalaisia keskustelutilaisuuksien ja avointen kyselyjen kautta. Leikkipuistojen kunnostusta suunniteltiin käytännössä osallistuvan budjetoinnin periaatteilla.

Nuorisopalveluissa kävijämäärät nuorisotaloilla pysyivät suurina. Lasten kesäkerho toteutettiin järjestötoimijan toteuttamana ja kesällä jalkautettiin nuorisotalotoimintaa kunnan eri osiin. Myös leirejä, retkiä ja tapahtumia saatiin toteutettua suunnitelmallisesti. Verkkopohjaista nuorisotalotoimintaa toteutettiin ja palveluissa hyödynnettiin myös muita sähköisiä kanavia. Nuorten osallisuutta kehitettiin yhdessä kirjaston demokratiahankkeen kanssa. Koulunuorisotyöntekijä aloitti yläkoululla syksyllä ja yhteisöllistä oppilashuoltoa kehitettiin osana perusopetuksen hanketta. Koulujen kanssa tehtiin aktiivista yhteistyötä yksilökohtaisen työn lisäksi mm. 7-luokkalaisten ryhmätyksissä ja päihdekasvatustyössä. Etsivässä nuorisotyössä jalkautettiin alueen toisen asteen oppilaitoksiin ja jatkettiin avointa etsivän nuorisotyön kahvilatoimintaa.

Talousarvioesitykseen sidottujen tavoitteiden toteuma

Tavoite	Arviointikriteeri/ Mittari	TA 2023	TOTEUMA
Vahvistetaan terveyttä mahdollistamalla kuntalaisille hyvät liikuntolosuhteet ja aktiivinen arki	Liikuntapaikkojen ylläpidon resurssit ovat riittävät Tarkastetut ja ylläpidetyt yleiset leikkipuistot	Vähintään 0,5 htv 11 kpl	Toteutunut Toteutunut
Tarjotaan liikuntapalveluja vähän liikkuville ja niille, joille ei ole tarjolla palveluja	Erytisryhmien ja ikääntyneiden liikuntaryhmien määrät Liikunnanohjausasiakkaiden määrä	Vähintään 7 säännöllistä ryhmää Vähintään 10 asiakasta vuodessa	7 ryhmää, lisäksi 2 pilotiryhmää Toteutunut
Turvataan paikallisten urheiluseurojen mahdollisuudet tarjota edullisia liikuntaharrastuksia.	Liikuntaseurojen toimintaa tuetaan Liikuntaseurojen kanssa suunnitellaan toimintaa yhdessä	5 000 € -10 000 € 1-2 yhteistä suunnittelutapaamista vuodessa.	Toteutunut Toteutunut

Tarjotaan avoimia nuorisopalveluja nuorisotalolla ja verkossa	Toimintapäivien määrä / viikko Netari-työ	4 päivänä viikossa Kuukausittain	5 päivänä viikossa koulujen toiminta-aikana. Kesällä avointa jalkautuvaa toimintaa. Totetunut, lisäksi omat some-kanavat.
Järjestetään leirejä, retkiä ja tapahtumia nuorille	Tapahtumien määrä	Vähintään 10 vuodessa	Toteutunut
Tehdään tiivistä koulu-yhteistyötä	Nuorisotyö paikalla koululla Ryhmäytykset Yhteisöllisen opiskeluhuollon toimintaan osallistuminen	Kerran viikossa Kaikille 7. luokille Kuukausittain	Toteutunut, 1.10. alkaen päivittäin Maunun koulussa. Kirkonkylän koululla viikoittain. Toteutunut, toteutettu myös kohdennettua pienryhmätoimintaa. Toteutunut
Etsivä nuorisotyö tavoittaa nuoria aikuisia	Etsivän nuorisotyön asiakkaat Nuorten aikuisten avoin toiminta	Vähintään 20 vuodessa Viikoittain	Kirjattuja asiakkaita 13, kirjaamattomia n. 10. Lisäksi toisen asteen oppilaitostyössä kohdattu nuoria noin kerran kuukaudessa. Avoin kahvilatoiminta n. 1 krt / vko.
Nuorten osallisuutta edistetään	Nuoret mukana suunnittelussa ja päätöksenteossa Nuorten järjestämien tapahtumien määrä Nuorisovaltuuston resursointi	Vähintään 10 kokousta Vähintään 5 Vähintään 1 500 €	Toteutunut. Nuvan kokoukset. Sanasta ihmistä-hankkeen nuorten kuulemisillat. Nuorten osallistaminen hankintoihin ja perustoiminnan suunnitteluun. Ei toteutunut, 1-3 Toteutunut, 1 800€

Tuloarvioiden ja määrärahojen toteutuma

<u>Ulkoiset</u>	<u>Tp 2022</u>	<u>Ta2023</u>	<u>Muutos ta</u>	<u>Tp 2023</u>	<u>tot-%</u>
Toimintatuotot	157 194,88	94 800	94 800	110 970,25	117,1 %
Toimintakulut,	-892 527,98	-1 003 014	-1 020 677	-816 280,95	80,0 %
josta palvelujen ostot	-243 440,00	-171 280	-171 280	-183 656,13	107,2 %
Toimintakate	-735 333,10	-908 214	-925 877	-705 310,70	76,2 %
<u>Sisäiset</u>					
Toimintatuotot	627,00			1 022,01	
Toimintakulut	-273 303,02	-377 018	-377 018	-565 010,50	149,9 %
Toimintakate	-272 676,02	-377 018	-377 018	-563 988,49	149,6 %
<u>Ulkoiset+Sisäiset</u>					
Toimintatuotot	157 821,88	94 800	94 800	111 992	118,1 %
Toimintakulut	-1 165 831,00	-1 380 032	-1 397 695	-1 381 291	98,8 %
Toimintakate (=sitova)	-1 008 009,12	-1 285 232	-1 302 895	-1 269 299,19	97,4 %
muut laskennalliset erät	-54 104,68	-68 644	-68 644	-67 519,52	98,4 %
poistot	-89 008,41	-88 029	-88 029	-95 892,96	108,9 %
nettomenot per asukas	179,08	223,55	226,29	222,54	

Tuloslaskelmaosan toteutuminen

	TA 2023	muutokset	MTA 2023	Toteutuma 1-12 / 2023	Poikkeama
TOIMINTATUOTOT					
MYYNTITUOTOT	3 253 446,00	-60 000,00	3 193 446,00	3 090 581,82	-102 864,18
MAKSUTUOTOT	546 900,00	0,00	546 900,00	442 269,53	-104 630,47
TUET JA AVUSTUKSET	622 245,00	0,00	622 245,00	465 646,25	-156 598,75
MUUT TOIMINTATUOTOT	4 636 883,00	0,00	4 636 883,00	5 066 021,53	429 138,53
TOIMINTATUOTOT YHTEENSÄ	9 059 474,00	-60 000,00	8 999 474,00	9 064 519,13	65 045,13
TOIMINTAKULUT					
HENKILÖSTÖKULUT	-11 443 890,00	-799 368,00	-12 243 258,00	-11 965 945,61	277 312,39
PALKAT JA PALKKIOT	-9 228 027,00	-658 658,94	-9 886 685,94	-9 640 022,49	246 663,45
HENKILÖSIVUKULUT	-2 215 863,00	-140 709,06	-2 356 572,06	-2 325 923,12	30 648,94
ELÄKEKULUT	-1 874 711,00	-111 794,94	-1 986 505,94	-1 969 691,18	16 814,76
MUUT HENKILÖSIVUKULUT	-341 152,00	-28 914,12	-370 066,12	-356 231,94	13 834,18
PALVELUJEN OSTOT	-7 447 259,00	8 291,00	-7 438 968,00	-7 371 463,51	67 504,49
AINEET, TARVIKKEET JA TAVARAT	-1 593 105,00	-8 728,00	-1 601 833,00	-1 635 645,60	-33 812,60
AVUSTUKSET	-683 150,00	5 600,00	-677 550,00	-568 667,10	108 882,90
MUUT TOIMINTAKULUT	-3 850 169,00	-127 291,00	-3 977 460,00	-4 366 996,76	-389 536,76
TOIMINTAKULUT YHTEENSÄ	-25 017 573,00	-921 496,00	-25 939 069,00	-25 908 718,58	30 350,42
TOIMINTAKATE	-15 958 099,00	-981 496,00	-16 939 595,00	-16 844 199,45	95 395,55
VEROTULOT	13 538 000,00	494 085,00	14 032 085,00	14 032 085,28	0,28
VALTIONOSUUDET	5 296 434,00	0,00	5 296 434,00	5 317 881,00	21 447,00
RAHOITUSTUOTOT JA -KULUT					
KORKOTUOTOT	2 000,00	0,00	2 000,00	1 508,85	-491,15
MUUT RAHOITUSTUOTOT	166 782,00	0,00	166 782,00	194 197,37	27 415,37
KORKOKULUT	-60 000,00	0,00	-60 000,00	-249 091,65	-189 091,65
MUUT RAHOITUSKULUT	-145 782,00	0,00	-145 782,00	-147 804,82	-2 022,82
RAHOITUSTUOTOT JA -KULUT YHTEENSÄ	-37 000,00	0,00	-37 000,00	-201 190,25	-164 190,25
VUOSIKATE	2 839 335,00	-487 411,00	2 351 924,00	2 304 576,58	-47 347,42
POISTOT JA ARVONALENTUMISET					
SUUNNITELMAN MUKAISET POISTOT	-1 900 800,00	0,00	-1 900 800,00	-2 311 138,60	-410 338,60
POISTOT JA ARVONALENTUMISET YHTEENSÄ	-1 900 800,00	0,00	-1 900 800,00	-2 311 138,60	-410 338,60
TILIKAUDEN TULOS	938 535,00	-487 411,00	451 124,00	-6 562,02	-457 686,02
POISTOERON MUUTOS	18 921,00	0,00	18 921,00	18 921,34	0,34
TILIKAUDEN YLIJÄÄMÄ/ALIJÄÄMÄ	957 456,00	-487 411,00	470 045,00	12 359,32	-457 685,68

Investointiosan toteutuminen

Projekti-Menot ja tulot	TA 2023	muutokset	MTA 2023	TP 2023	ylitys - alitus +	Tot-%
8008 Kiinteistöjen peruskorjaus	-100 000	0	-100 000	0	100 000	0,0%
Menot	-100 000	0	-100 000	0	100 000	0,0%
Tulot	0	0	0	0	0	
8016 Ruskotalo yläsali	-35 000	0	-35 000	-35 677	-677	101,93%
Menot	-35 000	0	-35 000	-35 677	-677	101,93%
Tulot	0	0	0	0	0	
8017 Ruskotalon saneeraus	-100 000	0	-100 000	-97 251	2 749	97,25%
Menot	-100 000	0	-100 000	-97 251	2 749	97,25%
Tulot	0	0	0	0	0	
8027 Kunnantalo	0	0	0	-69 121	-69 121	
Menot	0	0	0	-69 121	-69 121	
Tulot	0	0	0	0	0	
8028 Urheilukentän huoltorakennus	-30 000	30 000	0	0	0	
Menot	-30 000	30 000	0	0	0	
Tulot	0	0	0	0	0	
8030 Teknisen varistorakennus	-30 000	30 000	0	0	0	
Menot	-30 000	30 000	0	0	0	
Tulot	0	0	0	0	0	
8031 Esteettömyyskorjaukset	-70 000	0	-70 000	-47 450	22 550	67,79%
Menot	-70 000	0	-70 000	-47 450	22 550	67,79%
Tulot	0	0	0	0	0	
8033 Ovien sähkölukitus	-30 000	0	-30 000	-30 000	0	100,0%
Menot	-30 000	0	-30 000	-30 000	0	100,0%
Tulot	0	0	0	0	0	
8034 Jakelukeittiöiden saneeraukset	-60 000	0	-60 000	-59 982	18	99,97%
Menot	-60 000	0	-60 000	-59 982	18	99,97%
Tulot	0	0	0	0	0	
8035 Kota varhaiskasvatus	-30 000	-12 546	-42 546	-29 490	13 056	69,31%
Menot	-30 000	-12 546	-42 546	-29 490	13 056	69,31%
Tulot	0	0	0	0	0	
8036 Maununtupa	-50 000	0	-50 000	-45 491	4 509	90,98%
Menot	-50 000	0	-50 000	-45 491	4 509	90,98%
Tulot	0	0	0	0	0	
8039 Karhukallion saneeraus tai uus	-600 000	500 000	-100 000	-88 777	11 223	88,78%
Menot	-600 000	500 000	-100 000	-88 777	11 223	88,78%
Tulot	0	0	0	0	0	

Projekti-Menot ja tulot	TA 2023	muutokset	MTA 2023	TP 2023	ylitys - alitus +	Tot-%
8040 Laukolan koulu/pukuhuoneet	-50 000	0	-50 000	-57 343	-7 343	114,69%
Menot	-50 000	0	-50 000	-57 343	-7 343	114,69%
Tulot	0	0	0	0	0	
8041 Merttelän koulu/muutos väistöt	-50 000	45 000	-5 000	0	5 000	0,0%
Menot	-50 000	45 000	-5 000	0	5 000	0,0%
Tulot	0	0	0	0	0	
8042 Laukolan koulu/laajennus	-30 000	0	-30 000	-41 839	-11 839	139,46%
Menot	-30 000	0	-30 000	-41 839	-11 839	139,46%
Tulot	0	0	0	0	0	
8043 Vahdon kiinteist. korjaukset	-70 000	0	-70 000	-48 742	21 258	69,63%
Menot	-70 000	0	-70 000	-48 742	21 258	69,63%
Tulot	0	0	0	0	0	
8044 Liikekulman kiinteistö	0	-25 000	-25 000	0	25 000	0,0%
Menot	0	-25 000	-25 000	0	25 000	0,0%
Tulot	0	0	0	0	0	
8203 Päällistönmäen kt/vesih	-225 000	0	-225 000	-229 554	-4 554	102,02%
Menot	-225 000	0	-225 000	-229 554	-4 554	102,02%
Tulot	0	0	0	0	0	
8204 Kaavateiden päällystys ja peru	-100 000	0	-100 000	-100 265	-265	100,26%
Menot	-100 000	0	-100 000	-100 265	-265	100,26%
Tulot	0	0	0	0	0	
8205 Valkiavuoren kt/tiet, valot	0	-294 750	-294 750	-289 439	5 311	98,2%
Menot	0	-294 750	-294 750	-289 439	5 311	98,2%
Tulot	0	0	0	0	0	
8206 Ketunluolan kt/tiet, valot	-275 000	200 000	-75 000	-38 362	36 638	51,15%
Menot	-275 000	200 000	-75 000	-38 362	36 638	51,15%
Tulot	0	0	0	0	0	
8207 Hiidenvainion kt/tiet ja valot	-50 000	50 000	0	0	0	
Menot	-50 000	50 000	0	0	0	
Tulot	0	0	0	0	0	
8208 HÄRJÄNRUOPAN KT/TIET JA VALOT	0	-22 500	-22 500	-33 494	-10 994	148,86%
Menot	0	-22 500	-22 500	-33 494	-10 994	148,86%
Tulot	0	0	0	0	0	
8216 Päällistönmäen kt/tiet, valot	-225 000	0	-225 000	-230 916	-5 916	102,63%
Menot	-225 000	0	-225 000	-230 916	-5 916	102,63%
Tulot	0	0	0	0	0	
8220 Valkiavuoren kt/vesih	0	-97 245	-97 245	-70 221	27 024	72,21%
Menot	0	-97 245	-97 245	-70 221	27 024	72,21%
Tulot	0	0	0	0	0	

Projekti-Menot ja tulot	TA 2023	muutokset	MTA 2023	TP 2023	ylitys - alitus +	Tot-%
8226 Ketunluolan kt/ vesihuolto	-275 000	200 000	-75 000	-24 395	50 605	32,53%
Menot	-275 000	200 000	-75 000	-24 395	50 605	32,53%
Tulot	0	0	0	0	0	
8229 Katuvalot	-30 000	0	-30 000	-46 566	-16 566	155,22%
Menot	-30 000	0	-30 000	-46 566	-16 566	155,22%
Tulot	0	0	0	0	0	
8231 MAL Hujalan kevytväylä	-50 000	0	-50 000	-36 535	13 465	73,07%
Menot	-50 000	0	-50 000	-36 535	13 465	73,07%
Tulot	0	0	0	0	0	
8233 Autosähköpaikat/ Ruskotalo	-30 000	0	-30 000	-22 254	7 746	74,18%
Menot	-30 000	0	-30 000	-22 254	7 746	74,18%
Tulot	0	0	0	0	0	
8234 Liikenneturvallisuus	-30 000	0	-30 000	-30 340	-340	101,13%
Menot	-30 000	0	-30 000	-30 340	-340	101,13%
Tulot	0	0	0	0	0	
8235 Hiidenvainion kt/vesihuolto	-50 000	50 000	0	0	0	
Menot	-50 000	50 000	0	0	0	
Tulot	0	0	0	0	0	
8236 Bussipysäkit	-30 000	0	-30 000	-17 000	13 000	56,67%
Menot	-30 000	0	-30 000	-17 000	13 000	56,67%
Tulot	0	0	0	0	0	
8237 Jätevesipumppaamo 5	-30 000	0	-30 000	-26 500	3 500	88,33%
Menot	-30 000	0	-30 000	-26 500	3 500	88,33%
Tulot	0	0	0	0	0	
8238 Hulevesi	-30 000	0	-30 000	-28 592	1 408	95,31%
Menot	-30 000	0	-30 000	-28 592	1 408	95,31%
Tulot	0	0	0	0	0	
8239 HÄRJÄNRUOPAN KT/VESI	0	-22 500	-22 500	-22 864	-364	101,62%
Menot	0	-22 500	-22 500	-22 864	-364	101,62%
Tulot	0	0	0	0	0	
8400 Leikkipaikat	-40 000	0	-40 000	-39 762	238	99,4%
Menot	-40 000	0	-40 000	-39 762	238	99,4%
Tulot	0	0	0	0	0	
8407 Vahdon liikuntap/ purur.ledit	-20 000	0	-20 000	-19 800	200	99,0%
Menot	-20 000	0	-20 000	-19 800	200	99,0%
Tulot	0	0	0	0	0	

Projekti-Menot ja tulot	TA 2023	muutokset	MTA 2023	TP 2023	ylitys - alitus +	Tot-%
8410 Lähiliikuntapaikat	-50 000	0	-50 000	-53 720	-3 720	107,44%
Menot	-50 000	0	-50 000	-53 720	-3 720	107,44%
Tulot	0	0	0	0	0	
Rahoitusosuudet	0	0	0	0	0	
8702 Joukkoliikenne/maksujärjestelm	-10 000	0	-10 000	-11 330	-1 330	113,3%
Menot	-10 000	0	-10 000	-11 330	-1 330	113,3%
Tulot	0	0	0	0	0	
8704 Tietojärj.kehittäminen	-20 000	0	-20 000	0	20 000	0,0%
Menot	-20 000	0	-20 000	0	20 000	0,0%
Tulot	0	0	0	0	0	
8708 Tietojärj.kehittäminen/laittee	-57 000	0	-57 000	-56 016	984	98,27%
Menot	-57 000	0	-57 000	-56 016	984	98,27%
Tulot	0	0	0	0	0	
8718 Turvakamerat	-20 000	0	-20 000	-6 390	13 610	31,95%
Menot	-20 000	0	-20 000	-6 390	13 610	31,95%
Tulot	0	0	0	0	0	
8719 Ruskotalon AV-laitteistot	0	0	0	8 350	8 350	
Menot	0	0	0	8 350	8 350	
Tulot	0	0	0	0	0	
8720 Päiväkotien ilmalämpöpumput	-10 000	0	-10 000	-7 570	2 430	75,7%
Menot	-10 000	0	-10 000	-7 570	2 430	75,7%
Tulot	0	0	0	0	0	
8722 Nuorisotalotoiminnan kalusteet	-25 000	0	-25 000	-21 552	3 448	86,21%
Menot	-25 000	0	-25 000	-21 552	3 448	86,21%
Tulot	0	0	0	0	0	
8723 Vesikannan uusiminen	-50 000	0	-50 000	0	50 000	0,0%
Menot	-50 000	0	-50 000	0	50 000	0,0%
Tulot	0	0	0	0	0	
8724 Pohjavesien pinnanmittauslaite	-20 000	0	-20 000	-23 550	-3 550	117,75%
Menot	-20 000	0	-20 000	-23 550	-3 550	117,75%
Tulot	0	0	0	0	0	
8725 Tilikunnan palkkaohjelma	0	-40 000	-40 000	-10 432	29 569	26,08%
Menot	0	-40 000	-40 000	-10 432	29 569	26,08%
Tulot	0	0	0	0	0	
8750 Kiinteistönhoitokoneet	-20 000	0	-20 000	-17 814	2 186	89,07%
Menot	-20 000	0	-20 000	-17 814	2 186	89,07%
Tulot	0	0	0	0	0	
8752 Varavoimakone	-50 000	0	-50 000	-39 838	10 162	79,68%
Menot	-50 000	0	-50 000	-39 838	10 162	79,68%
Tulot	0	0	0	0	0	

Projekti-Menot ja tulot	TA 2023	muutokset	MTA 2023	TP 2023	ylitys - alitus +	Tot-%
8900 Maaomaisuuden hankinta	-260 000	-48 000	-308 000	-317 510	-9 510	103,09%
Menot	-340 000	-48 000	-388 000	-387 803	197	99,95%
Tulot	80 000	0	80 000	70 292	-9 708	87,87%
Pysyvien vastaavien myynnit	80 000	0	80 000	70 292	-9 708	87,87%
8901 Pysyvien vast.kaupat	0	-35 000	-35 000	138 549	173 549	-395,85%
Menot	0	-35 000	-35 000	-35 000	0	100,0%
Tulot	0	0	0	173 549	173 549	
Pysyvien vastaavien myynnit	0	0	0	173 549	173 549	
	TA 2023	muutokset	MTA 2023	TP 2023	ylitys - alitus +	Tot-%
	-3 417 000	507 459	-2 909 541	-2 376 846	532 695	81,69%
	-3 497 000	507 459	-2 989 541	-2 620 687	368 854	87,66%
	80 000	0	80 000	243 842	163 842	304,8%
	0	0	0	0	0	
	80 000	0	80 000	243 842	163 842	304,8%

Rahoitusosan toteutuminen

	TA 2023	muutokset	MTA 2023	Toteutuma	Poikkeama
TOIMINNAN RAHAVIRTA					
VUOSIKATE	2 839 335,00	-487 411,00	2 351 924,00	2 304 576,58	-47 347,42
TULORAHOITUKSEN KORJAUSERÄT	-300 000,00	87 291,00	-212 709,00	-2 677,15	210 031,85
	2 539 335,00	-400 120,00	2 139 215,00	2 301 899,43	162 684,43
INVESTOINTIEN RAHAVIRTA					
INVESTOINTIMENOT PYSYVIEN VASTAAVIEN HYÖDYKKEIDEN LUOVUTUSTULOT	-3 497 000,00	507 459,00	-2 989 541,00	-2 620 687,15	368 853,85
	380 000,00	-87 291,00	292 709,00	266 905,77	-25 803,23
	-3 117 000,00	420 168,00	-2 696 832,00	-2 353 781,38	343 050,62
TOIMINNAN JA INVESTOINTIEN RAHAVIRTA	-577 665,00	20 048,00	-557 617,00	-51 881,95	505 735,05
RAHOITUKSEN RAHAVIRTA					
LAINAKANNAN MUUTOKSET PITKÄAIKAISTEN LAINOJEN LISÄYS	4 500 000,00	0,00	4 500 000,00	3 000 000,00	-1 500 000,00
PITKÄAIKAISTEN LAINOJEN VÄHENNYS	-623 000,00	0,00	-623 000,00	-398 800,00	224 200,00
LYHYTAIKAISTEN LAINOJEN MUUTOS	-3 000 000,00	0,00	-3 000 000,00	-3 500 000,00	-500 000,00
	877 000,00	0,00	877 000,00	-898 800,00	-1 775 800,00
MUUT MAKSUVALMIUDEN MUUTOKSET SAAMISTEN MUUTOS KOROTTOMIEN VELKOJEN MUUTO	0,00	0,00	0,00	1 532 469,88	1 532 469,88
	0,00	0,00	0,00	147 994,37	147 994,37
	0,00	0,00	0,00	1 680 464,25	1 680 464,25
RAHOITUKSEN RAHAVIRTA	877 000,00	0,00	877 000,00	781 664,25	-95 335,75
RAHAVAROJEN MUUTOS	299 335,00	20 048,00	319 383,00	729 782,30	410 399,30

Yhteenveto talousarvion toteutumisesta

ulkoiset ja sisäiset	TP 2022	MTa 2023	Tot. 2023	menojen ylitys + tulojen ylitys -	Ta:n tot %
100 Vaalit					
Tuotot	14 824,00	13 905,00	11 553,60	2 351,00	83,1
Kulut	-16 080,00	-18 855,00	-27 607,25	8 752,00	146,4
Netto	-1 255,00	-4 950,00	-16 053,65	11 104,00	324,3
120 Tarkastustoimi					
Tuotot	0,00	0,00	0,00	0,00	0
Kulut	-20 181,00	-14 993,00	-12 305,64	-2 687,00	82,1
Netto	-20 181,00	-14 993,00	-12 305,64	-2 687,00	82,1
130 Yleishallinto					
Tuotot	109 404,00	151 696,00	102 798,06	48 898,00	67,8
Kulut	-1 494 104,00	-1 765 438,00	-1 721 010,58	-44 427,00	97,5
Netto	-1 384 701,00	-1 613 742,00	-1 618 212,52	4 471,00	100,3
160 Joukkoliikenne					
Tuotot	0,00	0,00	0,00	0,00	0
Kulut	-830 932,00	-850 000,00	-824 370,40	-25 630,00	97
Netto	-830 932,00	-850 000,00	-824 370,40	-25 630,00	97
170 Elinkeinoitoimi					
Tuotot	0,00	0,00	0,00	0,00	0
Kulut	-89 346,00	-93 500,00	-88 557,75	-4 942,00	94,7
Netto	-89 346,00	-93 500,00	-88 557,75	-4 942,00	94,7
180 Kaavoitus ja maankäyttö					
Tuotot	340 341,00	466 500,00	325 065,26	141 435,00	69,7
Kulut	-79 028,00	-175 266,00	-143 115,49	-32 151,00	81,7
Netto	261 313,00	291 234,00	181 949,77	109 284,00	62,5
211-290 Sosiaali- ja terveystoimi					
Tuotot	0,00	0,00	0,00	0,00	0
Kulut	-18 377 002,00	0,00	0,00	0,00	0
Netto	-18 377 002,00	0,00	0,00	0,00	0

ulkoiset ja sisäiset	TP 2022	MTa 2023	Tot. 2023	menojen ylitys + tulojen ylitys -	Ta:n tot %
300 Perusopetus					
Tuotot	855 843,00	911 850,00	811 244,57	100 605,00	89
Kulut	-7 865 144,00	-8 443 230,00	-8 391 002,58	-52 227,00	99,4
Netto	-7 009 301,00	-7 531 380,00	-7 579 758,01	48 378,00	100,6
360 Varhaiskasvatus					
Tuotot	517 887,00	531 197,00	430 669,80	100 527,00	81,1
Kulut	-6 211 954,00	-6 727 364,00	-6 799 732,64	72 369,00	101,1
Netto	-5 694 067,00	-6 196 167,00	-6 369 062,84	172 896,00	102,8
400 Hyvinvointipalvelut					
Tuotot	157 822,00	94 800,00	111 992,26	-17 192,00	118,1
Kulut	-1 165 831,00	-1 397 695,00	-1 381 291,45	-16 404,00	98,8
Netto	-1 008 009,00	-1 302 895,00	-1 269 299,19	-33 596,00	97,4
600 Tekniset palvelut					
Tuotot	382 585,00	194 469,00	214 398,25	-19 929,00	110,2
Kulut	-744 700,00	-642 772,00	-671 481,99	28 710,00	104,5
Netto	-362 115,00	-448 303,00	-457 083,74	8 781,00	102
620 Toimitilapalvelut ja vuokraus					
Tuotot	5 493 906,00	5 384 057,00	5 929 394,02	-545 337,00	110,1
Kulut	-4 587 452,00	-4 725 774,00	-4 925 464,86	199 691,00	104,2
Netto	906 454,00	658 283,00	1 003 929,16	-345 646,00	152,5
650 Vesihuoltolaitos					
Tuotot	1 108 605,00	1 177 000,00	1 080 591,26	96 409,00	91,8
Kulut	-774 892,00	-880 438,00	-734 808,52	-145 629,00	83,5
Netto	333 713,00	296 562,00	345 782,74	-49 221,00	116,6
690 Palo ja pelastustoimi					
Tuotot	43 192,00	0,00	0,00	0,00	0
Kulut	-591 241,00	0,00	0,00	0,00	0
Netto	-548 049,00	0,00	0,00	0,00	0
700 Rakennusvalvonta ja ympäristöasiat					
Tuotot	68 960,00	74 000,00	46 812,05	27 188,00	63,3
Kulut	-174 083,00	-203 744,00	-187 969,43	-15 775,00	92,3
Netto	-105 123,00	-129 744,00	-141 157,38	11 413,00	108,8
RAPORTTI YHTEENSÄ					
Tuotot	9 093 369,00	8 999 474,00	9 064 519,13	-65 045,00	100,7
Kulut	-43 021 969,00	-25 939 069,00	-25 908 718,58	-30 350,00	99,9
Netto	-33 928 600,00	-16 939 595,00	-16 844 199,45	-95 396,00	99,4

Henkilöstömenot

	TP 2022	MTa 2023	TP 2023	Ta:n tot %	-yli/+alle
100 Vaalit	-13 403	-11 355	-14 187	124,9 %	-2 832
120 Tarkastustoimi	-7 764	-5 593	-5 418	96,9 %	175
130 Yleishallinto	-678 834	-802 439	-722 266	90,0 %	80 173
170 Elinkeinotoimi	-2 139				
180 Kaavoitus ja maankäyttö	-7 235	-7 975	-7 477	93,8 %	498
210 Aikuissosiaalityö ja psykos.p	-21 786				
212 Perhepalvelut	-664				
240 Hoito ja hoivapalvelut	-46 502				
250 Perusterveydenhuolto	-22 181				
270 Suun terveydenhuolto	-12 648				
290 Erikoissairaanhoito	-35 681				
300 Perusopetus	-4 647 575	-5 033 027	-5 045 579	100,2 %	-12 552
360 Varhaiskasvatus	-3 435 744	-3 779 024	-3 774 885	99,9 %	4 139
400 Hyvinvointipalvelut	-471 775	-622 547	-499 044	80,2 %	123 503
600 Tekniset palvelut	-216 833	-209 521	-206 193	98,4 %	3 328
620 Toimitilapalvelut ja vuokraus	-1 634 538	-1 690 075	-1 614 403	95,5 %	75 672
690 Palo ja pelastustoimi	-677				
700 Rakennusvalvonta ja ympäristöasiat	-79 232	-81 702	-76 493	93,6 %	5 209
RAPORTTI YHTEENSÄ	-11 335 211	-12 243 258	-11 965 945	97,7 %	-277 313

HENKILÖSTÖTILINPÄÄTÖS

Palkanlaskentaohjelma sekä palkkatietojen raportointiohjelma vaihtuivat palkkajärjestelmä Populuksesta Tilikunnan Populukseen kesken vuotta 2023. Tämän vuoksi raporteissa saattaa olla pientä vajaavaisuutta, ja se voi vaikuttaa vertailtavuuteen vuoden 2022 kanssa.

1.1.2023 siirtyi Varhaan yhteensä kuusi henkilöä.

Palvelussuhteiden määrän kehitys

Palv. suhteen luonne	31.12.2023			31.12.2022
	naiset	miehet	yhteensä	
Vakinaiset	165	33	198	198
Määräaikaiset	63	7	70	64
Oppisopimuksella	1		1	2
Työllistetyt			0	1
Yhteensä	229	40	269	265

Koko- ja osa-aikaisen henkilöstön määrä

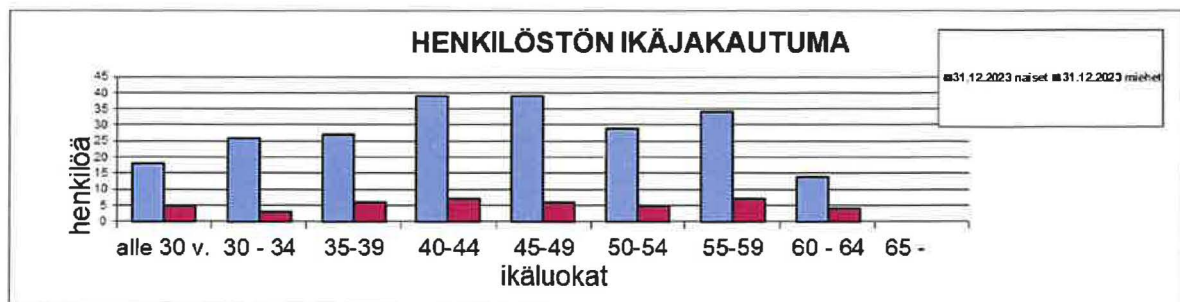
Osa-/kokoaikaisuus	31.12.2023			31.12.2022
	naiset	miehet	yhteensä	
Kokoaikaiset	202	40	242	234
Osa-aikaiset	22	3	25	31
<i>Joista osa-aikaeläkkeellä</i>	2		2	2
Yhteensä	224	43	269	265

Palvelussuhteiden määrä ja sukupuolijakautuma tehtäväaloittain

Tehtäväalue	31.12.2023			31.12.2022		
	naiset	miehet	yhteensä	naiset	miehet	yhteensä
Hallinto- ja talouspalvelut	6	4	10	6	4	10
Perusopetuspalvelut	91	18	109	83	18	101
Ruokapalvelut	15	1	16	16	1	17
Varhaiskasvatuspalvelut	93	2	95	91	2	93
Hyvinvointipalvelut	5	6	10	6	4	10
Tekniset palvelut (pl. ruokapalvelut)	16	13	29	21	13	34
Yhteensä	226	44	269	223	42	265

Henkilöstön ikäjakauma

Ikäjakautuma	31.12.2023			31.12.2022		
	naiset	miehet	yhteensä	naiset	miehet	yhteensä
alle 30 v.	18	5	23	17	5	22
30 - 34	26	3	29	24	2	26
35-39	27	6	33	25	5	30
40-44	39	7	46	35	6	41
45-49	39	6	45	42	9	51
50-54	29	5	34	28	3	31
55-59	34	7	41	36	8	44
60 - 64	14	4	18	16	4	20
65 -			0	0	0	0
Yhteensä	226	43	269	223	42	265

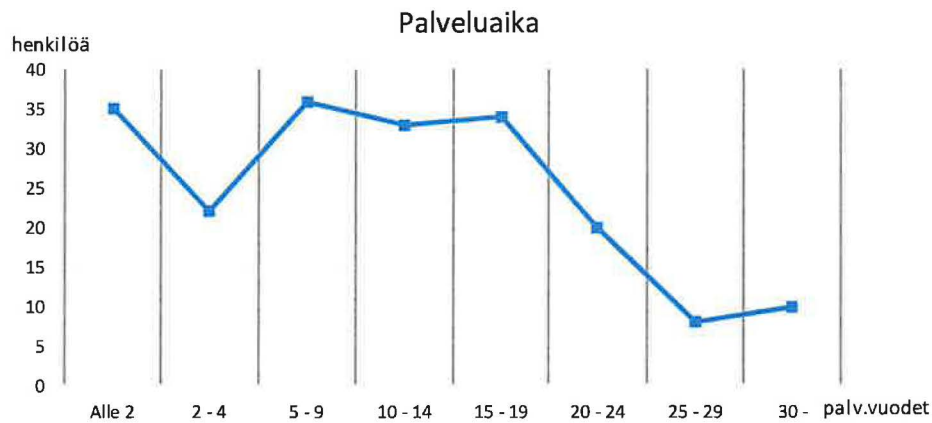

Henkilöstön keski-ikä

	31.12.2023			31.12.2022		
	naiset	miehet	yhteensä	naiset	miehet	yhteensä
Keski-ikä	44,8	44,9	44,8	45,2	45,45	45,2

Väkinaisen henkilöstön palveluaika Ruskolla

Palveluaika vuosina	yhteensä
Alle 2	35
2 - 4	22
5 - 9	36
10 - 14	33
15 - 19	34
20 - 24	20
25 - 29	8
30 -	10
	198

Väkinaisen henkilöstön vaihtuvuus

Sisäinen liikkuvuus	2023	2022
Organisaation sisällä tehtävää vaihtaneet	3	0

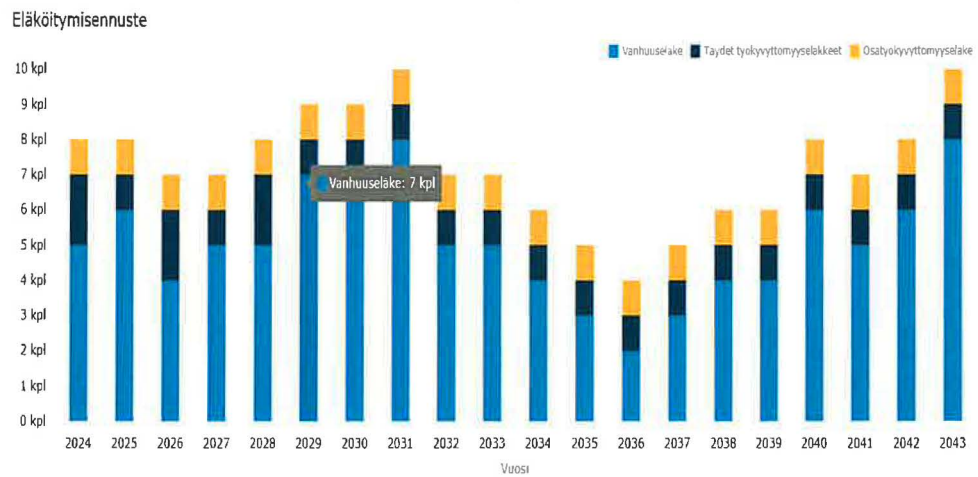
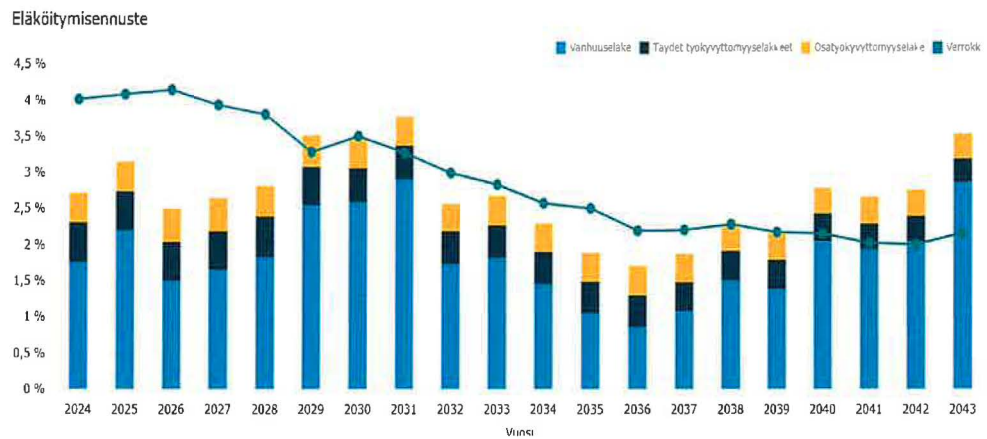
Työsuhteet	2023	2022
Uudet työsuhteet	20	24
Päätyneet työsuhteet	14	23
Vaihtuvuusprosentti	7 %	12 %

Lähtövaihtuvuuden syy	2023	2022
Irtisanoutuminen	6	25
Eläkkeelle siirtyneet	5	2
Yhteensä	11	27

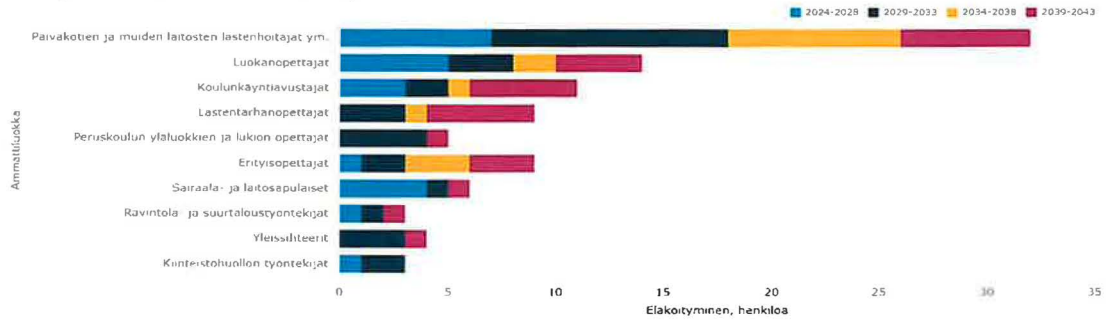
Osa-aikaeläkkeelle siirtyi 2 henkilöä vuonna 2023

Vuosina 2024 - 2026 siirtynee 23 henkilöä ja vuosina 2027 - 2029 siirtynee 24 henkilöä eläkkeelle.

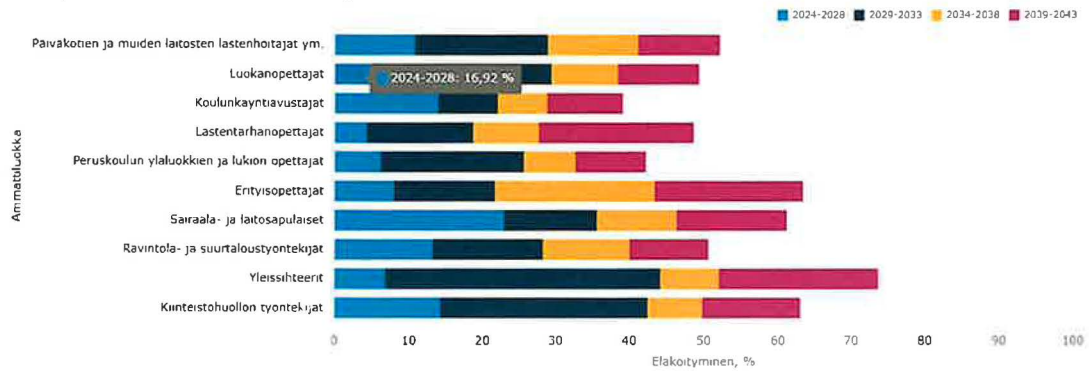
Eläkepoistumatiedot: Keva, tilastopalvelut.

Eläköitymisennuste ammattitasoinen kuvaaja

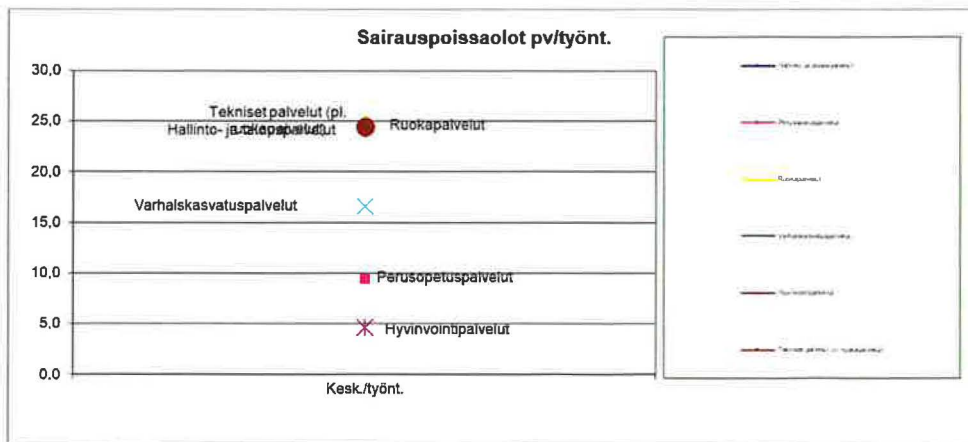

Eläköitymisennuste ammattitasoinen kuvaaja

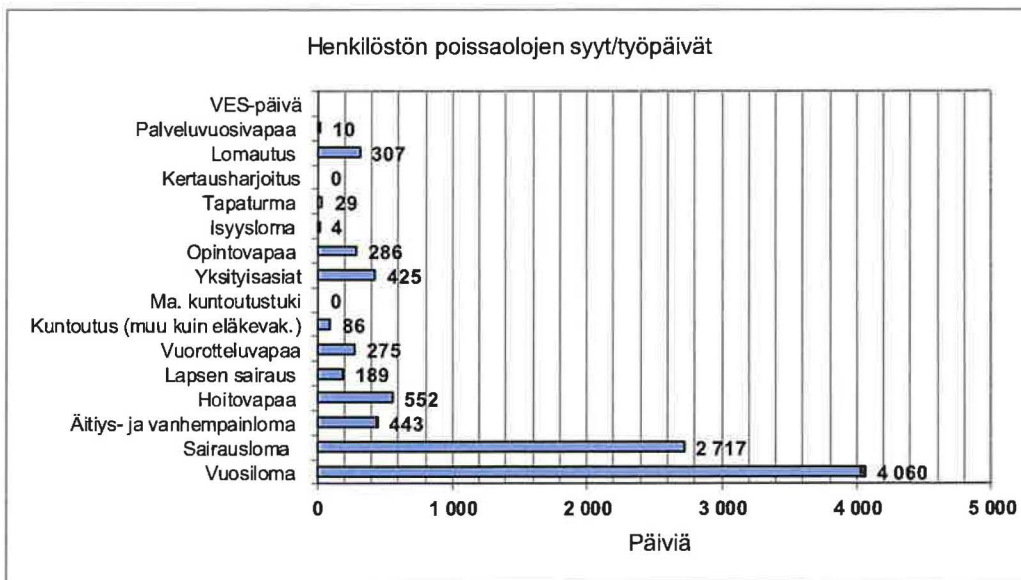
Sairauslomista aiheutuneet poissaolopäivät

Tehtäväalue	2023			2022		
	Kalenteripvt	Työnt	Kesk./työnt	Kalenteripvt	Työnt	Kesk./työnt
Hallinto- ja talouspalvelut	239	10	23,9	120	10	12,0
Perusopetuspalvelut	1 035	109	9,5	1 246	101	12,3
Ruokapalvelut	399	16	24,9	371	17	21,8
Varhaiskasvatuspalvelut	1 577	95	16,6	1 777	93	19,1
Hyvinvointipalvelut	46	10	4,6	61	10	6,1
Tekniset palvelut (pl. ruokapalvelut)	711	29	24,5	755	34	22,2
Yhteensä	4 007	269	14,9	4 330	265	16,3
Keskimäärin kalenteripäivää/henkilötyövuosi				15,0 tp/htv		

Väkinäisen henkilökunnan poissaolojen syyt / työpäivä

Poissaolopäivät	2023	2022
Vuosiloma	4 060	4 182
Sairausloma	2 717	3 468
Äitiys- ja vanhempainloma	443	1 174
Hoitovapaa	552	1 293
Lapsen sairaus	189	259
Vuorotteluvapaa	275	355
Kuntoutus (muu kuin eläkevak.)	86	25
Ma. kuntoutustuki	0	0
Yksityisasiat	425	251
Opintovapaa	286	752
Isyysloma	4	13
Tapaturma	29	81
Kertausharjoitus	0	0
Lomautus	307	335
Palveluvuosivapaa	10	25
VES-päivä		86
Yhteensä	9 383	12 299

Henkilöstön osaamisen kehittäminen

	31.12.2023			
	Palkalliset koulutus- päivät	Palkalliset koulutus- päivät	Palkattomat koulutus- päivät	Palkattomat koulutus- päivät
	Koulutus- päivät yhteensä	Koulutus- päivät / vakituinen henkilöstö	koulutus- päivät yhteensä	Koulutus- päivät / vakituinen henkilöstö
Ammatillinen henkilöstökoulutus	342	1,73		0
Muu koulutus	2	0,01		0,00

Henkilötyövuodet

HTV 1 = Teoreettisettisia henkilötyövuosia on yhtä monta kuin henkilöitä, jos kaikki ovat kokoaikaisia. Osa-aikainen henkilö muutetaan henkilötyövuodeksi osa-aikaprosenttiaan vastaavasti.

	31.12.2023			31.12.2021
	naiset	miehet	yhteensä	
HTV 1	224,43	42,54	266,97	253,88
HTV2	204,92	41,19	246,11	237,62
HTV3	183,53	38,26	221,79	204,67

HTV 1: laskennallinen ja sen määrä on aina enintään 1 kokoaikaisella henkilöllä.

HTV2: vähennetty palkattomat poissaolot

HTV3: vähennetään kaikki poissaolot myös loma-ajat

Muu henkilöresurssi HTV 2	31.12.2023	31.12.2022
vuokratyöntekijät	1,47	0,37
ostopalveluna ostetut	0,70	1,77
toimeksiantosopimukset		0,51

Henkilötyövuodet tehtäväalueittain toiminimikkeittäin

Kunnanhallitus/yleishallinto	2023	Ta 2023
kunnanjohtaja/talous- ja hallintojohtaja	2,00	2,00
it-henkilöstö	2,83	2,78
talous- ja henkilöstöhallinto	2,97	2,60
toimistopalvelut	2,51	2,50
muut nimikkeet-kesätyöntekijä	0,12	
	10,43	9,88
		5,08

Opetus- ja varhaiskasvatuslautakunta

Perusopetus

rehtorit ja johtajaopettajat	4,00	4,00
koordinaattorit	0,00	0,00
opettajat	64,76	60,52
koulunkäynninohjaajat/ip-kerho-ohjaajat	18,62	16,59
kuraattori ja psykologi	0,00	0,00
koulusihteeri	1,02	1,15
muut nimikkeet		
	88,40	82,26
opettajien sijaiset		4,00

Varhaiskasvatus ja esiopetus

varhaiskasvatusjohtaja, päiväkodin johtajat	5,75	6,00
lastentarhanopettajat, erityisopettajat	25,89	26,25
lastenhoitajat	58,21	45,35
ryhmä- ja henk.koht.avustajat		1,08
toimistos sihteeri	2,13	1,85
muut nimikkeet/digikoordinaattori	0,33	
	92,31	80,53
varhaiskasvatuksen sijaiset		2,03

Hyvinvointilautakunta

hyvinvointijohtaja	1,00	1,00
nanny		1,00
kirjasto- ja kulttuuripäällikkö	1,00	1,00
kirjastonhoitajat	2,66	2,00
kirjastovirkailijat	1,42	3,00
liikuntapalveluvastaava (henkilö sisältyy opettajiin)		
liikuntapaikkavastaava	0,50	0,50
nuoriso-ohjaajat (sis.kesäkerho)	4,00	3,57
muut nimikkeet		
	10,58	12,07

Tekninen lautakunta

tekninen johtaja x	1,00	1,00
kunnaninsinööri, työpäällikkö	1,45	1,50
tekninen sihteeri x	2,00	2,00
kiinteistöhoitajat * x	8,29	5,70
liikuntapaikkavastaava x	0,50	0,50
vesihuoltopäällikkö	0,50	0,50
vesihuoltolaitoksen hoitaja x	1,00	2,50
siivoustyönohjaaja x	1,00	1,00
laitoshuoltajat x	13,29	13,40
ruokapalvelupäällikkö	1,00	1,00
ruokapalveluvastaavat	4,19	3,52
suurtaloukokit	8,13	7,78
ruokapalvelutyöntekijät *	0,20	0,60
muut nimikkeet	0,34	
	42,89	41,00
laitoshuoltajien sijaiset		0,99
ruokapalvelun sijaiset		1,23
* kiinteistöhoitajat sis. kesätyöntekijät		

Kaavoitus- ja rakennuslautakunta

rakennustarkastaja	1,00	1,00
	1,00	1,00

Henkilöstö yhteensä		223,44
Henkilöstö sisältäen sijaiset	245,61	229,74

* ruokapalvelutyöntekijät sisältävät muutamien laitoshuoltajien keittiötoihin käyttämät työajat
Toteutumaraportista ei pysty erottelemaan sijaisia kattavasti erikseen.

TILINPÄÄTÖSLASKELMAT

Tuloslaskelma

	1.1. - 31.12.2023		1.1. - 31.12.2022	
Toimintatuotot				
Myyntituotot	1 761 849,47		2 333 325,62	
Maksutuotot	440 784,53		530 859,83	
Tuet ja avustukset	465 646,25		607 516,04	
Muut toimintatuotot	<u>1 298 693,52</u>	3 966 973,77	<u>1 202 716,68</u>	4 674 418,17
Toimintakulut				
Henkilöstökulut				
Palkat ja palkkiot	-9 640 022,49		-9 127 394,32	
Henkilösivukulut	-2 325 923,12		-2 207 814,10	
Eläkekulut	-1 969 691,18		-1 881 035,43	
Muut henkilösivukulut	-356 231,94		-326 778,67	
Palvelujen ostot	-6 056 433,71		-24 417 659,44	
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-1 620 458,05		-1 843 346,87	
Avustukset	-568 667,10		-533 258,83	
Muut toimintakulut	<u>-599 668,75</u>	-20 811 173,22	<u>-473 544,89</u>	-38 603 018,45
Toimintakate		-16 844 199,45		-33 928 600,28
Verotulot		14 032 085,28		28 286 220,68
Valtionosuudet		5 317 881,00		7 764 308,00
Rahoitustuotot- ja kulut				
Korkotuotot	1 508,85		16 629,97	
Muut rahoitustuotot	48 415,81		76 812,70	
Korkokulut	-249 091,65		-37 426,43	
Muut rahoituskulut	<u>-2 023,26</u>	-201 190,25	<u>-614,28</u>	55 401,96
Vuosikate		<u>2 304 576,58</u>		<u>2 177 330,36</u>
Suunnitelman mukaiset poistot		-2 311 138,60		-1 765 338,29
Tilikauden tulos		-6 562,02		411 992,07
Poistoeron lisäys(-)/vähennys(+)		18 921,34		18 921,34
Varausten lisäys(-)/vähennys(+)				
Rahastojen lisäys(-)/vähennys(+)				
Tilikauden ylijäämä/alijäämä		<u>12 359,32</u>		<u>430 913,41</u>

Rahoituslaskelma

	2023		2022	
Toiminnan rahavirta				
Vuosikate	2 304 576,58		2 177 330,36	
Satunnaiset erät				
Tulorahoituksen korjauserät	-2677,15	2 301 899,43	-172 414,86	2 004 915,50
Investointien rahavirta				
Investointimenot	-2 620 687,15		-3 061 787,11	
Rahoitusosuudet				
investointimenoihin			9 000,00	
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden				
luovutustulot	266 905,77	<u>-2 353 781,38</u>	192 738,00	<u>-2 860 049,11</u>
Toiminnan ja investointien rahavirta		-51 881,95		-855 133,61
Rahoituksen kassavirta				
Antolainauksen muutokset				
Antolainasaamisten lisäykset				
Antolainasaamisten vähennykset				
Lainakannan muutokset				
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	3 000 000,00			
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-398 800,00		-448 800,00	
Lyhytaikaisten lainojen muutos	-3 500 000,00	-898 800,00	500 000,00	51 200,00
Oman pääoman muutokset				
Muut maksuvalmiuden muutokset				
Saamisten muutos	1 532 469,88		-1 066 496,27	
Korottomien velkojen muutos	147 994,37	<u>1 680 464,25</u>	374 462,23	<u>-692 034,04</u>
Rahoituksen rahavirta		781 664,25		-640 834,04
Rahavarojen muutos		729 782,30		-1 495 967,65
Rahavarojen muutos				
Rahavarat 31.12.	6 298 073,28		5 568 290,98	
Rahavarat 1.1.	5 568 290,98		7 064 258,63	
	729 782,30		-1 495 967,65	

Tase

	31.12.2023		31.12.2022	
VASTAAVAA				
PYSYVÄT VASTAAVAT				
<i>Aineettomat hyödykkeet</i>				
Aineettomat oikeudet	44 672,71		63 569,45	
Muut pitkävaikutteiset menot	163 189,58	207 862,29	212 700,25	276 269,70
<i>Aineelliset hyödykkeet</i>				
Maa- ja vesialueet	8 764 690,29		8 445 051,14	
Rakennukset	15 111 751,56		16 029 537,99	
Kiinteät rakenteet ja laitteet	11 776 201,65		11 509 286,11	
Koneet ja kalusto	624 826,27		566 903,52	
Ennakkomaksut ja keskener. hankinnat	998 193,72	37 275 663,49	556 333,07	37 107 111,83
<i>Sijoitukset</i>				
Osakkeet ja osuudet	1 091 741,01		3 054 342,25	
Muut lainasaamiset	37 721,00	1 129 462,01	37 721,00	3 092 063,25
TOIMEKSIANTOJEN VARAT				
Valtion toimeksiannot				
Lahjoitusrahastojen erityiskatteet	69 924,51		70 044,51	
Muut toimeksiantojen varat		69 924,51		70 044,51
VAIHTUVAT VASTAAVAT				
<i>Saamiset</i>				
<i>Pitkäaikaiset saamiset</i>				
Muut saamiset	372 350,16	372 350,16	401 210,91	401 210,91
<i>Lyhytaikaiset saamiset</i>				
Myyntisaamiset	616 144,75		686 564,98	
Muut saamiset	283 312,80		219 545,58	
Siirtosaamiset	150 502,22	1 049 959,77	1 647 458,34	2 553 568,90
<i>Rahoitusarvopaperit</i>				
Muut arvopaperit	3 500 000,00	3 500 000,00	3 500 000,00	3 500 000,00
Rahat ja pankkisaamiset	2 798 073,28	2 798 073,28	2 068 290,98	2 068 290,98
VASTAAVAA YHTEENSÄ		<u>46 403 295,51</u>		<u>49 068 560,08</u>

	31.12.2023	31.12.2022
VASTATTAVAA		
OMA PÄÄOMA		
Peruspääoma	15 953 935,33	17 824 174,57
Liittymismaksurahasto		
Arvonkorotusrahasto	179 750,27	179 750,27
Muut omat rahastot		
Edellisten tilikausien ylijäämä	17 037 463,17	16 606 549,76
Tilikauden ylijäämä/alijäämä	<u>12 359,32 33 183 508,09</u>	<u>430 913,41 35 041 388,01</u>
POISTOERO JA VAPAAEHTOISET VARAUKSET		
Poistoero	322 453,43	341 374,77
Vapaaehtoiset varaukset/investointivar.	<u>322 453,43</u>	<u>341 374,77</u>
TOIMEKSIANTOJEN PÄÄOMAT		
Lahjoitusrahastojen pääomat	69 924,51	70 044,51
Muut toimeksiantojen pääomat	<u>69 924,51</u>	<u>70 044,51</u>
VIERAS PÄÄOMA		
<i>Pitkäaikainen</i>		
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	3 317 000,00	890 800,00
Muut velat/Liittymismaksut ja muut vel	<u>2 027 312,59 5 344 312,59</u>	<u>2 027 312,59 2 918 112,59</u>
<i>Lyhytaikainen</i>		
Joukkovelkakirjalainat	3 000 000,00	6 500 000,00
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	573 800,00	398 800,00
Saadut ennakot		
Ostovelat	1 475 778,48	1 341 653,30
Muut velat/Liittymismaksut ja muut vel	668 227,92	729 065,07
Siirtovelat	<u>1 765 290,49 7 483 096,89</u>	<u>1 728 121,83 10 697 640,20</u>
VASTATTAVAA YHTEENSÄ	<u>46 403 295,51</u>	<u>49 068 560,08</u>

Konsernin tuloslaskelma

	1.1. - 31.12.2023		1.1. - 31.12.2022	
Toimintatuotot		5 274 775,61		15 242 775,72
Toimintakulut		-21 854 702,23		-48 603 092,02
Osuus osakkuusyht. voitosta (tappiosta)				-7 062,23
Toimintakate		-16 579 926,62		-33 367 378,52
Verotulot		14 032 085,28		28 286 220,68
Valtionosuudet		5 317 881,00		7 764 308,00
Rahoitustuotot- ja kulut				
Korkotuotot	4 443,86		15 221,12	
Muut rahoitustuotot	48 974,72		80 167,74	
Korkokulut	-284 041,31		-131 014,76	
Muut rahoituskulut	-5 438,46	-236 061,19	-5 436,20	-41 062,11
Vuosikate		2 533 978,47		2 642 088,05
Suunnitelman mukaiset poistot	-2 516 913,21		-2 460 982,20	
Omistuksen eliminoinnit		-2 516 913,21		-2 460 982,20
Tilikauden tulos		17 065,27		181 105,85
Tilinpäätössiirrot		-8 940,00		
Tilikauden verot				
Laskennalliset verot		-5 160,00		-6 872,00
Vähemmistöosuudet		-7 017,60		-11 405,50
Tilikauden ylijäämä/alijäämä		-4 052,33		162 828,35

Konsernin rahoituslaskelma

	2023		2022	
Toiminnan rahavirta				
Vuosikate	2 533 978,47		2 642 088,05	
Satunnaiset erät				
Tilikauden verot				
Tulorahoituksen korjauserät	-3 154,06	<u>2 530 824,41</u>	-167 460,79	<u>2 474 627,26</u>
Investointien rahavirta				
Investointimenot	-2 825 249,35		-5 526 094,46	
Rahoitusosuudet investointimenoihin			73 413,66	
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	269 887,15	<u>-2 555 362,20</u>	201 924,88	<u>-5 250 755,92</u>
Toiminnan ja investointien rahavirta		<u>-24 537,78</u>		<u>-2 776 128,66</u>
Rahoituksen kassavirta				
Antolainauksen muutokset				
Antolainasaamisten lisäykset				
Antolainasaamisten vähennykset		<u>0,00</u>		<u>0,00</u>
Lainakannan muutokset				
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	3 000 000,00		2 133 520,39	
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-1 030 359,40		-1 012 348,75	
Lyhytaikaisten lainojen muutos	-3 522 520,20	<u>-1 552 879,60</u>	860 660,05	<u>1 981 831,69</u>
Oman pääoman muutokset				17 204,41
Muut maksuvalmiuden muutokset				
Toimeksiantojen varojen ja pääom.muutokset			435,13	
Vaihto-omaisuuden muutos	1 451,86		9 932,60	
Saamisten muutos	1 530 172,62		-879 604,82	
Korottomien velkojen muutos	160 844,00	<u>1 692 468,48</u>	425 244,76	<u>-443 992,33</u>
Rahoituksen rahavirta		<u>139 588,88</u>		<u>1 555 043,77</u>
Rahavarojen muutos		115 051,09		-1 221 084,88
Rahavarojen muutos				
Rahavarat 31.12.		6 799 986,95		7 092 259,02
Rahavarat 1.1.		6 684 935,85		8 313 343,90
		115 051,09		-1 221 084,88

Konsernin tase

VASTAAVAA	2023	2022	VASTATTAVAA	2023	2022
PYSYVÄT VASTAAVAT	42 322 397,86	48 599 295,82	OMA PÄÄOMA	34 491 552,45	36 392 011,32
Aineettomat hyödykkeet	209 576,35	280 098,62	Peruspääoma	15 953 935,33	17 824 174,57
Aineettomat oikeudet	45 469,17	65 234,77	Arvonkorotusrahasto	179 750,27	179 750,27
Muut pitkävaikutt. menot	164 107,18	214 863,85	Muut omat rahastot	730 302,42	708 237,42
Ennakkomaksut	0,00	0,00	Edell.tilikaus.yli-/alijäämä	17 631 616,76	17 517 020,71
Aineelliset hyödykkeet	41 436 347,25	47 394 386,68	Tilikauden yli-/alijäämä	-4 052,33	162 828,35
Maa- ja vesialueet	9 043 034,73	8 851 136,03			
Rakennukset	18 737 766,12	24 904 028,88	VÄHEMMISTÖOSUUS	236 265,55	244 377,40
Kiinteät rakenteet ja laitteet	11 776 201,65	11 509 286,11			
Koneet ja kalusto	681 056,99	1 297 465,68	POISTOERO JA VAPAAEH-		
Muut aineell. hyödykkeet	15 101,67	18 199,20	TOISET VARAUKSET	8 940,00	0,00
Ennakkom. ja keskener.h	1 183 186,08	814 270,77	Poistoero	0,00	
			Vapaaehtoiset varaukset	8 940,00	
Sijoitukset	676 474,26	924 810,52			
Osakkuusyhteisöosuudet		118 889,14	PAKOLLISET VARAUKSET	0,00	391 795,13
Osakkeet ja osuudet	675 643,28	790 574,32			
Muut lainasaamiset	830,98	15 347,06	TOIMEKSIANTOJEN PÄÄOMAT	69 924,51	84 537,33
			Lahjoitusrahastojen pääomat	69 924,51	84 537,33
TOIMEKSIANTOJEN VARAT	69 924,51	84 654,21			
Lahjoitusrah.erityiskatteet	69 924,51	84 654,21			
			VIERAS PÄÄOMA	15 860 283,04	22 484 652,29
VAIHTUVAT VASTAAVAT	8 274 643,17	10 913 423,44	Pitkäaikainen	8 135 442,59	8 958 124,54
Vaihto-omaisuus	28 572,16	163 511,60	Lainat rahoitus- ja vak.lait.	6 108 130,00	6 929 925,49
Saamiset	1 446 084,06	3 657 652,81	Lainat julkisyhteisöiltä	0,00	0,00
Pitkäaikaiset saamiset	372 350,16	401 210,91	Lainat muilta	0,00	886,46
Myyntisaamiset	0,00	0,00	Saadut ennakot	0,00	0,00
Muut saamiset	372 350,16	401 210,91	Muut velat	2 027 312,59	2 027 312,59
Siirtosaamiset	0,00	0,00	Lyhytaikainen	7 724 840,45	13 526 527,74
Lyhytaikaiset saamiset	1 073 733,90	3 256 441,90	Joukkovelkakirjalainat	3 000 000,00	6 500 000,00
Myyntisaamiset	613 151,16	1 062 633,30	Lainat rahoitus- ja vak.lait.	606 411,37	1 167 619,27
Lainasaamiset	0,00	0,00	Lainat julkisyhteisöiltä	0,00	0,00
Muut saamiset	290 778,70	393 703,10	Saadut ennakot	3 536,14	42 015,66
Siirtosaamiset	169 804,04	1 800 105,50	Ostovelat	1 501 756,28	2 014 555,13
			Muut velat	720 055,39	897 647,42
Rahoitusarvopaperit	3 633 456,14	3 702 839,22	Siirtovelat	1 887 921,27	2 897 818,27
Rahat ja pankkisaamiset	3 166 530,80	3 389 419,80	Laskennalliset verovelat	5 160,00	6 872,00
VASTAAVAA YHTEENSÄ	50 666 965,54	59 597 373,47	VASTATTAVAA YHTEENSÄ	50 666 965,54	59 597 373,47

TILINPÄÄTÖKSEN LIITETIEDOT

Arvostus- ja jaksotusperiaatteet ja menetelmät

Tulot ja menot on merkitty tuloslaskelmaan suoriteperusteen mukaisesti. Suorite-perusteesta poiketen verotulot on kirjattu niiden tilitysjankohdan mukaisesti ao. tilikaudelle.

Pysyvien vastaavien arvostus

Pysyvien vastaavien aineettomat ja aineelliset hyödykkeet on merkitty taseeseen investointimenoihin saaduilla rahoitusosuuksilla ja poistoilla vähennettyyn hankintamenuon. Suunnitelman mukaiset poistot on laskettu ennalta laaditun poistosuunnitelman mukaisesti. Poistosuunnitelman mukaiset suunnitelmapoistojen laskentaperusteet on esitetty tuloslaskelman liitetiedoissa kohdassa suunnitelman mukaisten poistojen perusteet.

Poistoeron vähennystä kirjataan suunnitelman mukaisten poistojen suhteessa Vahdon palvelukeskuksen osalta.

Sijoitusten arvostus

Pysyvien vastaavien sijoitukset on merkitty taseessa hankintamenuon tai sitä alempaan arvoon. Arvostuksen perusteena on ollut hyödykkeen todennäköisesti tulevaisuudessa kerryttämä tulo tai sen arvo palvelutuotannossa.

Pysyvien vastaavien sijoitusluonteiset erät on merkitty taseeseen hankintamenuon tai sitä alempaan todennäköiseen luovutushintaan.

Rahoitusomaisuuden arvostus

Saamiset on merkitty taseeseen nimellisarvoon tai sitä alempaan todennäköiseen arvoon.

Edellisen tilikauden tietojen vertailukelpoisuus

Soteuudistuksen myötä 1.1.2023 aloittivat hyvinvointialueet toimintansa. Tämän johdosta kunta on luovuttanut omistuksensa Varsinais-Suomen Sairaanhoidopiiriin ja Varsinais-Suomen Erytishuoltopiiriin kuntayhtymissä sekä Vasso Oy:n osakkeet Varsinais-Suomen Hyvinvointialueelle. Lisäksi kunnasta siirtyi henkilöstöä hyvinvointialueelle, jolloin taseen lomapalkkavarauksesta vähennettiin näiden henkilöiden osuus.

Avaavasta taseesta on vähennetty 1.1.2023

Osakkeet ja osuudet	1 907 776,92 €
Lomapalkkavelka	37 537,68 €
Peruspääoma	1 807 239,24 €

Vuoden 2022 tilinpäätöksessä on mukana sosiaali- ja terveystalouden sekä pelastuspalveluiden kulut, jotka vuonna 2023 ovat hyvinvointialueella.

Konsernitilinpäätöksen laadintaperiaatteet

Konsernitilinpäätöksen laajuus

Konsernitilinpäätökseen on yhdistetty kaikki tytäryhteisöt.

Konsernitilinpäätökseen on yhdistetty kuntayhtymät, joissa kunta on jäsenenä paitsi kuntayhtymät, joissa kunnan omistusosuus on vähäinen, alle 1 %, eikä kunnan osuus kuntayhtymän varoista ja veloista ole rahamäärältään olennainen konsernitaseen kannalta.

Keskinäisen omistuksen eliminointi

Kunnan ja sen tytäryhteisöjen keskinäisen omistuksen eliminointi on tehty hankintamenetelmällä.

Sisäiset liiketapahtumat ja sisäiset katteet

Konserniyhteisöjen keskinäiset saamiset ja velat on vähennetty ja kunnan omistamien kuntayhtymien taseisiin merkityt olennaiset keskinäiset saamiset ja velat on vähennetty vähäisiä liiketapahtumia lukuun ottamatta.

Suunnitelmapoistojen oikaisu

Kiinteistötytäryhteisöjen pysyvien vastaavien hyödykkeiden poistot on oikaistu suunnitelman mukaisiksi ja jäännösarvojen ero on kirjattu tytäryhteisön oman pääoman erää edellisten tilikausien ylijäämää / alijäämää vastaan.

Vapaaehtoiset varaukset ja poistoero

Kiinteistötytäryhteisöjen vapaaehtoiset varaukset on jaettu tilikauden ja edellisten tilikausien yli-/alijäämään ja laskennalliseen verovelkaan. Kuntayhtymän vapaaehtoiset varaukset ja poistoerot on jaettu tilikauden ja edellisten tilikausien yli-/alijäämään.

Edellisen tilikauden tietojen vertailukelpoisuus

Konsernista on siirtynyt hyvinvointialueelle Varsinais-Suomen Sairaanhoidopiiriin ky ja Varsinais-Suomen Erityishuoltopiiriin ky. Näiden tiedot ovat konsernitilinpäätöksessä vertailutietona olevan vuoden 2022 laskelmissa mukana.

Toimintatuotot tehtäväalueittain

	Kunta		Konserni	
	2023	2022	2023	2022
Vaalit	11 554	14 824	11 554	14 824
Yleishallinto	26 504	47 350	26 504	47 350
Kaavoitus ja maankäyttö	325 065	340 341	325 065	340 341
Erikoissairaanhoido			0	9 383 195
Perusopetus	811 245	855 843	811 245	855 843
Keskiaste ja aikuiskoulutus			1 072 580	1 038 393
Varhaiskasvatus	430 670	517 887	430 670	517 887
Hyvinvointipalvelut	110 970	157 195	110 970	157 195
Tekniset palvelut	168 715	345 403	168 715	345 403
Toimitilapalvelut - ja vuokraus	994 976	1 217 317	1 330 765	1 457 794
Vesihuoltolaitos	1 041 948	1 066 107	1 041 948	1 066 107
Palo- ja pelastustoimi		43 192	0	43 192
Rakennusvalvonta ja ympäristöasiat	45 327	68 960	45 327	68 960
Toimintatuotot yhteensä	3 966 974	4 674 419	5 375 342	15 336 484

Verotulojen erittely

	2023	2022
Kunnan tulovero	11 718 853	25 231 034
Osuus yhteisöveron tuotosta	10 013 121	1 768 115
Kiinteistövero	1 300 111	1 287 072
Verotulot yhteensä	23 032 085	28 286 221

Valtionosuuksien erittely

	2023	2022
Kunnan peruspalvelujen valtionosuus	4 271 197	5 753 231
Verotuloihin perustuva valtionosuuksien taseus	1 148 254	143 644
Opetus- ja kulttuuritoimen muut valtionosuudet	-973 413	-971 431
Verotulomenetyksen kompensatio	871 843	2 838 864
Valtionosuudet yhteensä	5 317 881	7 764 308

Palvelujen ostojen erittely

	2023	2022
Asiakaspalvelujen ostot	520 087	18 810 412
Muiden palvelujen ostot	5 536 347	5 607 247
Kunnan palvelujen ostot yhteensä	6 056 434	24 417 659

Selvitys suunnitelman mukaisten poistojen perusteista kunnan tilinpäätöksessä

Kuntaliitoksesta ja Kirjanpitolautakunnan kuntajaoston yleisohjeesta 7.10.2008 johtuen kunnanhallitus on hyväksynyt poistosuunnitelman 21.9.2009 § 334. Suunnitelman mukaiset poistot on laskettu aineettomien ja aineellisten hyödykkeiden hankintamenoista arvioidun taloudellisen käyttöiän mukaan. Arvioidut poistoaajat ja niitä vastaavat vuotuiset poistoprosentit sekä poistomenetelmät ovat

Poistoryhmä	Poistoaika	Poistomenetelmä	%
Aineettomat hyödykkeet			
Aineettomat oikeudet	5 vuotta	Tasapoisto	20,0
Muut pitkävaikutteiset menot			
Valtion teiden parannushankkeet	10 vuotta	Tasapoisto	10,0
Muut	5 vuotta	Tasapoisto	20,0
Aineelliset hyödykkeet			
Maa-alueet		Ei poistoa	
Rakennukset			
Hallinto- ja laitosrakennukset	40 vuotta	Tasapoisto	2,5
Ruskotalo (laitosrakennus)	30 vuotta	Tasapoisto	3,3
Talousrakennukset	20 vuotta	Tasapoisto	5,0
Asuinrakennukset	40 vuotta	Tasapoisto	2,5
Kiinteät rakenteet ja laitteet			
Kadut, tiet, torit ja puistot	20 vuotta	Tasapoisto	5,0
Sillat, laiturit ja uimalat	20 vuotta	Tasapoisto	5,0
Muut maa- ja vesirakenteet	20 vuotta	Tasapoisto	5,0
Vedenjakeluverkosto	35 vuotta	Tasapoisto	2,9
Viemäriverkosto	35 vuotta	Tasapoisto	2,9
Sähköjohdot, muuntoasemat ja ulkovalaistuslaitteet	20 vuotta	Tasapoisto	5,0
Koneet ja kalusto			
Muut kuljetusvälineet	5 vuotta	Tasapoisto	20,0
Muut liikkuvat työkoneet	5 vuotta	Tasapoisto	20,0
Atk-laitteet	3 vuotta	Tasapoisto	33,3
Muut laitteet ja kalusteet	5 vuotta	Tasapoisto	20,0
Muut aineelliset hyödykkeet			
Luonnonvarat		Käytön mukainen	
Arvo- ja taide-esineet		Ei poistoa	

Pakollisten varausten muutokset

	Kunta		Konserni	
	2023	2022	2023	2022
Eläkevastuu 1.1.*)				1 233
Lisäykset tilikaudella				26
Vähennykset tilikaudella				0
Eläkevastuu 31.12.*)				1 259
Potilasvahinkovakuutusmaksu 1.1.				398 796
Lisäykset tilikaudella				320
Vähennykset tilikaudella				8 579
Potilasvahinkovakuutusmaksu 31.12.				390 537

Muihin toimintatuottoihin sisältyvät pysyvien vastaavien hyödykkeiden myyntivoitot

	Kunta		Konserni	
	2023	2022	2023	2022
Muut toimintatuotot				
Maa-alueiden myyntivoitot	146 613	172 415	147 182	173 738
Muut myyntivoitot				3 207
Myyntivoitot yhteensä	146 613	172 415	147 182	176 946
Muut toimintakulut				
Kiinteistöjen myyntitappiot	123 549		123 642	
Muut myyntitappiot				599
Myyntitappiot yhteensä	123 549		123 642	599

Muihin rahoitustuottoihin sisältyvät tuotot, jotka on saatu osuuksista muissa yhteisöissä

	2023	2022
Osinkotuotot muista yhteisöistä	35 664	19 336
Peruspääoman korot kuntayhtymiltä		23 563

Pysyvien vastaavien erittely tase-erittäin

Tase-erä	Hankintameno 1.1.2023	Lisäykset tilik. aikana	Vähennykset tilik. aikana	Rahoitus- osuudet	Sisäiset siirrot	Sumu- poistot	Kirjanpitoarvo 31.12.2023
Aineettomat hyödykkeet							
Aineettomat oikeudet	63 569,45					-29 151,05	34 418,40
Tietokoneohjelmit	0,00	10 431,50				-177,19	10 254,31
Muut pitkävaikutteiset menot	212 700,25	47 865,24			-36 535,24	-60 840,67	163 189,58
Aineettomat hyödykkeet yhteensä	276 269,70	58 296,74	0,00	0,00	-36 535,24	-90 168,91	207 862,29
Aineelliset hyödykkeet							
Maa- ja vesialueet							
Maa- ja vesialueet	8 200 165,21	387 802,60	-70 292,48				8 517 675,33
Arvonkorotukset	179 750,27						179 750,27
Kiinteistöjen liittymismaksut	65 135,66	2 129,03					67 264,69
Maa- ja vesialueet yhteensä	8 445 051,14	389 931,63	-70 292,48	0,00	0,00	0,00	8 764 690,29
Rakennukset							
Asuinrakennukset	266 067,55					-19 413,47	246 654,08
Hallinto- ja laitosrakennukset	15 672 880,82	567 773,64	-483 724,72		-203 389,06	-769 989,86	14 783 550,82
Muut rakennukset	90 589,62					-9 042,96	81 546,66
Rakennukset yhteensä	16 029 537,99	567 773,64	-483 724,72	0,00	-203 389,06	-798 446,29	15 111 751,56
Kiinteät rakenteet ja laitteet							
Maa- ja vesirakenteet	4 674 066,51	674 808,31			-28 464,86	-483 114,98	4 837 294,98
Johtoverkostot ja laitteet	6 835 219,60	678 726,93			-193 858,59	-381 181,27	6 938 906,67
Muut kiinteät rakenteet ja l.	0,00						0,00
Kiinteät rakenteet ja laitteet yht.	11 509 286,11	1 353 535,24	0,00	0,00	-222 323,45	-864 296,25	11 776 201,65
Koneet ja kalusto							
Kuljetusvälineet	17 950,46	17 813,82				-8 006,84	27 757,44
Muut koneet ja kalusto	548 953,06	150 670,08	-8 350,00			-136 153,71	555 119,43
Tietokonelaitteet	0,00	56 016,00				-14 066,60	41 949,40
Koneet ja kalusto yhteensä	566 903,52	224 499,90	-8 350,00	0,00	0,00	-158 227,15	624 826,27
Keskeneräiset hankinnat	556 333,07	848 101,81	-406 241,16				998 193,72
Kaikki yhteensä	37 383 381,53	3 442 138,96	-968 608,36	0,00	-462 247,75	-1 911 138,60	37 483 525,78

Keskeneräisistä siirretty käyttötalouteen 20.387,10 €.

Pysyvät vastaavat	Hankintameno	Lisäykset	Vähennykset	Kirjanpitoarvo
Sijoitukset	1.1.2023	tilik. aikana	tilik. aikana	31.12.2023
OSAKKEET JA OSUUDET				
Kuntayhtymäosuudet				
V-S erityishuoltopiiri siirretty Varhalle 1.1.	0,00			0,00
V-S sairaanhoitopiiri siirretty Varhalle 1.1.	0,00			0,00
Varsinais-Suomen liitto	3 346,61			3 346,61
Raision seudun koulutuskuntayhtymä	144 705,19			144 705,19
Turun kaupunkiseudun kuntayhtymä	6 354,00			6 354,00
	154 405,80	0,00	0,00	154 405,80
Tytäryhteisöosakkeet				
As Oy Metsärinne	3 363,76			3 363,76
As Oy Metsäranta	8 409,40			8 409,40
Koy Ruskon vuokratalot/osakkeet	1 650,00			1 650,00
Koy Ruskon vuokratalot/pääomasijoitus	258 082,57			258 082,57
	271 505,73	0,00	0,00	271 505,73
Osakkuusyhteisöosakkeet				
As Oy Ruskon Liikekulma	229 824,32		-89824,32	140 000,00
As Oy Ruskola	218 485,44			218 485,44
	448 309,76	0,00	-89 824,32	358 485,44
Muut osakkeet				
Finda Oy (ent. Lännen Puhelin Oy)	14 108,95			14 108,95
As Oy Ruskonsato	47 395,36			47 395,36
As Oy Vahdonrivi	9 283,96			9 283,96
As Oy Laukolanrivi	19 812,54			19 812,54
As Oy Laukolanrivi II	28 087,38			28 087,38
Turun Seudun Puhdistamo Oy	40 000,00			40 000,00
Turun Seudun Jätehuolto Oy	36 000,00			36 000,00
Kuntarahoitus Oyj	3 531,95			3 531,95
Vasso Oy siirretty Varhalle 1.1.	0,00			0,00
Metsä Board B	648,91			648,91
Kunnan Taitoa Oy	5 822,00			5 822,00
Kuntien Tiera Oy	5 822,00			5 822,00
Kohasuomi Oy	671,88			671,88
Tilikunta Oy	0,00	35 000,00		35 000,00
Turun Seudun Kehitys Oy	47,11			47,11
	211 232,04	35 000,00	0,00	246 232,04
Muut osuudet				
Metsäliitto Osuuskunta	9 781,00			9 781,00
L-S Saattohoitosäätiö	840,94			840,94
Palveluk. säätiö Maununkoti	50 456,38			50 456,38
Turun Seudun Osuuspankki	33,64			33,64
	61 111,96	0,00	0,00	61 111,96
Muut lainasaamiset tytäryhteisöiltä				
As Oy Metsärinne	0,00			0,00
As Oy Metsäranta	37 721,00			37 721,00
	37 721,00	0	0	37 721,00

Omistukset muissa yhteisöissä

Kuntayhtymät	Koti- paikka	Kunnan omistus- osuus	Kuntakonsernin osuus, €		
			omasta pääomasta	vieraasta pääomasta	tilik.voitosta /tappiosta
Raision seudun koulutuskuntayhtymä	Raisio	5,17 %	527 199	133 302	2 395
Tytärtyhtiöt					
Asunto Oy Ruskon Metsärinne	Rusko	100 %	403 121	10 296	5
Asunto Oy Ruskon Metsäranta	Rusko	100 %	315 051	65 983	14
Kiinteistö Oy Ruskon Vuokratalot	Rusko	66,0 %	259 769	1 900 029	0
Yhdistelemättömät kuntayhtymät					
Varsinais-Suomen Liitto	Turku	0,97 %	22 927	17 223	60

Saamisten erittely

	2023		2022	
	pitkäaikaiset	lyhytaikaiset	pitkäaikaiset	lyhytaikaiset
Saamiset tytäryhteisöiltä				
Lainasaamiset	37 721		37 721	
Myyntisaamiset				
Yhteensä	37 721	0	37 721	0
Saamiset yhteensä	37 721	0	37 721	0

Siirtosaamiin sisältyvät oleelliset erät

	Kunta		Konserni	
	2023	2022	2023	2022
Lyhytaikaiset siirtosaamiset				
Kelan korvaus työterveysh.	41 156	44 766	41 156	86 217
Raision kaupunki/sosiaali- ja terveystoimen palautus		1 323 055		1 323 055
Pihlajalinna Oy/hyvitykset	30 403	12 331	30 403	12 331
Avi/rahoitusosuus		9 000		9 000
Raision kaupunki/ympäristö- terveydenhuolto ja eläinlääkintä		12 198		12 198
Raision kaupunki/ koronakorvaukset		119 439		119 439
Ympäristöministeriö/ilmastosuunnitelma- avustus	19 936			
Metsäliitto/ puunmyynti	42 281			
Ympäristöministeriö/Senioriasumishanke		40 800		40 800
VSSHP Ky /peruspääoman korko		20 436		20 436
Muut tulojäämät	8 013	29 513	30 869	142 108
Lyhytaikaiset siirtosaamiset yhteensä	141 790	1 611 538	102 429	1 765 585

Oman pääoman erittely

	Kunta		Konserni	
	2023	2022	2023	2022
Peruspääoma 1.1.	15 953 935,33	17 824 174,57	15 953 935,33	17 824 174,57
Lisäykset				
Vähennykset				
Peruspääoma 31.12.	15 953 935,33	17 824 174,57	15 953 935,33	17 824 174,57
Arvonkorotusrahasto	179 750,27	179 750,27	179 750,27	179 750,27
Muut omat rahastot			730 302,42	708 237,42
Edellisten tilikausien ylijäämä	17 037 463,17	16 606 549,76	17 631 616,76	17 517 020,71
Tilikauden yli/alijäämä	12 359,32	430 913,41	-4 052,33	162 828,35
<i>Oma pääoma yhteensä 31.12.</i>	<i>33 183 508,09</i>	<i>35 041 388,01</i>	<i>34 491 552,45</i>	<i>36 392 011,32</i>

Pitkäaikaiset velat

	2023	2022
Velat, jotka erääntyvät myöhemmin kuin viiden vuoden kuluttua (1.1.2029 jälkeen)		
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	1 536 800	145 600

Joukkovelkakirjalainat

	2023	2022
Alle vuoden kuluessa erääntyvät kuntatodistuslainat	3 000 000	6 500 000
Korko vuonna 2022 -0,47% - 2,3%		5 481
Korko vuonna 2023 2,3% - 4,06 %	179 888	

Vieras pääoma

	2023		2022	
	pitkä-aikainen	lyhyt-aikainen	pitkä-aikainen	lyhyt-aikainen
Velat kuntayhtymille, joissa kunta on jäsenenä				
Ostovelat				
Siirtovelat				17 204
Velat osakkuus- sekä muille omistusyhteisöille				
Ostovelat		161		686

Muiden velkojen erittely

	Kunta		Konserni	
	2023	2022	2023	2022
Muut velat				
Liittymismaksut	2 027 313	2 027 313	2 027 313	2 027 313
Ennakonpidätykset	187 396	176 118	187 396	176 118
Opetustoimen, varhaiskasvatuksen sekä hyvinvointitoimen hankerahat	411 091	481 698	411 091	481 698
Muut velat	60 997	71 249	101 889	108 654
<i>Muut velat yhteensä</i>	<i>2 686 796</i>	<i>2 756 378</i>	<i>2 727 688</i>	<i>2 793 782</i>

Siirtovelkoihin sisältyvät oleelliset erät

	Kunta		Konserni	
	2023	2022	2023	2022
Lyhytaikaiset siirtovelat				
Palkkojen ja sivukulujen jaksotukset	1 587 642	1 640 954	1 651 822	2 512 751
Korkojaksotukset	39 381	7 850	39 381	16 804
Muut menojäämät	138 268	79 318	192 125	364 344
<i>Lyhytaikaiset siirtovelat yhteensä</i>	<i>1 765 290</i>	<i>1 728 122</i>	<i>1 883 327</i>	<i>2 893 899</i>

Vuokra- ja leasingvastuiden yhteismäärä (alv 0)

	Kunta		Konserni	
	2023	2022	2023	2022
Vuokravastuut yhteensä	379 199	294 759	389 803	1 496 821
Seuraavalla tilikaudella maksettavat	153 994	123 502	158 686	264 408

Leasingsopimuksiin ei sisälly olennaisia irtisanomis- ja lunastusehdon mukaisia vastuuta.

Muut vastuusitoumukset

	Kunta		Konserni	
	2023	2022	2023	2022
Takaukset muiden puolesta				
Alkuperäinen pääoma				
Jäljellä oleva pääoma	697 664	748 385	697 664	748 385
Leasingvastuut muiden puolesta				
Jäljellä oleva pääoma	175 877	157 546	175 877	157 546

Vastuu Kuntien takauskeskuksen takausvastuista

	2023	2022
Kunnan osuus takauskeskuksen takausvastuista 31.12.	53 325 590	48 292 974
Kunnan osuus takauskeskuksen kattamattomista takausvastuista 31.12.	0,00	0,00
Kunnan mahdollista vastuuta kattava osuus takauskeskuksen rahastosta 31.12.	42 448	27 927

Taseen ulkopuoliset järjestelyt	Kunta		Konserni	
	2023	2022	2023	2022
Sopimusvastuut				
Vastuut keskeneräisistä urakoista				
Rak.tosto Taitoneliö Oy / Ruskotalo, pukuh.märkätilat	30 447		30 447	
Raision Lukko Oy / Ovien sähkölukitus	30 000		30 000	
Rak.tosto Taitoneliö Oy / Laukolan koulu, pukuh.märkätilat	17 059		17 059	
Valkiavuoren kunnallistekniikka		16 300		16 300
Muut sopimusvastuut/VSSHP Ky				6 717
Yhteensä	77 507	16 300	77 507	23 017

Kunta on tehnyt maankäyttö sopimukset Päälistönmäen kaava-alueen maanomistajien kanssa. Sopimukset velvoittavat kuntaa toteuttamaan Päälistönmäen kaava-alueen kunnallistekniikan ja muun yhdyskuntarakenteen valtuuston hyväksymässä järjestyksessä ja aikataulussa.

Henkilöstön lukumäärä (työajan muk.) 31.12.

	2023	2022
Hallinto- ja talouspalvelut	10,92	9,78
Varhaiskasvatuspalvelut	100,75	91,90
Perusopetuspalvelut	97,34	95,30
Ruokapalvelut	15,40	15,58
Hyvinvointipalvelut	11,86	8,94
Tekniset palvelut (pl.ruokapalvelut)	30,20	33,49
Yhteensä	266,47	254,99

Henkilöstökulut

	2023	2022
Henkilöstökulut tuloslaskelman mukaan	11 965 946	11 335 208
Henkilöstökuluja aktivoitu käyttöomaisuuteen	117 451	0
Yhteensä	12 083 397	11 335 208

Luottamushenkilön palkkioista perityt ja tilitetty luottamushenkilömaksut

	2023	2022
Ruskon keskusta	1 511	1 776
Ruskon kokoomus	2 122	2 470
Ruskon työväenyhdistys ry	714	1 148
Ruskon vasemmisto ry	455	720
Ruskon vihreät ry	795	936
Perussuomalaisten paikallisjärj.Rusko	695	740
Vahdon kokoomus	209	232
Yhteensä	6 502	8 022

Tilintarkastajan palkkiot

	2023	2022
Tilintarkastajan palkkiot	5 255	6 759
<i>Yhteensä</i>	5 255	6 759

Kunnan ja sen intressitahoihin kuuluvien väliset liiketoimet

Kunnanjohtajan kanssa on solmittu 1.3.2020 voimaantullut kuntalain mukainen johtajasopimus, jossa on sovittu kuuden kuukauden palkan suuruisesta erokorvauksesta.

VESIHUOLTOLAITOS

RUSKON KUNNAN VESIHUOLTOLAITOKSEN TOIMINTAKERTOMUS 2023

Ruskon kunnan vesihuoltolaitos on vuoden 2015 alusta eriytetty kirjanpidolliseksi taseyksiköksi, joka vastaa vesihuoltolain mukaisesta vesihuollon järjestämisestä Ruskon kunnassa vesihuollon toiminta-alueella. Vuoden 2019 alusta hulevesiverkosto on eriytetty vesihuoltolaitokselta omaksi tulosityksiköksi teknisen toimen tulosalueen alle, maankäyttö- ja rakennuslain mukaisesti. Kunnaninsinööri on laatinut vesihuoltolaitokselle riskienhallintasuunnitelman ja suunnitelma on hyväksytty teknisessä lautakunnassa.

HALLINTO

Vesihuoltolaitos kuuluu Ruskon kunnan teknisen lautakunnan alaisuuteen ja on osana teknisen toimialan toimintaa. Teknisen toimialan toimialajohtajana toimii tekninen johtaja. Vesihuoltolaitoksen toiminnasta vastaa kunnaninsinööri, varavastuuhenkilönä talousveden laadun seurannassa on kiinteistöhoitaja. Vesihuoltolaitos-tulosalueella työskentelee 2,5 vakituista työntekijää. Laskutuksen ja liittymissopimukset hoitaa tekninen sihteeri. Tiedottamisessa noudatetaan mahdollisia kunnan tiedottamisohjeita sekä 2021 päivitettyä Ruskon kunnan vesihuollon erityistilanteiden varautumissuunnitelmaa. Tiedotusvastaavana toimii kunnaninsinööri. Päätösvalta vesihuoltolaitoksen asioissa on pääsääntöisesti teknisellä lautakunnalla ja sen alaisilla viranhaltijoilla. Vesihuoltolaitoksen taksoista ja maksuista päättää, sekä toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet asettaa Ruskon kunnanvaltuusto.

VESIHUOLTOLAITOS
Talousvesi

Ruskon kunnan vesihuoltolaitoksen vedenhankinta perustuu kolmeen pohjavedenottamoon. Ruskon vesihuoltolaitos ottaa tarvitsemansa veden vuonna Ruskolla olevan Antitalon sekä Vahdolla olevista Kangenmiekan ja Vesihuhdan vedenottamoista. Turun vesilaitos toimittaa pienellä yhteydellä talousvettä yhdysvesijohdon välityksellä Vahdon vesilaitokselle.

Jätevesi

Ruskon kunnan jätevedet johdetaan Ruskon kunnanosasta käsiteltäviksi Turun seudun puhdistamon Kakolan puhdistamolle. Sopimus jäteveden johtamisesta on voimassa toistaiseksi.

Turun jätevedenpuhdistamo on Turun Kakolanmäessä, kallion sisälle rakennettu jätevedenpuhdistamo. Se puhdistaa 300 000 asukkaan jätevedet ja on Suomen kolmanneksi suurin jätevedenpuhdistamo. Puhdistamon palveluntuottajana toimii Turun seudun puhdistamo Oy, joka on kuntien omistama ja Ruskon on yhtiön osakas. Puhdistamon ansiosta Turun seudun jätevesien aiheuttama kuormitus mereen vähentynyt yli 50 %, koska jätevedet puhdistetaan tehokkaasti. Jätevesien lika-aineet poistetaan puhdistusprosessi lietteenä ja toimitetaan Topinojan biokaasulaitokselle.

Vahdon oma jätevedenpuhdistamon toiminta on lopetettu 2013 siirtoviemärin rakentamisen jälkeen.

VEDEN KULUTUS JA MYYNTI

Vesihuoltolain mukaisesti vesihuollon ja viemäroinnin maksujen tulee olla sellaiset, että pitkällä aikavälillä voidaan kattaa vesihuoltolaitoksen uus- ja korjausinvestoinnit ja kustannukset. Maksuihin saa sisältyä enintään kohtuullinen tuotto pääomalle. Käyttömaksu peritään kiinteistön käyttämän veden ja poisjohdettavan jäteveden määrän perusteella. Käyttömaksu vuonna 2023 oli talousvedellä 1,50 €/m³ (alv 0 %) ja jäteveden käyttömaksu oli 2,40 €/m³ (alv 0 %). Lisäksi peritään perusmaksua, jonka suuruus määräytyy vesimittarin koon mukaan.

Talousvettä toimitettiin vuonna 2023 yhteensä 2 115 kiinteistöön ja asiakkaille myyty vesimäärä oli 260 681 m³. Verkostoon pumpattu vesimäärä oli 335 754 m³. Myydyn ja pumpatun vesimäärän erotus johtuu kenttien jäädytyksistä, laitteiden huuhteluista sekä vesijohtovuo-doista. Talousveden myyntitulot perusmaksuineen vuonna 2023 olivat 510 450 €, sekä muut tulot olivat 2 969 €. Toimintakulut vastaavasti olivat -280 595 €. Uusia vesiliittymis sopimuksia tehtiin 13 kappaletta (sisältyy kokonaismäärään).

Vuonna 2023 jätevettä johdettiin puhdistettavaksi 308 887 m³ Turun seudun puhdistamolle, sisältäen hule- ja vuotovesiä. Asiakkailta laskutettiin 183 740 m³. Jäteveden myyntitulot perusmaksuineen olivat 567 026 € sekä muita myyntituloja ei ollut. Toimintakulut vastaavasti olivat -454 213 €. Uusia viemäriiliittymissopi-muksia tehtiin 13 kappaletta (joista 1 JV-osuuskunnista siirtynyt).

INVESTOINNIT JA KUNNOSSAPITO**Investoinnit**

Vesihuoltolaitoksen investointeja tehtiin yhteensä 414 058 eurolla. Vesihuoltolaitoksen investoinneista toteutettiin Päällistönmäen vesihuolto 229 554 €, Valkiaavuoren vesihuolto 70 221 €, Ketunluolan suunnittelu 24 395 €, Jätevesipumppaamo 5 uusiminen 26 500 €, Pohjavesien pin-nanmittausjärjestelmä 23 550 € ja Varavoimakoneet 39 838 €. Ahola-Ojanto ja Ketunluolan kaava-alueet eivät edenneet suunnitellusti.

Kunnossapito

Vesihuoltolaitoksen kunnossapidosta vastaa 2,5 työntekijää, tarvittaessa apunaan kiinteistöhoidon työntekijöitä. Varallaolo hoidettiin kiinteistöhoidon päivystyksen kautta. Vesijohtoverkoston on 196 kilometriä ja viemäriverkostoa 85 kilometriä viettoviemäriä, sekä 81 kilometriä paineviemäriä. Jätevedenpumppaamoita on 24 kappaletta ja sadevedenpumppaamoita 3 kappaletta. Vesilaitoksella on päivittäistä huolto- ja säätötoimenpiteitä. Vesihuoltolaitoksen tekniikan toimintaa ohjataan ja seurataan Key-aqua kaukovalvontaohjelmistolla.

TALOUS

Ruskon kunnan vesihuoltolaitoksen tuotot vuonna 2023 oli 1 080 591 € sekä toimintakulut 734 809 €.

Vesihuoltolaitoksen vuosikate on 199 949 €. Vesihuoltolaitoksen tilikauden tulos on suunnitelman mukaisten poistojen (294 253 €) ja tilikauden tulos muiden kulujen jälkeen -94 304 €. Vesihuoltolaitoksen kirjanpidossa on huomioitu korvaus jäännöspääomasta eli korkoa kunnan sijoittamalle peruspääomalle 145 834 €, jolloin tilikauden alijäämä on -94 304 €. Tulos on kuitenkin parempi kuin talousarviossa alun perin oli suunniteltu. Tulevaisuudessa vesihuoltolaitoksen kustannusrakennetta tarkkaillaan, jotta vesihuoltolaitoksen toiminta on kestäväällä pohjalla. Taksakorotukset astuvat voimaan maaliskuussa 2024.

VUODEN 2023 TAVOITTEIDEN TOTEUTUMINEN

Veden myynti väheni ja lisäksi sähkökustannusten kasvun vaikutus näkyy tuloksessa. Strategisina tavoitteina oli etäluettavien vesimittareiden vaihtamisen jatkaminen. 46 kpl/150, tavoitteesta jäätiin. Vesijohtoverkoston vuotojen määrä oli 4 kpl/10, tavoite saavutettiin. Jätevesiverkoston tukokset ja vuotojen määrä oli 8 kpl/15 ja tavoite saavutettiin. Työmailla ei tapahtunut loukkaantumisia vuonna 2023.

VESIHUOLLON YHTEISTYÖ JA VIREILLÄ OLEVAT HANKKEET

Turun seudun veden kanssa on neuvoteltu varavesiyhteyden saamiseksi Antintalon vedenottamolle. Tämä hanke ei ilmeisestikään tule toteutumaan, koska Turun seudun veden suunnitelmat ovat muuttuneet. Varavesiyhteys pitää ottaa tarkasteluun tulevina vuosina. Hiekkaesi-suodatuksen rakentaminen Vahdon vesilaitokselle rautamanganin poistamiseksi. Siirtoviemäri linjauksen muuttaminen Turun ja Raision puolella, sekä putken saneeraus Ruskon rajalta eteenpäin. Ruskon kunnan alueella olevien loppujen jätevesiosuuskuntien ottaminen osaksi kunnan verkostoa.

TULOSLASKELMA	2023		2022	
Liikevaihto	1 077 621,97		1 101 717,30	
Liiketoiminnan muut tuotot	2 969,29		6 887,60	
Materiaalit ja palvelut				
Aineet, tarvikkeet ja tavarat				
Ostot tilikauden aikana	-107 180,90		-161 887,08	
Palvelujen ostot	<u>-612 778,76</u>	-719 959,66	<u>-606 479,06</u>	-768 366,14
Poistot ja arvonalentumiset				
Suunnitelman mukaiset poistot	<u>-294 253,38</u>	-294 253,38	<u>-288 396,00</u>	-288 396,00
Liiketoiminnan muut kulut	<u>-14 848,86</u>		<u>-6 525,97</u>	
Liikeylijäämä (-alijäämä)	51 529,36		45 316,79	
Rahoitustuotot ja -kulut:				
Muut rahoitustuotot	0,00		0,00	
Korvaus peruspääomasta	-145 781,56		-145 781,56	
Muut rahoituskulut	<u>-51,99</u>	<u>-145 833,55</u>	<u>-97,63</u>	<u>-145 879,19</u>
Ylijäämä (alijäämä) ennen satunn. eriä	-94 304,19		-100 562,40	
Satunnaiset tuotot ja -kulut				
Ylijäämä (alijäämä) ennen varauksia	-94 304,19		-100 562,40	
Poistoeron lisäys (-) tai vähennys (+)				
Vapaaehtoisten varausten lis (-) tai väh (+)				
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	-94 304,19		-100 562,40	
Tunnusluvut				
Sijoitetun pääoman tuotto, %	0,84		0,73	
Kunnan sijoittaman pääoman tuotto, %	0,84		0,73	
Voitto, %	-8,75		-9,13	

RAHOITUSLASKELMA	2023		2022	
Toiminnan ja investointien rahavirta				
Liikeliijäämä (-alijäämä)	51 529,36		45 316,79	
Poistot ja arvonalentumiset	294 253,38		288 396,00	
Rahoitustuotot ja -kulut	<u>-145 833,55</u>	199 949,19	<u>-145 879,19</u>	187 833,60
Investointien rahavirta				
Investointimenot	-402 058,00		-111 698,04	
Rahoitusosuudet investointimenoihin	0,00		0,00	
Pysyvien vastaavien hyödykk.luovutustulot	<u>0,00</u>	-402 058,00	<u>0,00</u>	-111 698,04
Toiminnan ja investointien rahavirta		<u>-202 108,81</u>		<u>76 135,56</u>
Rahoituksen rahavirta				
Muut maksuvalmiuden muutokset				
Saamisten muutos, lis-, väh+	190 809,65		-102 081,24	
Korottomien velkojen muutos lis+, väh-	<u>11 299,16</u>	202 108,81	<u>25 945,68</u>	-76 135,56
Rahoituksen rahavirta		<u>202 108,81</u>		<u>-76 135,56</u>
Rahavarojen muutos		0,00		0,00
Rahavarojen muutos				
Rahavarat 31.12. *	0,00		0,00	
Rahavarat 1.1.	0,00	0,00	0,00	0,00

* Kuntatietoportoinnin vaatimusten johdosta vesihuollon yhdistyksen saldo siirretty tilille saamiset kunnalta.

Tunnusluvut

Toiminnan ja investointien rahavirta ja sen kertymä, 1000 €	262	565
Investointien tulorahoitus, %	-49,73	-168,16
Laskennallinen lainanhoitokate	0	0
Lainanhoitokate	0	0
Kassan riittävyys, laskettu yhdistylistä	505,86	686,15
Quick ratio, laskettu yhdistylistä	12,83	15,04
Current ratio, laskettu yhdistylistä	12,83	15,04

Tase	31.12.2023		31.12.2022	
VASTAAVAA				
PYSYVÄT VASTAAVAT				
<i>Aineettomat hyödykkeet</i>				
Aineettomat oikeudet	16773,98		23494,62	
Muut pitkävaikuttaiset menot		16 773,98		23 494,62
<i>Aineelliset hyödykkeet</i>				
Maa- ja vesialueet	45 118,97		45 118,97	
Rakennukset	60 013,09		65 586,83	
Kiinteät rakenteet ja laitteet	5 639 578,35		5 708 437,57	
Koneet ja kalusto	30 351,55		6 659,91	
Ennakkomaksut ja keskener. hankinnat	365 448,72	6 140 510,68	200 182,14	6 025 985,42
<i>Sijoitukset</i>				
Osakkeet ja osuudet	40 000,00		40 000,00	
Muut lainasaamiset	0,00	40 000,00	0,00	40 000,00
<i>Lyhytaikaiset saamiset</i>				
Myyntisaamiset	322 998,87		335 243,51	
Saamiset kunnalta	1 777 713,42		1 940 897,79	
Muut saamiset	0,00		15 380,64	
Siirtosaamiset	0,00	2 100 712,29	0,00	2 291 521,94
Rahat ja pankkisaamiset		0,00		0,00
VASTAAVAA YHTEENSÄ		8 297 996,95		8 381 001,98
VASTATTAVAA				
OMA PÄÄOMA				
Peruspääoma	4 859 384,87		4 859 384,87	
Edellisten tilikausien ylijäämä	1 341 922,59		1 442 484,99	
Tilikauden ylijäämä/alijäämä	-94 304,19	6 107 003,27	-100 562,40	6 201 307,46
VIERAS PÄÄOMA				
<i>Pitkäaikainen</i>				
Muut velat/Liittymismaksut ja muut velat	2 027 312,59	2 027 312,59	2 027 312,59	2 027 312,59
<i>Lyhytaikainen</i>				
Ostovelat	145 850,80		118 496,47	
Muut velat/Liittymismaksut ja muut velat	17 830,29		33 885,46	
Siirtovelat	0,00	163 681,09	0,00	152 381,93
VASTATTAVAA YHTEENSÄ		8 297 996,95		8 381 001,98
Tunnusluvut				
Omavaraisuusaste, %	73,6		74,0	
Suhteellinen velkaantuneisuus, %	202,8		196,6	
Kertynyt ylijäämä (alijäämä), 1000 €	1 248		1 342	
Lainakanta 31.12.	0		0	
Lainat ja vuokravastuut 31.12.	1040		2081	
Lainat ja vuokravastuut, euroa/asukas	0,16		0,32	
Lainasaamiset 31.12.	0		0	
Asukasluku 31.12.	6438		6428	

Käytetyt kirjanpitokirjat 1.1. – 31.12.2023

	säilytystapa	säilytysaika
Päiväkirja	nidottuna	10 v.
Pääkirja	nidottuna	10 v.
Tasekirja	sidottuna kirjana	pysyvästi
Tase-erittelyt	nidottuna	10 v.
Tositteiden säilytystapa	paperitositteina	10 v
	sähköisenä Rondo-arkistossa	10 v

Tositelajit

Nimi	Alkunro	Loppunro	Viimeinen
Alkusaldot	1001	1999	1003
Talousarvio	2001	2999	2001
Lisämääräraha	3001	3999	3019
Muistio, ulk.RD	10001	13999	10365
Muistio, sis. RD	20001	24999	20055
Muistio, vyörytykset	31001	31999	31010
Muistio,ulk.tilinpää	32001	32999	32057
Käyttöomaisuus	34001	34999	34082
Budjetointitositteet	96000	96999	96012
Pankin tiliote	101001	109999	102781
Palkat	100001	100999	100049
MR Laskulaji 11	11000001	11999999	11000893
MR Laskulaji 15	15000001	15999999	15000971
MR Laskulaji 20	20000001	20999999	20000131
MR Laskulaji 25	25000001	25999999	25000019
MR Laskulaji 27	27000001	27999999	27000103
MR Laskulaji 30	30000001	30999999	30000048
MR Laskulaji 35	35000001	35999999	35000594
MR Laskulaji 44	44000001	44999999	44000018
MR Laskulaji 45	45000001	45999999	45008309
Manuaalisuoritukset	5110001	5199999	5110293
Viitesuoritukset	5210001	5299999	5210282
Hyv.laskujen kuittaus	5310001	5399999	5310044
MR Laskulaji 54	54000001	54999999	54001496
Tileistä poisto	5410001	5499999	5410013
Ostolaskut	8000001	8299999	8006560
Ostomaksut	8990001	8999999	8990277

TILINPÄÄTÖKSEN ALLEKIRJOITUS JA TILINPÄÄTÖSMERKINTÄ

Ruskolla 25. päivänä maaliskuuta 2024

Jussi Helesvirta
puheenjohtajaAntti Jussila
varapuheenjohtajaJuha Raatikainen
varajäsenKalle Vähä-Piikkiö
varajäsenJari Lehtola
jäsenKristiina Kivelä
jäsenMonika Antikainen
jäsenVirpi Hurula
jäsenKatri Koivisto
jäsenKari Lehtinen
kunnanjohtaja

TILINPÄÄTÖSMERKINTÄ

Olemme antaneet suorittamastamme tilintarkastuksesta tänään kertomuksen.

Ruskolla ____ / ____ .2024

Talvea Julkistarkastus Oy

Jukka Vuorio
HT, JHT, HM